



1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 12 februari.

Välkomsthälsning

Anf. 1 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Innan vi går över till debatten ska jag bara be att få hälsa representanterna för den diplomatiska kåren välkomna till den utrikespolitiska debatten.

2 § Utrikespolitisk debatt

Utrikespolitisk debatt

Anf. 2 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Ärade ledamöter! 2009 kommer att bli ett år av betydande politiska och ekonomiska utmaningar – större och mer omfattande än på mycket länge. Det internationella samarbetet kommer att sättas på svåra prov.

Samtidigt blir 2009 året då Sverige genom sitt ordförandeskap i Europeiska unionen kommer att få ett särskilt ansvar för att möta dessa utmaningar. Det är ett ansvar som vi kommer att axla med den fasta övertygelsen att Europeiska unionen utgör den bästa plattformen också för Sveriges utrikespolitiska agerande. Det är bland annat därför som Sverige har valt att tillhöra kärnan i unionen.

I en tid då den globala finansiella krisen skoningslöst slår mot den reala ekonomin och medför stora påfrestningar för allt fler, då den politiska osäkerheten ökar på många håll i världen och klimathotet fortsätter att vila tungt över oss, blir det internationella samarbetet allt viktigare. Det är *bara* genom att samverka med andra som vi kan bidra till att omvandla risker till möjligheter, hot till stabilitet och förtryck till frihet. Det är bara så vi kan förverkliga visionen om en hållbar globalisering.

Det är regeringens målsättning att genomdriva ett framgångsrikt och resultatinkänt ordförandeskap. Sverige kommer att ta över ordförandeskapet i en union som ser mycket annorlunda ut än 1995, när vi blev medlemmar eller 2001, som var tidpunkten för vårt senaste ordförandeskap.

Utvidgningen från 15 till 27 medlemsstater har bidragit till att befästa friheten och demokratin i Europa och till att skapa stabilitet och välstånd för allt fler länder och folk. Unionen har i dag närmare en halv miljard invånare. Den är världens största integrerade ekonomi som står för ca 30 procent av den globala produktionen och är största handelspartner för mer än 130 länder. Unionen bidrar också med omkring 60 procent av världens samlade utvecklingsbistånd. Med tydliga steg rör sig unionen också mot ett ökande politiskt globalt inflytande. Europa håller på att bli en allt starkare röst i världen.

Men med styrka och inflytande följer också ett ökat ansvar. Det finansiella systemets kollaps i oktober förra året blev inledningen på en ekonomisk kris av historiska proportioner. Krisen är global till sin karaktär, och dess politiska, ekonomiska och sociala konsekvenser går ännu inte att till fullo överblicka. Men det står redan nu klart att den kraftiga ekonomiska tillbakagången leder till ökade spänningar på många håll i världen. Sambandet mellan ekonomisk utveckling och de säkerhetspolitiska utmaningarna har stärkts.

Historien har lärt oss faran i att möta globala ekonomiska kriser med protektionism och nationalism. Att skapa hinder för den globalisering som under de senaste årtiondena i en tidigare aldrig skådad takt har bidragit till ökat välstånd och ökad frihet världen över vore en farlig och destruktiv väg att gå.

Sedan Sovjetimperiets sammanbrott har många gränser öppnats. Låt oss nu inte resa nya gränshinder och bygga upp nya murar utan i stället lägga grunden för en globalisering som är ekonomiskt, socialt, politiskt och miljömässigt hållbar. En förnyelse av de internationella finansiella institutionerna för att förhindra att den ekonomiska krisen fördjupas ytterligare och slår över i ett handelskrig är en nödvändighet. Det är därför som Sverige kommer att fortsätta att inskräpa betydelsen av frihandel, större öppenhet och mer ekonomiskt samarbete.

Att fortsätta att arbeta för ett avslut i Dohaförhandlingarna förblir av avgörande betydelse. Även de frihandelsavtal, bland andra med Indien, Ukraina och Gulfstaternas samarbetsråd, som står på agendan under det svenska ordförandeskapet är viktiga.

Sverige kommer också att verka för att ytterligare effektivisera den inre marknaden med dess fyra friheter och fortsätta att driva på för att unionen ska bli världens mest öppna ekonomi.

Klimatfrågan är en av våra främsta prioriteringar och får inte åsidosättas på grund av den ekonomiska krisen. Tvärtom har vi mycket att vinna om vi investerar i grön teknologi. De globala klimatförhandlingarna och den ekonomiska krisen ställer krav på kraftfulla och långsiktiga åtgärder för en hållbar utveckling. Inför FN:s klimatkonferens i Köpenhamn krävs ett intensivt förberedelsearbete. Sveriges målsättning är att konferensen i december ska resultera i en samlad global överenskommelse med kraftfulla åtgärder för att hejda klimatförändringarna och bidra till förstärkt och breddat internationellt samarbete.

Att Europeiska unionen redan har lyckats enas om ett ambitiöst klimatpaket med åtaganden om att minska utsläppen av växthusgaser med upp till 30 procent efter en internationell överenskommelse fram till 2020 lägger en god grund för det fortsatta internationella klimatarbetet. Vi förväntar oss att övriga i-länder ska göra jämförbara åtaganden och även

att andra länder, särskilt de snabbt växande ekonomierna, ska vidta åtgärder som gör det möjligt att vända den globala utvecklingen.

En viktig komponent i detta sammanhang är att bistå utvecklingsländer med att möta de utmaningar som klimatförändringarna innebär. Det står helt klart att Europeiska unionen och övriga rika länder kommer att behöva bidra finansiellt till utvecklingsländernas anpassning till klimatförändringarna. Deras omställning handlar också om att förena fortsatt utveckling med låga utsläpp av växthusgaser. Den kommission som regeringen har tillsatt för klimat och utveckling kommer under våren att presentera sina slutsatser.

Effekterna av klimatförändringarna drabbar många fattiga länder. Därför har regeringen beslutat att under en treårsperiod inom ramen för biståndet reservera drygt 4 miljarder kronor för att förbättra förutsättningarna för anpassning till ett förändrat klimat.

Sveriges utvecklingssamarbete ska i enlighet med politiken för global utveckling präglas av kvalitet, effektivitet och samstämmighet med andra politikområden för att därigenom bättre bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. En sådan inriktning är betydelsefull också för att effektivisera Europeiska unionens utvecklingssamarbete. Det övergripande målet för utvecklingssamarbetet är att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Kampen mot olika former av fattigdom är en central utgångspunkt för den samlade svenska utvecklingspolitiken och inbegriper såväl att bidra till bättre förutsättningar för ekonomisk tillväxt som att främja demokrati och mänskliga rättigheter, framväxten av ett starkt civilt samhälle och en god samhällsstyrning.

Sverige är en tydlig röst för kvinnors rättigheter världen över. Regeringen fäster stor vikt vid arbetet med att främja jämställdhet inklusive kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter.

Sverige kommer även att arbeta vidare med frågan om den globala livsmedelsförsörjningen.

Herr talman! Stabiliteten i det internationella systemet vilar på respekten för folkrätten. Den ryska aggressionen mot Georgien och erkännandet av Sydossetien och Abchazien som självständiga stater utgjorde inte bara en oacceptabel kränkning av en stats territoriella integritet, utan också ett slag mot den internationella rätt som utgör själva grunden för fredliga och stabila mellanstatliga relationer.

Värnandet om folkrätten utgör en hörnsten i Sveriges utrikespolitik och drevs, tillsammans med frågor om demokrati och mänskliga rättigheter, med kraft under Sveriges ordförandeskap i Europarådets ministerkommitté förra året.

Lika betydelsefullt är självklart värdet om de mänskliga rättigheterna. Regeringen avser att ta ett antal initiativ för att följa upp de två skrivelser som överlämnades till riksdagen under 2008 – *Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik* samt skrivelsen *Frihet från förtryck* om demokrati och mänskliga rättigheter i biståndet.

Arbetet för att stödja de demokratiska krafterna och motverka förtryck måste fortsätta, inte minst i länder som Kuba och Burma.

Med Vitryssland krävs en fortsatt dialog om stärkta medborgerliga rättigheter. Regeringen ser med oro på den senaste tidens godtyckliga frihetsberövanden av oppositionella i Vitryssland.

Samlingsregeringen i Zimbabwe inger hopp om ett slut på vanstyret i landet. Nu krävs omfattande demokratiska och ekonomiska reformer för att vända den katastrofala utvecklingen. Förutsatt att utvecklingen går åt rätt håll har Sverige och Europeiska unionen beredskap för att stödja Zimbabwe med ökade biståndsinsatser.

Som ordförande i Europeiska unionen kommer Sverige också att verka för en mer synlig roll för unionen på de mänskliga rättigheternas område. Genom att reagera mot förtryck och diskriminering och värna det fria ordet och den fria tanken kan Europeiska unionen visa på det goda exemplets starka makt.

Det är viktigt att globaliseringens möjligheter kommer alla till del, inte minst de som i dag lever i djup fattigdom och globalt utanförskap. Det är en krävande uppgift, och det finns en uppenbar risk att de framsteg som har skett i många afrikanska länder under senare år undermineras av den ekonomiska krisen.

Regeringen är därför pådrivande för att utveckla breda samarbetsavtal mellan Europeiska unionen och Afrika i syfte att stimulera handel och ekonomisk utveckling samt att genomföra den gemensamma EU–Afrika-strategin. Vi ökar också vårt eget utvecklingssamarbete med Afrika. Det är centralt att Europa och övriga givare uppfyller sina biståndsåtaganden även i bistra tider. Sverige ska härvidlag fortsatt vara ett föredöme.

Sveriges starka stöd för Förenta nationerna fortsätter. Genom sin världsomspännande medlemskrets har FN unik legitimitet och unika förutsättningar att samla världens länder till hållbara lösningar på vår tids globala utmaningar.

Effektiv multilateralism är och förblir en ledstjärna i Sveriges och Europeiska unionens arbete med att ta sig an globala frågor som klimatförändringar, rustningskontroll och fattigdomsbekämpning. Det är därför naturligt för regeringen att fortsatt verka för ett starkare och reformerat FN. Det gäller inte minst Förenta nationernas möjligheter att genomföra alltmer omfattande och komplexa fredsfrämjande och statsbyggande insatser. I enlighet med säkerhetsrådets resolution 1325 måste kvinnors roll i detta arbete stärkas.

Sverige stöder FN:s Allians av civilisationer och dess arbete för att främja dialogen också mellan religioner.

Sverige verkar för att de transatlantiska relationerna stärks. I skapandet av en hållbar globalisering har USA en unik roll att spela. Med en ny administration i USA finns också nya förutsättningar att gå in i ett fördjupat skede i de så viktiga transatlantiska relationerna. Det är en möjlighet som inte får gå förlorad.

Det är också viktigt att fortsätta att stärka relationerna med de snabbt växande ekonomierna i Asien och Latinamerika, inte minst i dessa bekymmersamma tider. Dagens utmaningar kräver globala lösningar.

Europeiska unionens toppmöten – under Sveriges ordförandeskap med Brasilien, Indien och Kina – ger oss viktiga tillfällen att med dessa nya stormakter diskutera gemensamma lösningar på såväl klimathotet som finanskrisen.

Herr talman! Utrikespolitiken handlar om att möta långsiktiga utmaningar men också om att hantera det oväntade. 2009 kan mycket väl komma att bli krishanteringens år. Vi kan därför inte utesluta att vårt eget ordförandeskap i Europeiska unionen i stor utsträckning kommer att

präglas av oförutsedda händelser. Vi vet emellertid redan nu att vi kommer att ärva förra årets stora utmaningar – förutom de politiska effekterna av den kraftiga ekonomiska nedgången också de växande spänningarna i hela det vida området från Palestina till Punjab.

Fjolårets Annapolisprocess ledde inte till något fredsavtal. I stället bröts vapenvilan i Gaza och ett krig inleddes som ytterligare har komplicerat det redan mycket svåra läget i regionen. Sverige och Europeiska unionen verkar för ett snart slut på isoleringen av Gaza. Den är varken humanitärt försvarbar eller politiskt acceptabel. En stabil vapenvila och återuppbyggnad av Gaza förutsätter öppna gränser, effektiva åtgärder mot vapensmugglingen och att raketattackerna mot Israel upphör.

I samarbete med främst USA måste Europeiska unionen förstärka sina insatser för en allomfattande fred i hela regionen. Israels ockupation och bosättningspolitiken måste upphöra, en sammanhängande och bärkraftig palestinsk stat skapas, terrorismen upphöra och Israels rätt att leva inom säkra och erkända gränser respekteras. Parterna måste leva upp till gjorda åtaganden. Endast så kan en hållbar fred och säkerhet i regionen skapas.

Det arabiska fredsinitiativet är en stabil grund för förhandlingar som leder fram icke bara till en palestinsk stat utan också till fred mellan Israel och den samlade arabvärlden. Därmed läggs en ny grund för utvecklingen i regionen i dess helhet, liksom för arbetet med att bekämpa terrorism samt minska kulturella och politiska spänningar också i andra, stora delar av världen.

Terrorism i alla dess former och oavsett ursprung måste mötas med internationellt samarbete, baserat på respekt för folkrätten och mänskliga rättigheter. Europeiska unionen har en viktig roll att spela i detta samarbete.

Vi välkomnar att utvecklingen i Irak går åt rätt håll, även om den är skör. Under försommaren öppnar Sverige sin ambassad i Bagdad.

Motsättningen mellan Iran och världen i övrigt om landets nukleära program måste få en fredlig lösning. Vi välkomnar signaler från den nya amerikanska administrationen om en vilja till förhandlingar och ser det som naturligt att Iran svarar med konkreta steg ägnade att skapa förtroende för landets intentioner. En lösning av den nukleära frågan skulle – trots meningsmotsättningar i övrigt, till exempel om mänskliga rättigheter – öppna dörren för en utveckling av samarbetet mellan Iran och Europa.

Risken för fortsatt spridning av massförstörelsevapen är alltför ett av de allvarligaste säkerhetspolitiska hoten som världen står inför. Därför måste det internationella arbetet intensifieras i syfte att upprätthålla och stärka icke-spridningsregimen. För att minska risken för att ett fredligt utnyttjande av kärnkraft leder till spridning av känsliga teknologier bör initiativen att inrätta internationellt övervakade anläggningar för kritiska delar av kärnbränslecykeln drivas vidare.

Samtidigt betonar Sverige det ansvar som dagens kärnvapenmakter har för att minska sina existerande stora arsenaler. Ett nytt nukleärt nedrustningsavtal mellan USA och Ryssland, liksom en amerikansk ratificering av det så kallade CTBT-avtalet, skulle skapa avsevärt bättre förutsättningar för att förhindra kärnvapenspridning i framtiden.

Terrorattentaten i slutet av förra året i Mumbai har utsatt relationen mellan de två kärnvapenmakterna Indien och Pakistan för nya påfrest-

ningar. Genom att främja dialogen mellan länderna kan Europeiska unionen bidra till avspänning i Sydasiens.

I det angränsande Afghanistan är utvecklingen djupt bekymmersam. Trots framsteg, betydande sådana, efter talibanregimens fall är säkerhetsläget i delar av landet mycket allvarligt. Samhällsstyret uppvisar stora brister och återuppbyggnaden av det svårt sargade och mycket fattiga landet går långsamt. Konsekvenserna av denna situation är tyvärr både allvarliga ur ett humanitärt perspektiv och farliga från en säkerhetspolitisk horisont. Den terrorism och den drogproduktion som har sina rötter i Afghanistan hotar människor långt utanför landets egna gränser. Det är därför som regeringen har beslutat om att stärka Sveriges civila och militära insatser i Afghanistan. Det är också därför det är viktigt att bereda marken för att Europeiska unionen ska kunna ta större ansvar för det bredare statsbyggandet i landet.

Demokratiska republiken Kongo, Somalia, Sri Lanka, Sudan och Zimbabwe är länder präglade av konflikter och humanitärt lidande. Det krävs ett brett internationellt engagemang för att vända utvecklingen. Som exempel kommer Sverige under detta år bland annat att bidra till Europeiska unionens marina insats för att bland annat säkerställa att World Food Programs humanitära mattransporter kan nå fram till Somalia.

Relationen mellan Etiopien och Eritrea är spänd, inte minst på grund av gränsfrågan. Det är viktigt för fred och stabilitet på Afrikas horn att skiljedomsnämndens utslag i denna fråga respekteras.

Herr talman! I en tid av stora utmaningar måste vi försäkra oss om väl fungerande institutioner som drivs av en fast politisk vilja att bidra till global fred och säkerhet. Europeiska unionens gemensamma utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik har hittills varit mycket framgångsrik. Den har främjat stabilitet och fred på många håll i världen, från Balkan och Georgien i vårt eget närområde till Tchad i Afrika och Aceh i Asien.

Som ordförande i Europeiska unionen har Sverige möjlighet att ytterligare utveckla unionens fredspolitik. Bland annat kommer vi att vara pådrivande för förstärkt samverkan mellan civila och militära insatser och för att utveckla samarbetet mellan unionen och viktiga internationella organisationer som FN, Nato och OECD. Sverige verkar för att sambandet mellan säkerhet, utveckling och mänskliga rättigheter tydligare ska genomsyra vår politik.

Inom krishanteringsområdet är ett nära samarbete med Nato av strategisk betydelse för Sverige. Regeringen avser att under våren i en skrivelse till riksdagen redogöra för Sveriges samarbete med organisationen. Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. Det finns i vårt land en bred politisk vilja att vidareutveckla det nordiska försvarspolitiska samarbetet. Ett sådant kan komplettera de säkerhetspolitiska val våra olika länder har träffat. På sikt skapas också bättre förutsättningar för att möta nya utmaningar vad gäller såväl försvarsekonomi som utvecklingen i till exempel Östersjöområdet och Arktis.

Nyligen lämnade den före norske utrikes- och försvarsministern Thorvald Stoltenberg sin idérapport om ett fördjupat nordiskt utrikes- och försvarssamarbete. Regeringen kommer att i positiv anda noga pröva dess olika förslag. Regeringen kommer under våren att presentera en försvarspolitik inriktningsproposition, som tar sin utgångspunkt i den

breda enigheten i Sveriges riksdag kring Försvarsberedningens säkerhetspolitiska slutsatser.

Herr talman! Utvidgningen är fortfarande Europeiska unionens främsta instrument för att skapa säkerhet, demokrati och välfärd i Europa. Sverige kommer därför att verka för framsteg i de pågående medlemskapsförhandlingarna med Kroatien och Turkiet och för att främja konkreta framsteg i närmandet till Europeiska unionen för västra Balkans länder i övrigt.

Vi hoppas att Kroatiens medlemskapsförhandlingar kan slutföras så snart som möjligt. Med fortsatta reformer i Makedonien banas vägen för en kommande förhandlingsstart. I mitten av december inkom Montenegro med en medlemskapsansökan. De andra länderna på västra Balkan, Serbien, Albanien och Bosnien, överväger uppenbarligen att göra det samma. För Kosovos del är det viktigt att man erbjuder ett medlemskapsperspektiv. Sveriges bidrag till Europeiska unionens rättsinsats Eulex är ett viktigt steg i att stödja Kosovos närmande till unionen.

Vägen till EU-medlemskapet kommer att kräva betydande reformansträngningar för länderna på västra Balkan. Men med målet om medlemskap för ögonen skapas förutsättningar för att dessa länder ska kunna inrikta sina politiska krafter på en konstruktiv och framåtsyftande reformpolitik och i Bosniens fall ta det definitiva steget från Dayton till Bryssel.

Europeiska unionens trovärdighet som internationell aktör förutsätter respekt för de åtaganden som har gjorts på utvidgningsområdet. Det är därför utvidgningsfrågorna kommer att stå i fokus under vårt ordförandeskap.

Regeringen vill i detta sammanhang särskilt lyfta fram den stora strategiska betydelse som ett turkiskt EU-medlemskap skulle innebära. Att stänga dörren till Europeiska unionen för Turkiet skulle vara ett misstag av historiska mått. Vi har alla anledningar att förstärka våra insatser för att förklara betydelsen av detta steg.

Sverige och Europeiska unionen stöder förhandlingsprocessen om Cyperns framtid. Ett återförenat Cypern innebär ökad säkerhet, frihet och välfärdsvinster för hela öns befolkning och för regionen som helhet. En återförening har dessutom en avgörande inverkan såväl på Turkiets närmande till Europeiska unionen som för möjligheten att förbättra samordningen mellan Natos och Europeiska unionens olika freds- och stabilitetsinsatser.

Att unionens grannar i öst och syd utvecklas till stabila och öppna demokratier med fungerande marknader och rättssystem är av central betydelse. Unionens strategiska intresse går dock längre än så för de grannar som har europeiska aspirationer. Dessa länder bör erbjudas att bli en del av den inre marknaden med dess fyra friheter. De måste ges möjlighet att anpassa sig till unionens lagstiftning i alla viktiga samhällssektorer för att på så sätt bli en del av en större och alltmer integrerad europeisk gemenskap. Förra året vidareutvecklades den så kallade Barcelona-processen till den union för Medelhavet som vi hoppas ska skapa bättre förutsättningar för samarbete mellan Europeiska unionen och Medelhavsunionens andra medlemsstater.

Under detta år kommer beslut att fattas om det nya så kallade östliga partnerskap som har sin grund i ett gemensamt initiativ av Sveriges och

Prot. 2008/09:72
18 februari

Utrikespolitisk debatt

Polens regeringar. I detta partnerskap ligger en viktig höjning av ambitionerna för samarbete med Ukraina, Moldavien, Vitryssland, Georgien, Armenien och Azerbajdzjan. Partnerskapet syftar till att främja en substantiell europeisk integration inom viktiga områden som lagstiftning, handel och den fria rörligheten för personer. Det svenska ordförandeskapet kommer att få den viktiga uppgiften att påbörja genomförandet av det östliga partnerskapet.

Vi strävar också efter ett utvidgat samarbete med Ryssland. Förhandlingarna om ett nytt samarbetsavtal kommer att fortsätta, även om dessa försvåras så länge Ryssland ännu inte har blivit medlem i världshandelsorganisationen WTO.

Herr talman! En EU-strategi för Östersjöregionen är en annan viktig fråga för regeringen under det svenska ordförandeskapet. Europeiska kommissionen ska presentera sitt förslag till strategi senast i juni 2009. Beslut kommer sedan att fattas av Europeiska rådet före årets slut. Strategin och tillhörande handlingsplan blir ett viktigt instrument för samordning och fokusering av angelägna insatser för Östersjöns miljö och för regionens tillväxt och konkurrenskraft.

Sverige övertar i oktober ordförandeskapet i Barentsrådet för en tvåårsperiod. I nära samarbete med berörda aktörer på nationell och regional nivå vill vi stärka samverkan för öppna grannrelationer, ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling i denna nordliga men alltmer betydelsefulla del av Europa.

Herr talman! Vår utrikespolitik kommer att ställas på mycket stora prov under 2009. Vi kommer att verka i en miljö av ökande osäkerhet och påtagliga hot. Sverige kommer också att ta över ordförandeskapet i en union som präglas av institutionell osäkerhet.

Möjligheten finns dock att Lissabonfördraget, som har brett stöd i denna riksdag, under innevarande år kommer att ratificeras av samtliga medlemsstater. Det är ett fördrag som skapar bättre förutsättningar för Europeiska unionen att agera enhetligt och mer kraftfullt på den globala arenan genom att samla unionens utrikespolitiska medel på ett ställe.

Det kan således falla på Sverige att som ordförandeland implementera det nya fördraget inklusive den europeiska utrikestjänsten. Det kommer i så fall att bli en formidabel uppgift, som avsevärt påverkar förutsättningarna för Sveriges roll som Europeiska unionens ordförande hösten 2009.

(Applåder)

Anf. 3 URBAN AHLIN (s):

Herr talman! Utrikesministern drog verkligen ut på orden för att se till att denna tunna utrikesdeklaration nästan skulle hålla i 30 minuter. Jag kan upplysa lyssarna om att den innehåller 37 procent mindre text än vad utrikesdeklarationen gjorde förra året, så det finns skäl till att utrikesministern tog det väldigt långsamt när han läste den här deklarationen.

Tyvärr har vi i oppositionen betydligt mindre tid för att presentera vår utrikespolitik. Därför startar vi i dag en blogg som heter utrikesbloggen.blogspot.com där vi presenterar vår politik i sin helhet men också presenterar en rapport som heter *Bokslut Bildt*. Då frågar sig naturligtvis vän av ordning vad skälet är till att vi i dag presenterar *Bokslut Bildt*. Ja,

det är av den enkla anledningen att jag är fullständigt övertygad om att vid nästa utrikesdebatt kommer inte Carl Bildt att stå i den här talarstolen.

Det märks också på den här utrikesdeklarationen, för det är ingen utrikesdeklaration. Det är en jobbsökan. Ingenstans sticker Sveriges utrikespolitik ut utan här handlar det om att lägga sig platt inför ordförandeskapet och att se efter om det finns något annat jobb att få, i kommissionen kanske så småningom. Läs bloggen, utrikesbloggen.blogspot.com, så kommer ni att få se att Carl Bildt många gånger har fina ord, vackra fraser, men det brister i handling – mycket ord, lite handling.

Förra gången när vi hade en utrikesdebatt här skrev journalisterna efteråt att vi hade en väldigt tuff debatt. Det sades till och med att vi excellerade i tasksparkar. Ja, visst var det väl så att utrikesministern hävde ur sig ett och annat på mig. Jag var vänsterskrikare, jag var Hamaskramare, jag hade Natonoja och jag ägnade mig åt skådespel. Det var tre saker som vi diskuterade i den utrikesdebatten. Låt mig få erinra om de tre sakerna, så får vi se vad resultatet är efter ett år.

Det första var att vi hade en debatt om klusterbomber. På läktaren satt tolvåriga Ayat från Irak som hade mist fyra av sina syskon när en av hennes bröder hade plockat upp en substridsdel. Vi krävde av den svenska regeringen att man skulle stödja den norska socialdemokratiska regeringens Osloprocess för att förbjuda klustervapen. Carl Bildt sade så här: Ägna dig inte åt skådespel! Det där förändrar ingenting i realiteten, utan det vi fokuserar på i Sveriges regering är den process som pågår inom Förenta nationerna, CCW. Jag sade i debatten då: Du kommer att bli baxad till Oslo. Regeringen kommer att vara tvingad att godkänna detta slutdokument i Oslo som förbjuder klustervapen.

Jag fick rätt. Men Carl Bildt orkade inte åka till Oslo. Det förvånar mig. Han har inte gjort sig känd direkt för att vara flygrädd, utan det måste ha varit något annat skäl till att han ändå inte tog sig till Oslo. Andra partier i regeringen bestämde sig för att köra över Carl Bildts linje och sade: Det är klart att vi ska vara med i Osloprocessen och se till att skriva under slutdokumentet. Det var bra att regeringen tog det beslutet, för det gjorde nämligen 96 länder. Det var 31 utrikesministrar som fanns i Oslo och skrev under slutdokumentet. Frankrikes, Tysklands och Storbritanniens utrikesministrar var där, men inte Carl Bildt, han var på en konferens i Köpenhamn.

Jag ägnade mig åt skådespel, sade utrikesministern. Detta har ingen betydelse i realiteten. I dag har 96 länder skrivit under slutdokumentet, 31 utrikesministrar gjorde en annan prioritering än vad du gjorde.

Det andra vi hade en stor debatt om var att utrikesministern i utrikesdeklarationen kom med nyheten om att Sverige nu ska knyta sig allt närmare Nato. Sverige ska delta i Natos snabbinsatsstyrka, NRF. Vi socialdemokrater sade direkt från denna talarstol nej till att delta i Natos snabbinsatsstyrka, av den enkla skälet att vi ska ta hand om försvaret först. De arbetsuppgifter ni har ålagt försvaret klarar de inte av att hantera i dag. Innan de har klarat de arbetsuppgifterna ska vi inte kasta på dem nya.

Jag hade Natonoja, sade Carl Bildt. Våren gick. Finland meddelade att de vill delta i NRF. Journalisterna frågade Carl Bildt: När kommer re-

geringens beslut? Nja, det är inte så bråttom med det där, vi kan nog vänta ett tag.

Sommaren kom, journalisterna frågade Carl Bildt: När kommer nu beslutet om att delta i Natos snabbinsatsstyrka? Nja, det är först till hösten som tiden för att anmäla sig går ut.

Hösten har gått, och vi är här i denna utrikesdebatt. I denna utrikesdeklaration står ingenting om svenskt deltagande i Natos snabbinsatsstyrka.

Jag är glad över att det har funnits förnuftiga krafter i regeringen som har förstått att barnslig symbolpolitik för att visa närhet till Nato inte ska vara starkare än att se till att Försvarsmakten har rimliga arbetsvillkor att arbeta efter. Det handlar om att ta hand om de arbetsuppgifter som redan har lagts på det svenska försvaret innan vi kastar på dem nya.

Det tredje vi hade en diskussion om var Mellanöstern. Jag var Hamaskramare för att jag menade att det var viktigt att vi talade klarspråk för att vi ska lyckas i Annapolisförhandlingarna. Där hade Carl Bildt väldigt starka förhoppningar, kan man säga. Det var nu eller aldrig, och nu fanns en fantastiskt bra chans till fred. Jag var mer tveksam, kan jag säga. Det jag krävde var att vi skulle ställa starka krav på Israel. Jag sade till och med: Sanningen måste sägas. Israel är tvunget att göra saker som visar att de är beredda för fred – isoleringen av Gaza, bosättningspolitiken, muren, vägspärrarna. Annars kommer det inte att finna något förtroende på den palestinska sidan för en fredsöverenskommelse. Jag sade, det som jag fortfarande tycker är det självklara, att en regering måste våga ha en dialog med Hamas. Hamas vann valet i Palestina och talar därför för en ganska stor del av befolkningen i Palestina.

Nej, jag var Hamaskramare.

Jag kritiserade Carl Bildt redan när han inte var intresserad av att samarbeta med den samlingsregering som kom fram och som består av teknokrater, Fatahministrar och Hamasministrar. Då valde Carl Bildt att diskriminera dem som kom från Hamas och bara ville tala med teknokraterna och Fatahanslutna ministrar i regeringen.

Nu är vi där vi är: Ett våldsamt krig har ägt rum i Gaza. Över 400 barn har dödats i ett meningslöst krig, som har gjort att vi nu står längre bort från fredsprocessen än vad vi har gjort på mycket lång tid. Då ska Sverige leda EU, och då säger man att det viktigaste just nu är att vi ökar vårt samarbete med USA i kvartetten. Är det någon som tror att det är det som är riktningen för att få i gång en fredsprocess i Mellanöstern? Självklart inte. Det handlar om att ställa krav på USA så att de ställer krav på Israel att uppfylla de krav och villkor som har ställts i de olika förhandlingar och avtal som redan har slutits.

Snart kommer processen att starta igen om handlingsprogram i Europeiska unionen i grannskapspolitiken i förhållande till Israel där det handlar om att förstärka partnerskapsavtalet med Israel. Jag sade i debatten om Gaza för några veckor sedan: Vi ska där ställa villkor för Israel. Hur djup integrationen och vårt samarbete kan vara mellan Israel och EU bygger på hur ni hanterar situationen – vägspärrar, murar, ockupation, isolering och så vidare.

Jag väntar på svaret. Vad är svensk politik? Ställer ni villkor? När du var i Gaza var du där tillsammans med representanter för EU:s ordförandeland Tjeckien och vice utrikesministern, Tomáš Pojar. Jag var på en konferens i Israel innan han åkte över till Gaza med Carl Bildt. Enligt honom ska vi absolut inte ställa några villkor på Israel när vi ska utarbeta avtalet. Jag är nyfiken. Var tycker den svenska regeringen?

Fatah kommer förhoppningsvis att ha sin kongress i mars. Just nu pågår diskussioner mellan Fatah och Hamas om att bilda en försoningsregering med en samlingsregering igen. Har vi tur är den på plats i april-maj eller kanske något senare under det svenska ordförandeskapet. Ska Carl Bildt upprepa sitt misstag från förra gången, eller kan vi i dagens utrikesdebatt få reda på att Carl Bildt är intresserad av att samtala med alla beståndsdelar av den palestinska samlingsregeringen?

Det var de tre saker vi förde diskussioner om. Jag vågar nu utmana ambassadörer som följer de här debatterna varje år och de journalister som följer debatterna varje år. Gå tillbaka till protokollet och se vem som hade mest rätt! Var det vänsterskrikaren, Hamaskramaren, Natonojamen och den som spelade skådespel eller var det Sveriges utrikesminister?

I denna deklaration tar utrikesministern upp att man ska driva på fredsarbetet i EU. EU:s fredspolitik ska stärkas. Han säger att vi ska ta initiativ till civilmilitärt samarbete och att vi ska se till att EU samarbetar bättre med Nato, FN och OSSE. Så tunn är den här utrikesdeklarationen att Carl Bildt har varit tvungen att gå tillbaka till 2001 års utrikesdeklaration av Anna Lindh före vårt svenska ordförandeskap den gången. Anna Lindh sade exakt samma sak i utrikesdeklarationen.

Det säger en del om hur långt vi har kommit i diskussionen i den här kammaren med en utrikesminister som talar väl och har många ord. Men det saknas handling.

Det finns många andra saker i det här dokumentet som jag skulle vilja ta upp, till exempel Ryssland. Vän av ordning, och säkert ambassadörerna, undrar varför debatten hålls i dag. Den borde ju ha varit i förra veckan, den 11 februari. Det beror helt enkelt på att den 11 februari hade EU:s trojka ett möte i Moskva som Carl Bildt naturligtvis gärna ville vara med på för att få träffa den ryske utrikesministern Sergej Lavrov. Vi socialdemokrater tycker att det är oerhört väsentligt att vår utrikesminister har en möjlighet att träffa den ryske utrikesministern, för det verkar lite kärvt på den fronten. Vi gick därför naturligtvis med på att flytta debatten till i dag.

Om man läser deklarationen syns det tydligt att Ryssland inte verkar spela någon större roll för Carl Bildt. Ryssland placeras efter Armenien, Azerbajdzjan och Moldavien. Om USA säger han att vi nu ska ställa nya krav och ha bättre förändringsmöjligheter. Nu kan vi samarbeta bättre, för det är en ny regim där. Det hade varit trovärdigt om ministern förra gången hade skrivit att det inte fanns någon möjlighet till fördjupat samarbete. Men det tyckte han även då, under Bushs tid. Det är många ord men ingen handling. Det här dokumentet skriker tomt i dagens kammare. (Applåder)

I detta anförande instämde Monica Green och Inger Jarl Beck (båda s).

Anf. 4 HANS LINDE (v):

Herr talman! Sveriges utrikespolitik har kommit till ett vägskal. För varje dag som går blir det allt tydligare att vi står inför ett vägval inom utrikespolitiken där den centrala frågan är vilken roll Sverige ska spela i världen. Valet står mellan en självständig svensk utrikespolitik grundad i vår alliansfrihet och en svensk utrikespolitik som passivt följer Bryssel och Washington genom världen och där alliansfriheten har tömts på sitt innehåll. Valet står mellan ett Sverige som talar klarspråk om mänskliga rättigheter, folkrätt och demokrati oavsett var, när och med vilka motiv de kränks och ett Sverige som tystnar när dessa rättigheter kränks och inskränks av USA och dess allierade. Var Vänsterpartiet står i detta vägval tror jag inte att någon behöver tveka om. Vi står upp för alliansfriheten, för en självständig svensk utrikespolitik och en tydlig och konsekvent svensk röst i för världen för fred, demokrati, och rättvisa.

Herr talman! Ett Sverige som vill vara en röst för fred, demokrati, och rättvisa måste också vara en röst för rätten till utbildning för världens flickor och pojkar, en röst för en mer rättvis fördelning av världens makt och resurser och en röst för jämställdhet och kvinnors rätt till sin egen kropp. Vi vet att fred inte kommer att kunna byggas i Afghanistan så länge som hundratusentals unga afghanska män har fråntagits allt framtidsjobb och alla möjligheter att lyfta sig ur fattigdomen. Hur ska vi stärka demokrati i världen när alltför många människor på vår jord inte kan skriva ned sina politiska krav? Och hur ska vi skapa utveckling och bekämpa fattigdomen utan den halva miljön kvinnor som varje år dör under sin graviditet, sin förlossning eller i en illegal och osäker abort?

Därför är det viktigaste internationella åtagande som Sverige och världens övriga länder har gjort de åtta millenniemålen. Fram till 2015 ska vi tillsammans halvera fattigdomen, minska mödradödligheten med tre fjärdedelar, stärka jämställdheten, stoppa spridningen av hiv/aids och skapa en miljömässigt hållbar utveckling. Andelen människor som saknar tillgång till rent dricksvatten ska halveras, med mera.

Om millenniemålen skulle uppnås skulle det innebära att 100 miljoner barn som i dag förvägras utbildning skulle erbjudas skolgång, miljoner hungriga skulle kunna få gå och lägga sig med mätta magar och vi skulle rädda livet på 20 000 barn under fem år varje dag. Det skulle i grunden förändra vardagen för miljoner människor världen över och ge dem möjligheten att leva värdiga liv. Det skulle vara en mänsklig seger, men också innebära att vi skapade bättre förutsättningar för att fler människor skulle få leva ett liv i fred och demokrati.

De människor världen över som fjätrats av hunger, fattigdom och hopplöshet är därför i dag i akut behov av länder som sätter arbetet med millenniemålen högst upp på dagordningen så att det inte blir världens fattiga som får betala priset när vi nu går in i en global lågkonjunktur. Världens fattiga, hungriga och hopplösa behöver länder som kräver omfattande skuldavskrivningar och som bedriver en klimatpolitik där de rika länderna och de multinationella företagen tar sitt ansvar. Världens fattiga behöver allierade som driver på för en reformering och en demokratisering av Internationella valutafonden, IMF, och Världsbanken. De behöver länder som tar initiativ för tydligare globala regler för utländska investeringar och länder som slåss för rättvisa handelsregler.

Sverige skulle kunna vara ett sådant land – en sådan allierad med världens fattiga och hungriga. Men som Unicefs före chef Jim Grant uttryckte det: Problemet är inte att vi har misslyckats i försöken att utplåna den globala fattigdomen. Problemet är att inget seriöst försök har gjorts.

Det har vi i dag fått ytterligare exempel på, för i dag står vi med en utrikespolitisk deklaration där millenniemålen, detta grundläggande löfte som Sverige tillsammans med övriga länder i världen har gett världens fattiga, hungrande och hopplösa, inte ens nämns. Retoriken om fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling klingar falskt när vi vet att Moderaterna, Carl Bildts parti, för bara ett par månader sedan öppnande upp för att biståndet skulle sänkas med 10 miljarder kronor per år. Är det att vara ett föredöme för världen? Samtidigt vet vi att den borgerliga regeringen redan har tricksat bort mångmiljardbelopp av svenska biståndspengar så att de aldrig kommer världens fattiga till del.

Vi ser i dag en borgerlig regering som i stället för att driva på för rättvisa handelsregler genom EU försöker påtvinga Afrika och Latinamerika handelsavtal de aldrig har velat ha. I stället för att stödja de krav som den norska rödgröna regeringen har lyft i Internationella valutafonden och Världsbanken för att göra dessa institutioner mer utvecklingsvänliga och mer demokratiska har den borgerliga regeringen aktivt backat upp IMF:s påtvingade privatiseringar och välfärdsnedskärningar i länderna i syd.

Därför står Sverige i ett vägval – ett vägval mellan en utrikespolitik för en rättvis världsordning och en utrikespolitik för att bevara den nuvarande världsordningen.

Herr talman! Vår alliansfrihet har tjänat vårt land väl. Den har bidragit till att vi i 200 år har kunnat leva i fred. Vår alliansfrihet har goda möjligheter att tjäna oss väl även under lång tid framöver. Men betydelsen av Sveriges alliansfrihet sträcker sig utanför vårt lands gränser. Genom vår alliansfrihet har vårt land fått en position att i egenskap av fredsmäklare och brobyggare kunna bidra till fred och stabilitet i andra delar av världen.

Behovet är stort av länder som med trovärdighet kan mäkla fred, stå värdar för försoningsprocesser och bygga broar av internationellt samarbete. Miljoner människor lever i dag under krigens och de väpnade konflikternas ok. Minst 32 miljoner människor lever på flykt undan våld och övergrepp.

Sverige skulle kunna vara ett sådant land. Genom vår alliansfrihet, genom den trovärdighet som vi i Sverige byggt upp genom vårt bistånd och solidaritetsrörelsernas arbete och genom den kunskap och den erfarenhet som finns bland invandrade i Sverige har vi goda möjligheter att bli en fredsmäklarens stormakt. Det saknas inte konflikter och krig i världen där Sverige skulle kunna spela en roll för freden. Det som saknas är den politiska viljan hos den borgerliga regeringen.

Vi har nu hört en utrikespolitisk deklaration där ordet alliansfrihet inte nämns en enda gång. Att alliansfriheten byts ut mot en allt djupare transatlantisk länk märks i den roll som Sverige har kommit att spela i världen under den borgerliga regeringen. Vi ser hur den borgerliga regeringen passivt stött EU:s fördjupade och breddade kontakter med kolonialmakten Marocko i stället för att vara en tydlig röst mot Marockos ocku-

pation av Västsahara. Sverige skulle kunna pressa på för en fredslösning i Colombia, men i stället har man ställt sig bakom USA:s strategi för landet. Sverige skulle kunna vara en röst för de miljoner kongoleser som nu lever i krigets helvete, men i stället ser vi hur den borgerliga regeringen passivt bevittnar hur multinationella företag, även svenska företag, plundrar landet på naturtillgångar.

Sverige skulle kunna vara ett land som gick före för att strypa exporten av krigsmateriel och ett land som gick före och spelade en ledande roll i det internationella nedrustningsarbetet. Norges arbete med klustervapen visar att även ett litet land kan spela en stor roll. Men i Sverige har vapenexporten slagit nya rekord under den borgerliga regeringen. Den borgerliga regeringens attityd mot de internationella försöken till nedrustning har pendlat mellan ointresse och direkt motstånd. Därför står Sverige i dag vid ett tydligt vägval.

Herr talman! På få områden blir detta vägval tydligare än i Mellanöstern. Under Israels urskillningslösa militäroffensiv mot Gazas utfattiga och utsultna befolkning har vi fått ännu ett exempel på ockupationens grymhet och det palestinska folkets lidande. Behovet är enormt av länder som är beredda att föra dialog med samtliga parter och sätta politiskt tryck bakom kravet på en tvåstatslösning. Det saknas inte möjligheter för Sverige att bidra till ett fritt Palestina och fred i Mellanöstern. Det som saknas är den politiska viljan hos den borgerliga regeringen.

Vi skulle kunna vara ett land som tog rollen som fredsmäklare och brobyggare genom att tala med samtliga parter, och därför står vi här i dag, en enig opposition, och kräver av den borgerliga regeringen att häva isoleringen av Hamas och inleda en dialog med samtliga parter. Men i stället har Sverige valt att aktivt belöna Israels övergrepp genom att stödja EU:s uppgradering av förbindelserna med Israel och det fördjupade säkerhetspolitiska och militära samarbetet mellan EU och Israel. I stället för att vara en fri röst för fred i Mellanöstern har den borgerliga regeringen valt att ta rygg på USA och EU i regionen.

Herr talman! För oss vänsterpartister handlar utrikespolitik om någonting mer än att samla eurobonuspoäng eller att dricka cocktail i Washington, Bryssel och Tel Aviv. För oss handlar utrikespolitik om att stå upp för fred och folkrätt i de länder som härjas av krig och förtryck. Det handlar om att stå upp för de rättigheter och den makt som kvinnor har berövats av män. Det handlar om att försöka se till att några av de 800 miljoner människor som i dag hungrar ska få äta sig mätta.

Det är uppenbart att vill vi att Sverige ska föra en sådan utrikespolitik behöver det här landet och den här världen en ny svensk regering och en ny svensk utrikespolitik.

I detta anförande instämde Egon Frid och LiseLotte Olsson (båda v) samt Bodil Ceballos (mp).

Anf. 5 BODIL CEBALLOS (mp):

Herr talman! Årets utrikespolitiska deklaration är snäll och beskedlig; inget nytt under solen. De frågor som förmodligen blir trätoämnen här i riksdagen kommer som skrivelser längre fram under våren. Det handlar till exempel om ett nära samarbete med Nato och försvarspolitikens inriktning. Vi får alltså vänta och se.

Ingen grön utrikespolitik utan en grön klimatpolitik. Det är bra att regeringen också tar upp klimatet i utrikesdeklarationen. Klimatet går inte att rädda trots minskade utsläpp, sade de på Ekot i dag. Miljöpartiet väljer att särskilt lyfta fram klimatet i debatten i dag, precis som vi gjort under tidigare år, men nu med fokus på att nå en uppgörelse som alla länder ställer sig bakom i Köpenhamn i slutet av året. Det är inte minst viktigt nu när vår svenska regering slagit världen med häpnad och öppnat för nybyggnation av fler kärnkraftverk samtidigt som vi själva bara ska göra precis så mycket som EU kräver av oss, helst med minskningar i andra länder som vi betalar med biståndsmedel i stället för att göra dem här på hemmaplan. Är det på så sätt som regeringen vill visa vägen i klimatfrågan, som den brukar framhäva? Det känns som om regeringen fått kortslutning. Det är helt obegripligt, och det är dessutom oansvarigt.

Är vägen för att rädda klimatet utbyggd kärnkraft i världen? Jag kan upplysa utrikesministern om att det skulle krävas 3 484 reaktorer – i dag har vi 436 i drift – för att ersätta 80 procent av dagens användning av fossila bränslen fram till år 2050. Om vi då lägger till befolkningsökning och ökat välstånd i världen närmar sig den siffran förmodligen 10 000. En svensk reaktor producerar 200 ton plutonium varje år. Det räcker till 40 atombomber. Vilka länder tycker då regeringen ska få ha kärnkraft, alla dessa tusentals reaktorer som vi ska bygga? Ska Iran eller talibanernas Afghanistan ha det? Eventuellt tycker regeringen det.

En annan viktig aspekt är uranbrytningen. Vi borde i rimlighetens namn inte utsätta människor i andra länder för de sjukdomar och andra risker som uranbrytningen ger upphov till. Ska vi kanske gräva upp Hälsingland och Dalarna i stället? Det finns väldigt gott om uran i Sverige. Men hur länge räcker det? Enligt vissa beräkningar skulle det i dag kända uranet bara räcka i ett år om vi ersatte all fossil energi i världen med kärnkraft.

Vi miljöpartister är inte särskilt imponerade av vare sig regeringens klimatpolitik eller klimatdiplomati. En satsning på kärnkraft och sedan bara precis det EU kräver av oss när det gäller alternativa energislag är en nedmontering av det klimatarbete som vi tillsammans med övriga i den nu rödgröna oppositionen med framgång ledde Sverige in på under tidigare mandatperioder.

Herr talman! Klimatpåverkan drabbar i huvudsak de fattigaste länderna allra mest. När vi i den rikare delen av världen drabbas av bränder, som i Australien nu, stormar, översvämningar etcetera har vi råd att ersätta de skador som uppstår. Många i dag fattigare länder skulle kunna vända fattigdom till rikedom genom utvinning av fossila bränslen och olja. På så sätt skulle också de ha råd att ersätta sina skador. Samtidigt vet vi att all olja som borrar fram och all kol som bryts ur marken kommer att användas, och det spär på klimateffekterna. Därför är det av ännu större strategisk betydelse att minska upptaget av olja och kol i hela världen utan att för den skull försvåra utveckling i fattigare länder. Regeringen bör därför verka för att områden skyddas från exploatering och för att hindra subventioner av fossila bränslen.

En viktig och akut fråga de närmaste åren är Arktis. De senaste decennierna har nästan hälften av Nordpolens vinteris försvunnit. Inom några år kan Arktis vara isfritt på sommaren, och temperaturen blir då så hög att möjligheterna att exploatera naturresurserna i området inte längre

begränsas. Här finns enorma tillgångar av bland annat olja och gas. Om världen lyckas förhindra eller begränsa utvinningen av de fossila bränslena i Arktis handlar det om att vi stoppar användningen av kanske 20–25 procent av jordens fyndigheter.

I dag finns ett fördrag som reglerar och begränsar exploateringen av Antarktis. Det protokollet förbjuder alla aktiviteter som har med mineralutvinning att göra. 46 länder har skrivit under fördraget. Ett liknande fördrag för Nordpolen skulle ha en enorm betydelse. Jag vill därför uppmana regeringen att driva den frågan i klimatförhandlingarna.

Herr talman! Sverige tar snart över ordförandeklubban i EU. Vår förmåga att föra en trovärdig klimatdiplomati kommer att prövas, men förutsättningarna borde egentligen vara goda. Sverige har traditionellt varit en ledande internationell kraft i kampen mot klimatförändringar. Genom agerande i EU, FN och andra internationella organ har vi varit ett av de länder som har skapat underlag för internationella överenskommelser om utsläppsreduktioner. Ett viktigt inslag i det arbetet har varit ett starkt agerande på hemmaplan för att minska utsläppen.

Det svenska klimatarbetet har varit framgångsrikt. Vi har kunnat visa att ekonomin kan utvecklas samtidigt som utsläppen av växthusgaser minskar. Vi har dessutom nått goda resultat utan att använda flexibla mekanismer eller sänkor.

Ett mycket stort problem är låsningen mellan fattiga och rikare länder, det vill säga utvecklingsländer som hävdar att ansvaret ligger helt på de rika länderna eftersom vi historiskt står för nästan alla utsläpp – så är det ju faktiskt – och de rika länder som menar att utsläppen ökar för mycket i utvecklingsländer och att det är där minskningarna därför måste ske. Vid Köpenhamnsmötet måste vi hitta en lösning som båda sidor accepterar.

Miljöpartiet menar att en modell som skulle kunna accepteras av både fattiga och rika länder är Greenhouse Development Rights. Den modellen utgår från att alla länder har ett ansvar för sina utsläpp efter 1990, då det fanns vetenskapliga belägg för att utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser skapade en klimatförändring. Därför ska det ekonomiska ansvaret för att minska utsläppen delas, men bara av den delen av befolkningen som har möjlighet att bidra, till exempel de som tjänar över 20 dollar per dag.

På så sätt får länder med stora utsläpp, till exempel Kina och Indien, också ta ett ansvar, men bara i proportion till den rika delen av befolkningen. Det stora ansvaret ligger fortfarande på USA och EU-länderna medan de fattigaste länderna anses sakna förmåga att bidra.

Greenhouse Development Rights skulle kunna vara en utgångspunkt för att låsa upp dödläget i förhandlingarna. Den här modellen ger förutsättningar för en gemensam vision för att snabbt minska utsläppen. Den fördelar utrymme och ansvar för att agera på ett rättvist sätt och gör det samtidigt möjligt för utvecklingsländerna att höja sin levnadsstandard.

Herr talman! När vi talar klimatpåverkan fastnar vi ofta i diskussionen om fossila bränslen, men det är inte bara de som leder till koldioxidutsläpp. Tropisk avskogning beräknas stå för upp till 28 procent av de globala koldioxidutsläppen. Den enorma avskogningen är anledningen till att länder som Indonesien och Brasilien står för några av de största utsläppen av koldioxid internationellt. Det behövs därför också ett myck-

et starkare internationellt agerande för att skydda tropiska skogar, både för deras höga biologiska värden och för deras förmåga att lagra kol. Flera aktörer, bland andra Brasilien, förespråkar en fondbaserad lösning där medel kanaliseras till länder som visar prov på minskad avskogning. Brasilien föreslår en internationell fond som bygger på frivilliga bidrag. Även Norge har diskuterat en fond för skydd av regnskogsområden. Miljöpartiet menar att en av de centrala prioriteringarna för de svenska förhandlarna bör vara en sådan global fond.

Herr talman! Det är svårt att inte i årets utrikesdebatt konstatera att världen i dag inte är densamma som den vi diskuterade för ett år sedan. Till klimatkrisen sällade sig livsmedelskrisen, och som grädde på moset kom finanskrisen. Vi befinner oss mitt i tre gigantiska kriser som vi gemensamt måste hantera på kort tid och förhoppningsvis utan att lägga alltför många krokben för varandra i världen.

Förra året handlade den utrikespolitiska debatten till stor del om säkerhetspolitik men gjorde inte kopplingen fullt ut till utveckling. Men vems säkerhet är det egentligen vi fokuserar på? Och gör vi det någonsin ur de allra fattigastes perspektiv?

I en grön utrikespolitik utgår säkerhetspolitiken från konfliktförebyggande och utveckling och därmed en satsning på människor i hela världen. En grön utrikespolitik utgår från att alla människor på denna jord har samma värde och samma rätt att leva i en dräglig tillvaro i fred och med möjlighet att vara delaktiga i det som berör dem, gå i skola, ha tillgång till sjuk- och hälsovård och mat för dagen.

Herr talman! När det har gällt finanskrisen har världens regeringar skyndat på för att rädda bankerna och deras välbetalda direktörer. Protektionismen har smugit sig in till och med mellan EU-länderna när regeringar i strid med det gemensamma regelverket har gått in och stött den egna industrin eller när arbetstagare inte har accepterat den fria rörligheten för andra EU-länders medborgare.

När det gäller klimatkrisen, livsmedelskrisen och flyktingkriser runt om i världen har betalningsviljan inte alls varit lika god. Att rädda människor och deras möjligheter att fortsatt leva på den här planeten är med andra ord mindre viktigt än att rädda kapital och de egna mycket nära intressena.

När Världsbanken förbättrade sina mätmetoder under 2008 justerades också bilden av fattigdomens utbredning. Nya uppgifter visade att det är dyrare än beräknat att exempelvis äta, bo och resa i utvecklingsländerna. I och med det slår Världsbanken fast att det finns 400 miljoner fler extremt fattiga människor i världen än vad man tidigare trodde. Det betyder att omkring 1,4 miljarder av totalt ca 6,5 miljarder människor i världen försöker överleva på motsvarande 1,25 dollar om dagen. Det första millenniemålet, att halvera fattigdomen mellan 1990 och 2015, är därför i farozonen, trots att vi tidigare trodde att det skulle uppnås. Enligt Världsbanken är finanskrisen dessutom redan en global ekonomisk kris som snabbt leder till en arbetslöshetskris och därmed ökad fattigdom. Den globala handeln förväntas minska 2009, för första gången sedan 1982. Utländska investeringar och kortfristiga lån minskar. Utvecklingsländernas export minskar, och stora mängder kapital dras tillbaka. Bni-ökningen i utvecklingsländerna förväntas minska, så också privata kapitalflöden och remitteringar från migrantarbetare. Mellan 130 miljoner

och 155 miljoner fler människor har redan blivit extremt fattiga, och 50 miljoner till blir det under 2009.

Med de siffrorna i ryggen infinner sig naturligtvis frågan hur vi ska tackla den ökande fattigdomen. Vanligtvis talar vi om ökat bistånd, skuldavskrivningar, handel och remitteringar, men inte så mycket om på vilket sätt kapitalet också flödar från de fattiga länderna till de rika. Det pågår nu en kampanj, Help Sweden, som uppmärksammar oss på att dessa flöden egentligen går åt andra hållet, det vill säga till oss. Kampanjen har inte fått lika mycket publicitet som de rapporter som kritiserar biståndet.

Biståndskritikerna menar att trots att vi har pumpat in pengar i Afrika i över 40 år är kontinenten fortfarande fattig. De glömmer då att tala om att det fortfarande är så att den största delen av kapitalet går från fattig till rik. Biståndet utgör i realiteten mindre än en tiondel av det totala externa resursflödet till länderna i syd.

De allra största kapitalflödena som lagligen registreras från utvecklingsländerna till OECD-länderna är vinster från privata investeringar samt betalningar av räntor och amorteringar på tagna lån. Den illegala utförseln handlar om korruption, företagens skatteflykt till skatteparadis och vidare illegal verksamhet, till exempel narkotika- och vapenhandel samt trafficking. 80 procent av dessa pengar hamnar i slutändan i olika skatteparadis runt om i världen. Det är inte vi som behöver hjälp.

I detta anförande instämde Hans Linde (v).

Anf. 6 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag får väl för ordningens skull börja med att kommentera Urban Ahlin, även om det inte är alldeles lätt. Han ägnade nästan sju av sina tio minuter åt att dels recensera min person – det är fritt fram att göra det om man tycker att det är det avgörande utrikespolitiska problemet – dels åter referera det anförande han höll i denna kammare för ett år sedan. Därefter ägnade han de resterande cirka tre minuterna åt att hävda att jag hade för många ord, trots att han inledningsvis hade konstaterat – han hade tydligen räknat på sin dator – att det var 37 procent färre ord detta år än förra året. Den enda nyhet, efter att ha lyssnat på dacapon på hans anförande från förra året, som jag kunde finna i hans anförande var att Socialdemokraterna nu har startat en blogg. Detta vill jag gratulera till, och jag undrar var de fick denna briljanta idé från.

När jag nu har Urban Ahlin här ska jag inte inskränka mig till att bara kommentera det som inte var så mycket att kommentera i det han egentligen inte sade – det var inte så mycket – utan i stället ställa en konkret fråga till honom som är mer aktuell.

Vad menar ni socialdemokrater när ni har gått i härnadståg de senaste veckorna mot att vi ska bygga elkablar till andra europeiska länder? Det finns bara en enda sådan kabel som är aktuell, nämligen en förbindelse mellan Sverige och de baltiska länderna. Det handlar i grunden om en trygghetskabel, det vill säga en kabel för energisäkerhet. Den står högst upp på dagordningen när Fredrik Reinfeldt träffar Litauens premiärminister Kubilius i dag på eftermiddagen. Den står högst upp på dagordningen när vi har överläggningar med Lettlands regering. Den är nyckeln till ny energisäkerhet i hela Östersjöregionen. Är det er ärliga mening –

det är bara en enda fråga, Urban – att denna kabel, som dessutom kommersiellt kan bära sig själv, ska stoppas? Är det er mening att de baltiska staterna ska vara förvisade enbart och för evigt till kablar till ett i framtiden kanske alltmer osäkert Ryssland? Vad har ni tänkt i denna fråga – i den mån ni har tänkt i denna fråga?

(Applåder)

Så går jag kort över till Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det var två anföranden som i alla fall berörde det som jag uppfattar som de stora bekymren vi har för ögonblicket, det vill säga den globala ekonomiska krisen och den globala klimatutmaningen. Det är också de problem som vi kommer att ha när det gäller att få en klimatöverenskommelse i en situation där väldigt mycket av politiskt beslutsfattande, både globalt och i enskilda länder, domineras av försöken att hantera den ekonomiska krisen.

Hans Linde hade den synpunkten på utrikesdeklarationen att vi hade glömt bort att nämna millenniemålen, MDG-målen. Jag tar till mig den synpunkten. Jag skulle vilja säga att de finns där indirekt, även om han har rätt i att de inte explicit står nämnda. Men omsorgen om den fattigare delen av världen, omsorgen om utvecklingsmålen, omsorgen om utvecklingspolitiken och omsorgen om klimatfrågorna genomsyrar denna utrikesdeklaration, även om medlen när det gäller att uppnå detta skiljer oss åt på ett ganska avgörande sätt.

Det som är den avgörande skillnaden mellan oss och Vänsterpartiet i det här fallet är att medan Vänsterpartiets politik är en politik som blir tillbakablickande och isolering är vår politik en politik som tar den trovärdighet som man anser att vi har, för in den i Europeiska unionen och arbetar för – icke utan framgång – att göra Europeiska unionen för det första till den ledande kraften i den globala miljöpolitiken, i den globala klimatpolitiken, vilket vi har uppnått, och för det andra förhoppningsvis till den ledande kraften i den globala fredspolitik.

Vi kan tala om och göra mycket för fred som enstaka land, och det ska vi göra. Men det är ingen tvekan om att det blir en helt annan kraft i en global fredspolitik om vi kan göra Europeiska unionen, med en halv miljard människor och 27 nationer, till en enad fredskraft och ett instrument för fredsooperationer, för statsbyggande, för utvecklingspolitik, för konfliktöverbryggande och för att främja dialogen mellan religioner, kulturer och nationer. Det är då vi verkligen kan ha någon effekt. Det är då utrikespolitik går från bara ord i en kammare i ett isolerat land till handling i gemenskap med andra nationer för att förändra världen till det bättre. Det är det som är vår bestämda målsättning.

Det låg lite en underton – jag tror att också Urban Ahlin var inne på detta – av att utrikesdeklarationen handlade för mycket om Europa och för lite om Sverige. Jag tar gärna till mig den kritiken. Jag ser det som en alldeles avgörande uppgift för Sverige under detta år att vara med och utöva politiskt ledarskap i Europeiska unionen, för att Europeiska unionen ska kunna ge ledarskap till världen i klimatfrågorna och ge ledarskap till världen i fredsfrågorna – må det så vara i Mellanöstern, eller må det så vara i konfliktområdena bortom i Afghanistan eller Pakistan.

Vi gör det i en utomordentligt bekymmersam situation. Det dör ett barn av hunger var femte sekund i världen i dag. Med den ekonomiska utveckling som vi har nu fruktar jag att det kommer att dö ännu fler barn

av hunger under de kommande åren. Det är en kris som riskerar att riva sönder svaga ekonomier och sköra samhällen på ett sätt som dessutom kan skapa nya konflikter.

Jag såg i går att Pakistan nu omgående behöver ytterligare ca 40 miljarder kronor som komplettering till de ca 65 miljarder kronor de fick i ett IMF-program bara för några månader sedan. Vad händer om det inte får det? Det är ett territorium där terrorismen redan är så stark att den påverkar oss alla. Jag är djupt oroad över de vibrationer jag känner i marken från de östra delarna av Europa. Situationen i Ukraina är akut. Den ekonomiska krisen i Ryssland kan på sikt komma att bli ännu värre.

Vår uppgift, mitt i vår egen akuta krisbekämpning, måste då vara att värna öppna samhällen, att värna öppna ekonomier och att värna en öppen värld. Det gör vi bäst i europeisk samverkan.

Världen borde ha lärt sig att detta att resa nya murar är en väg in i ett nytt mörker. Det gäller oavsett om det är murar för människor eller murar för handel. Vi ska värna den öppna världen i en tid när det finns avgörande risker för att populism, främlingsfientlighet och kortsynthet får ny luft under vingarna.

Det handlar om att vi ska vara med och forma en europeisk politik som bättre än en isolerad nationell politik kan bekämpa fattigdom, kan värna fred och kan främja frihet i världen i dess helhet. Det är ambitiöst, medger jag, men jag tycker att vi ska vara mer ambitiösa än att upprepa fjolårets anföranden.

(Applåder)

Anf. 7 URBAN AHLIN (s):

Herr talman! Jo, jag förstår att utrikesministern känner sig lite träffad när vi presterar en rapport som heter *Bokslut Bildt*, som redovisar just skillnaden mellan ord och handling. Det är mycket snack och lite verkstad, som mina barn ibland brukar säga. Det är det som kännetecknar den här utrikesdeklarationen också. Jag kommer att gå igenom den punkt för punkt och se vilka positionsflyttningar som har skett. Den här innehåller knappast någonting konkret, som tidigare utrikesdeklarationer trots allt har gjort på olika områden.

Låt mig börja med att svara på den konkreta frågan om elkabel till Baltikum. Carl Bildt slår ju in helt öppna dörrar. Han vet att jag många gånger har varit i kontakt med Litauens förre premiärminister Kirkilas, som dessutom är en vän till mig. Jag vet att Carl Bildt snart ska träffa Kubilius, och jag har också träffat honom många gånger även om han är utrikesministerns partikamrat.

Vi har hela tiden varit för att det ska skapas en nordisk-baltisk gemensam elmarknad. Vi har sett detta som en förutsättning för att integrera våra marknader tillsammans, så det har aldrig funnits något motstånd från Socialdemokraternas sida mot att se till att skapa en elkabel över till Baltikum som gör att de också kan knytas in i det nordisk-baltiska.

Vad vi har pekat på är att vi värnar svensk industris konkurrenskraft och är lite oroliga om kablar ska dras till Centraleuropa där elpriserna ser helt annorlunda ut. Det är det vi har menat. Så länge det inte finns en perfekt europeisk marknad ska inte vi vara marknadsekonomin dumm-

merjösar och ge oss in i någonting som vi kan förlora på, som vår industri kan förlora konkurrenskraft på.

I övrigt håller jag helt med när det gäller elkabel till Baltikum. Det är ett säkerhetspolitiskt projekt också. Det är väldigt bra om Baltikum kan komma undan från sitt elleveransberoende av Ryssland. Det är ingen tvekan om det.

Men då går frågan naturligtvis tillbaka på ett helt annat projekt som rör samma situation och som också har säkerhetspolitiska implikationer på Baltikum. Det är gasledningen. I den här deklarationen sägs ingenting om den. Man säger att det blir vargavinter, som Anders Borg brukar säga, men lika lite som Anders Borg har Carl Bildt några förslag på hur saker och ting ska lösas.

Vad tycker nu regeringen, om det här är det stora prövoåret, 2009? Ja, men gasledningen då? Hur kan den påverka den säkerhetspolitiska situationen i Baltikum? Vad har regeringen för politik när det gäller den?

Sedan ska jag säga ytterligare något om texten i deklarationen. Carl Bildt har förut stolt sagt att man håller en långsiktig politik, att man presenterade tio punkter i utrikesdeklarationen 2007 och följde upp det med tio punkter i utrikesdeklarationen 2008. I den här deklarationen är de här punkterna helt borta.

Jag förstår det, för de svenska initiativ som Carl Bildt har stått här och utlovat har inte tagits. Låt mig ta några exempel på totala positionsförflyttningar.

Jag sitter bredvid Gunilla Carlsson, som ägnade sin utrikesdebatt våren 2006 inför valet åt att bara tala om Darfur, att det var det som var den moraliska kompassen för svensk utrikespolitik, att vi skulle stå upp för människor som drabbades i Darfur. I utrikesdeklarationen därefter hade det förändrats till en humanitär katastrof. Sedan var det lidande. I den här deklarationen nämns inte ens Darfur.

Kina: I den utrikespolitiska rapport som alliansen presenterade inför valrörelsen sade man att de omfattande och allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter som pågår i Kina måste fördömas och påtalas. Vad står det i den här deklarationen om kränkningar av mänskliga rättigheter i Kina? Ingenting. Och det ska vara från en regering som säger att de har hög svansföring när det gäller kampen för mänskliga rättigheter i världen.

Ryssland: Jag är förvånad över att utrikesministern inte klarar av att ha en balanserad hållning. Det är rimligt att kritisera övergrepp som sker i Ryssland. När vi ser att kränkningar av mänskliga rättigheter, journalistmord och annat sker i Ryssland ska vi vara väldigt tydliga. Men det ska också ske på ett sätt som gör att vi inte förolämpar Ryssland. Att göra jämförelser mellan Nazityskland och Ryssland har inte direkt förbättrat Carl Bildts möjligheter att vara på möten i Moskva. Och det förstår vi. Han var ju på ett möte förra onsdagen som vi socialdemokrater bidrog till att han skulle kunna ha.

Man kan läsa Svenska Dagbladets Brännpunkt i dag där Carl Bildt skriver alarmistiskt om Rysslands utveckling. I detta dokument placerar han Rysslands relationer efter Moldavien, Armenien och Azerbajdzjan, och då förstår jag att man har en lång väg att gå.

Prot. 2008/09:72
18 februari

Utrikespolitisk debatt

Jag menar att det måste vara möjligt att hitta en balans där vi kan klara av att tala tydligt klarspråk om de övergrepp som sker i Ryssland men ändå se till att ha en relation med landet som fungerar.

USA: Här säger man att det är nya förutsättningar, en ny president och att vi kan fördjupa vårt samarbete. Detta hade ju varit trovärdigt om de tidigare utrikesdeklarationerna hade innehållit något om att det tyvärr var George W. Bush som satt vid makten, att han inte delade våra värderingar och att det därför var svårt att fördjupa samarbetet. Är det någon som tror att det har stått så i de tidigare utrikesdeklarationerna? Självklart inte. Där står i stället att det finns behov av att fördjupa samarbetet, och man talar om den transatlantiska länken och om att samarbeta med USA, som vi har många gemensamma värderingar med.

Inte ens Obama kommer att smickras av den text som finns i den här utrikesdeklarationen. Han kanske till och med tittar på förra årets debatt, där jag sade att Carl Bildt skulle ta avstånd från de förhörsmetoder som den amerikanska administrationen tyckte var acceptabla, det vill säga skendränkning, *water board*. Carl Bildt deltog i hela utrikesdebatten utan att kritisera skendränkning.

Nu finns det en president i USA som faktiskt är emot skendränkning och till och med talar om att det finns möjlighet till en laglig prövning där de personer av amerikansk härkomst som har ägnat sig åt dessa förhörsmetoder skulle kunna ställas inför rätta. Du, Carl Bildt, skulle ha varit mer trovärdig i din politik om du hade haft en bättre utrikesdeklaration förra året i fråga om USA. Så är det. Det är mycket ord och lite handling.

(Applåder)

Anf. 8 HANS LINDE (v):

Herr talman! Riksdagens årliga utrikespolitiska debatt följs i vanlig ordning av både svenska medier och den samlade diplomatiska kåren här i Stockholm. Jag kan erkänna att jag inte direkt är avundsjuk på dem som har fått i uppgift att rapportera hem om den här debatten. Vad ska man egentligen återrapportera om?

Om man skalar bort den högstämnda retoriken från den borgerliga regeringens deklaration finns det faktiskt inte mycket kvar att skriva hem om. Vilka internationella initiativ kommer man att ta för att få fart på det globala nedrustningsarbetet? I vilka konflikter kommer man att engagera sig för att få i gång en freds- och försoningsprocess? Vilka initiativ kommer den här regeringen under kommande år att ta för att lyfta fram frågan om kampen mot fattigdomen och för kvinnors rättigheter och rätten att bestämma över sin egen kropp? Svaret på alla dessa frågor är: Inga alls. Det kommer inga initiativ.

Man beskriver att det svenska ordförandeskapet ska vara framgångsrikt och resultatinriktat. Men vilka framgångar vill man nå? Vilka resultat vill man uppnå? Det säger man ingenting om. Detta samarbete lyfter Carl Bildt fram som oerhört viktigt, men han kan inte på en enda punkt visa vad Sverige vill med EU:s utrikespolitik och på vilka punkter man vill förändra EU:s utrikespolitik och roll i världen.

Tyvärr kan vi om vi tittar på de gångna åren konstatera att det finns alltför många exempel där EU har agerat på ett sätt som inte på något sätt kan beskrivas som fredspolitik. Senast i december, bara några veckor

innan Israel inledde sina bombardemang av Gazaremsan, valde EU att uppgradera sina förbindelser med Israel. Man valde att fördjupa det säkerhetspolitiska och militära samarbetet. Är det fredspolitik?

Samtidigt valde man också att fördjupa samarbetet med Marocko, den sista kolonialmakten i världen. Marocko är ett land som förvägrar det västahariska folket att avgöra sin egen framtid. Är det fredspolitik, Carl Bildt?

På vilka områden vill du egentligen förändra EU:s utrikespolitik? Vi har ju chansen nu när Sverige får ordförandeskapet. På vilket sätt vill du förändra svensk politik gentemot Marocko och Israel?

Herr talman! Vi lever i en orättvis och ojämställd värld. I dag beräknar man att 800 miljoner människor kommer att vakna hungriga. De kommer att genomleva den här dagen hungriga och gå och lägga sig hungriga. I dag kommer minst 25 000 barn att dö runt om i världen. De kommer att dö i sjukdomar som skulle kunna gå att bota. De kommer att dö på grund av orent vatten och på grund av brist på mat. Vi vet i dag att 400 kvinnor bara i dag kommer att dö i en illegal och osäker abort.

Nej, Carl Bildt, problemet är inte att du inte nämner millenniemålen. Då har du grovt missuppfattat mig. Problemet är den här regeringens utvecklingspolitik och den totala bristen på initiativ från den borgerliga regeringen för att föra upp dessa viktiga ödesfrågor på den internationella politiska dagordningen. Carl Bildt talar om omsorg om utvecklingssamarbetet. På vilket sätt visar man omsorg när man vill sänka biståndet med 10 miljarder per år och med näbbar och klor har slagits för att så många biståndskronor som möjligt aldrig ska komma världens fattiga och hungerande till del utan stanna här i Sverige på Finansdepartementet?

Sverige skulle i grunden kunna föra en helt annan utrikespolitik, men det är uppenbart att det råder brist på politisk vilja hos den borgerliga regeringen att ta sig an någon av de stora globala utmaningar vi har framför oss. Det råder en brist på politisk vilja att vara något mer än bara en lojal allierad på ena sidan av den transatlantiska länken.

Jag förstår att Carl Bildt inte vill att Sverige ska vara en självständig, konsekvent och tydlig röst för demokrati, mänskliga rättigheter, fred och folkrätt i världen, för visst skulle det kosta på? Det skulle kosta på att ta ställning för de maktlösa mot de maktfullkomliga. Det skulle kosta på att lyfta fram jämställdhetsfrågorna när andra tystnar. Och det skulle kosta på att kritisera brott mot de mänskliga rättigheterna även när dessa brott begås av USA och dess allierade.

Det skulle kanske innebära att dörren till ett eller annat av era cocktailpartyn stängs. Det skulle kanske innebära att en eller annan hand slutar att dunka dig i ryggen i maktens korridorer. Det är i alla fall ett pris som vi vänsterpartister är beredda att betala för att Sverige åter ska bli en tydlig och konsekvent röst i världen för fred, jämställdhet och rättvisa.

Jag vill i sammanhanget också lyfta fram de internationella jämställdhetsfrågorna, som återigen lyser med sin frånvaro i den här utrikespolitiska debatten. Tyvärr står vi återigen med en deklaration där man på elva sidor förärar världens tre miljarder kvinnor bisatser och kortare meningar. Nu är det inte det som är det centrala problemet. Det centrala problemet är att under Carl Bildts ledning har Sveriges utrikespolitik blivit en utrikespolitik som är befriad från jämställdhetsperspektiv. Mäns erfarenheter och intressen har gjorts till norm i utrikespolitiken medan

Prot. 2008/09:72
18 februari

Utrikespolitisk debatt

kvinnor har förminskats till mottagare av olika biståndsinsatser. Ett tydligt exempel på det fick vi förra året då den borgerliga regeringen, sin retorik till trots, valde att sänka det svenska stödet till de två FN-organ som arbetar med jämställdhetsfrågor, nämligen Unifem och UNFPA.

Herr talman! Vi kan konstatera att två och ett halvt år med den moderatledda regeringen är två och ett halvt förlorade år i arbetet för att mätta världens hungriga, lindra nöden hos världens fattiga och ge hoppet åter hos dem som har härjats av förtryck under krig och hopplöshet.

Två och ett halvt år med den här regeringen har varit två och ett halvt år där svensk utrikespolitik har satts i standbyläge i väntan på att direktiven ska komma från Washington och Bryssel. Men jag kan säga: Vi i Vänsterpartiet är beredda att 2010 trycka på startknappen igen.

(Applåder)

Anf. 9 BODIL CEBALLOS (mp):

Herr talman! Året som gått har präglats av presidentvalet i USA. Världen har gått i väntans tider, skulle man kunna säga. Förväntan på den nyvalde presidenten är nu stor i hela världen.

Det traditionella installationstalet av den 44:e presidenten blev förmodligen mer uppmärksammat än något installationstal någonsin tidigare. Det är mycket som har stått på spel – inte minst möjligheten att få USA att gå med på bindande internationella klimatåtaganden men också USA:s anseende i världen. Den nye presidentens tal gav oss en bild av hans intentioner för världen och med världen.

Han talade om viljan att skapa band mellan nationer, folk och religioner och en diplomatins potential. Han talade om dialog i stället för kompromisslöshet och om att han är beredd att lyssna om andra är villiga att möta honom i dialog för en bättre morgondag. Talet innehöll också en vädjan till andra nationer om hjälp i denna tid av förändring. Jag hoppas för allas vår skull att bytet av politisk ledning i USA också leder till förändring.

Men kommer världen att ställa upp på den? Vad gör EU, och vad gör Sveriges utrikesminister för att visa att en annan värld är möjlig? På vilket sätt använder Sverige i dag de medel som står till vårt förfogande för att med dialog, diplomati och förebyggande åtgärder uppnå en fredligare värld?

Visst, vi har vår socialdemokratiska före detta utrikesminister Jan Eliasson, som brukar engageras i olika konflikter i världen. Nu under den senaste mandatperioden har vi också fått se prov på Urban Ahlins medlarkonster i både Iran och Vitryssland för att få loss personer som har suttit fängslade. Det är ju väldigt bra att vi har en aktiv opposition med intresse för utrikespolitik och våra relationer till andra länder.

Det vore kanske en bra idé att skicka till exempel Urban Ahlin till Eritrea för att få loss Dawit Isaak, den svenske journalist som har suttit i fängelse där så många år och som nu dessutom är sjuk.

Vi ska kanske också skicka Urban till Colombia för att få loss den svensk som sedan två år tillbaka sitter fången hos Farcgerillan och som också är sjuk. Han har förmodligen drabbats av en stroke och behöver komma därifrån.

Hur går det med den svenska diplomatin i de fallen? Utnyttjar vi verkligen den potential vi har att med hjälp av diplomatin både göra

världen bättre och hjälpa svenskar i nöd i andra länder, eller är det så att vi ska förlita oss på den rödgröna oppositionen?

För det rödgröna samarbete som vi nu har inlett är en aktiv och tydlig utrikes- och säkerhetspolitik av stor vikt. Sverige ska även fortsättningsvis vara militärt alliansfritt och aktivt, både i FN och i EU.

Vi anser att Sverige behöver återta rollen som en nation som vågar tala klarspråk mot ockupation, terror, förtryck, rättsosäkerhet och brist på mänskliga rättigheter, oavsett var och av vem dessa rättigheter kränks. Det har ju uttryckts här tidigare av både Urban och Hans.

I det sammanhanget kan jag inte låta bli att nämna de diskussioner som jag och utrikesministern har haft under året om folkrätten och möjligheten att hävda folkrätten, trots att politiska eller diplomatiska överväganden ibland kan leda till att det görs skillnad på folk och folk, det vill säga mellan olika länder.

Jag har menat att utrikesministern när det gäller vissa länder har varit väldigt snabb att fördöma olika ageranden medan det tagit bra mycket längre tid i andra fall. Det framgår också tydligt i utrikesdeklarationen. Där fördömer vi tydligt Rysslands aggression mot Georgien men är inte tydliga i Gazakonflikten utan använder helt andra och svepande ordalag.

Det talas om att parterna måste leva upp till gjorda åtaganden samtidigt som den svenska regeringen inte ens vill tala med den ena parten i konflikten. Det har vi också hört här tidigare i talarstolen, och jag instämmer till fullo i det som både Urban och Hans har sagt här tidigare. Man måste naturligtvis tala med båda parter i en konflikt. Hur ska vi annars lösa den?

Men jag är inte alls säker på att den tystlåtna diplomati som vi använder i svensk diplomati är den bästa vägen att nå ett resultat. Jag tycker att Sverige och utrikesministern skulle kunna vara mycket tuffare och i större omfattning våga kalla saker vid deras rätta namn. Alla brott mot folkrätten ska fördömas, oavsett vem som utför dem, och Sverige ska våga tala klarspråk.

Herr talman! Utrikesministern säger också att Sveriges starka stöd för FN fortsätter. Ändå har vi aldrig haft så få svenskar i FN-tjänst som nu. Nu är det i stället EU-insatser som gäller för svensk del.

Regeringen vill under EU-ordförandeskapet värna det fria ordet och den fria tanken. Det låter ju väldigt bra. Jag utgår från att det då också gäller de regimkritiska journalister och författare som sökt skydd i Sverige från förföljelse i sina hemländer. Så som läget är i dag är det snarare så att de skickas hem igen med en uppmaning att låta bli att skriva.

Glöm inte att FN:s deklARATIONER om mänskliga rättigheter är universella och odelbara och gäller alla människor på denna jord!

Miljöpartiet och regeringen har olika uppfattning om i vilken grad Sverige i dagsläget faktiskt likställer alla rättigheter. Vi är inte ensamma om att anse att regeringen nedprioriterar de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Det är en diskussion som vi har fört här i kammaren många gånger tidigare.

Men när jag nu ändå är inne på temat rättigheter och deras tillämpbarhet måste jag erkänna att det är svårt att förstå att Sverige undertecknar konventioner som våra myndigheter sedan totalt kan avfärda eftersom vi inte införlivar dem i svensk rätt.

Barnkonventionen, som på senare tid uppmärksammats med anledning av utvisningen av den unga flickan Lollo till ett land som hon inte känner till, är ett sådant exempel. Och vad är det för mening med att skriva under konventioner om vi inte är beredda att leva upp till dem?

Sverige borde ta sina folkrättsliga förpliktelser på större allvar i alla led, inte bara i förhållande till relationerna mellan stater utan också gentemot de egna medborgarna och de som bor eller vistas här i landet.

Att göra barnkonventionen till svensk lag vore ett bra och välbehövligt första steg, och regeringen har möjligheten att ta initiativ till en sådan ordning.

(Applåder)

Anf. 10 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Det är spännande att lyssna till den här debatten så här på morgonen.

År 2007 hörde jag Urban Ahlin göra stor sak av den socialdemokratiska egna utrikespolitiska deklarationen, som då delades ut för att alla skulle kunna ta del av den.

Herr talman! Förra året, 2008, var det något av en medaljutdelning som man ägnade sig åt i den här debatten. Det handlade mer om privatperson, lät det som i den diskussionen.

Nu har vi fått uppleva Urban Ahlin som recensent och historieskribare. Men framtidsvisionen från den socialdemokratiska sidan är totalt tom.

Den samlade oppositionen, talade Vänsterpartiets Hans Linde om. Är det Hans Linde som styr den samlade oppositionens utrikespolitik? Det är ju en spännande bild från alternativet till den regeringshållning som just har presenterats av utrikesministern.

Nej, herr talman, det finns en utrikespolitik presenterad. Låt mig instämma i den som Carl Bildt läste upp, och låt mig konstatera att något alternativ inte existerar!

Vi får väl läsa bloggen och se vad som kommer fram. Måhända är det på det sättet som Urban Ahlin vill driva den arbetsgrupp som ska ta fram en alternativ utrikespolitik. Det är via bloggen den ska komma. Det är spännande men inget alternativ i dag.

Herr talman! Alla människor är födda fria, lika i värde och rättigheter. Denna grundläggande insikt har 192 länder ställt sig bakom men efter 60 år ännu inte förverkligat.

Förfärande många människor växer upp utan frihet och personlig säkerhet. Det är långt kvar tills de universella mänskliga rättigheterna har förverkligats på vår jord. Det är desto större utmaningar för oss alla att göra vårt allra bästa för att kommande generationer ska få växa upp i frihet med hopp i stället för rädsla som huvudkudde. Det är vi skyldiga världens barn och deras barn, våra barn.

Sverige är förvisso ett litet land, men vi är ett land som kan och ska göra skillnad. Vi ska vara en viktig röst för fred, försoning, frihet och hållbar utveckling, inte genom att sitta på läktaren och högljutt kommentera eller för den delen vara recensenter utan genom vårt aktiva och konstruktiva deltagande i EU och FN för att hävda mänskliga rättigheter och internationell rätt och utveckla internationella institutioner.

I tider av kris måste vi våga välja öppenhet när andra söker bygga murar, välja multilateralism när andra väljer protektionism, välja att utveckla internationell rättsordning när andra vill låta vapnen tala, våga söka lösningar och öppna dörrar när andra söker låsningar och stängda dörrar.

Stora utmaningar väntar under 2009. Förutom en hotande klimatkris upplever vi nu direkt en finanskris, och i dess spår kan följa en internationell jobbkris.

Här krävs stort mod och insikt om vikten av att handla krisförebyggande, att göra allt för att vända kristid till möjligheter genom att förhindra att också klimatkrisen slår till med än värre följder för världens folk.

Dagens finanskris visar tydligt att ensam inte är stark, att lösningar kräver internationalism och kräver samarbete mellan alla på mer likvärdiga villkor, men det handlar också om ett stort ansvarstagande för oss i de rikare länderna.

Den lärdomen gäller även inför slutförhandlingarna om ett nytt klimatavtal.

Sverige vill tillhöra kärnan i EU därför att vi vill påverka och förändra. Vi vill utveckla ett EU som visar att vi lärt både av enskilda länders historia och av den gemensamma historien men inte fastnat i den.

Det handlar om ett EU som förmår mer än de enskilda ländernas egenintressen, ett EU som inte bara är världens största biståndsgivare utan faktiskt också tar ett politiskt ansvar för att utveckla fred, frihet och försoning, en socialt och ekologiskt hållbar värld.

Det handlar om ett EU som inte tummar på rättsstatens principer, som står upp för internationell rätt, oavsett om det rör kriget mellan Ryssland och Georgien, Israels krig på Gazaremsan, Hamas raketbeskjutning, invasion av Irak, fångläger på Guantánamo eller EU:s egen terrorlistning. Det handlar om ett EU som också verkar för rättslig prövning av brott mot denna rätt för att stärka tilltron till den internationella rättsordningen.

Centerpartiets dröm är ett EU som med det institutionella ramverket på plats öppnar mot omvärlden även i bistra tider och tar ansvar för goda grannskapsrelationer, oavsett syd, öst eller väst. Det visar att vi kan agera samfällt och enigt för att lösa konflikter, både i vår närmiljö och i fjärran och först och främst med hjälp av andra redskap än vapenmakt. Det är drömmen om ett EU som verkligen tar en global plats för att kunna inspirera och ge hopp i stället för nya rädslor.

Uppgifter saknas inte, herr talman, men vi ska möta dem med mod och se möjligheter och inte bara kriser.

Anf. 11 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Herr talman! Nationalism är en barnsjukdom. Den är mänsklighetens mässling. Dessa ord av Albert Einstein är centrala nu i en tid av global lågkonjunktur, varsel och industri i kris. I stället för att blicka inåt mot det egna bör vi vårda, vurma för och värna just internationalism, solidaritet och globalisering.

Som utrikesminister Carl Bildt sade tidigare är protektionism, isolering och inbundenhet varken gårdagens eller framtidens lösningar. I stället behöver vi mer liberal frihandel, öppna gränser och globalisering, men framför allt måste solidariteten globaliseras.

Detta måste prägla svensk utrikespolitik. Den ska sträva efter att vara glasklar värderingsmässigt, modig i handling och aktivistisk i fält.

När Barack Obama tillträdde fick USA och Vita huset, som en gång byggdes av svarta slavar, en ny president. Världen fick också nytt hopp om samarbete. Obama betonade i sitt installationstal att storhet inte kan tas för given; den måste förtjänas.

Då det amerikanska stjärnbaneret har befläckats de senaste åren av tortyr i Abu Ghraib kan jag bara som folktopartistisk Amerikavän applådera Obamas rivstart vid makten. Han stänger Guantánamo, avskaffar George W. Bushs antiabortlagstiftning, gag rule, och satsar på multilateralism.

Vi behöver ett USA som kan inspirera och inte enbart dominera. I Sverige är det politiskt korrekt att vara antiamerikansk. Men jag tror att för dem i den svenska vänstern som älskar att hata USA kommer det att bli väldigt tufft med Barack Obama som amerikansk president.

Glöm aldrig att USA har räddat demokratin tre gånger! Det var under första världskriget, andra världskriget och kalla kriget. Utan USA hade demokratin i Europa som samhällssystem kanske inte överlevt efter 1945. Den transatlantiska länken bör bli starkare och Sverige medlem i Nato. Det är väl ingen nyhet att vi i Folkpartiet inte har någon Natonoja.

Världen består dock inte bara av hopp och förändring. Utmaningarna är många och tunga. Den politiska friheten i världen minskar för tredje året i rad. Fortfarande lever inte ens hälften av världens befolkning i fria länder där de får tycka, tänka och tro fritt.

I stället för att förbättra de mänskliga rättigheterna i samband med OS i Kina valde Peking den andra riktningen och var värd för ett självsäkert totalitärt diktaturspektakel. Vi ser ett Ryssland som blir alltmer auktoritärt.

Folkmordet i Darfur fortsätter. Talibaner härjar inte bara i Afghanistan utan också i Pakistan. 1,1 miljard människor saknar rent vatten.

Vi vet att den svenske medborgaren Dawit Isaak i dag har suttit fängslad i 2 705 dagar. Diktatorerna på Kuba, i Iran, Burma, Nordkorea och Vitryssland sitter säkert kvar. Den humanitära katastrofen i Ogaden når inte ens notiser i västerländska medier.

Man måste slå fast tre saker. Det blir aldrig demokrati utan demokrater. Det blir aldrig demokrati utan kvinnor vid makten. Det går inte att stå neutral mellan demokrati och diktatur.

Sveriges och EU:s ambassader i diktaturländer måste bli frizoner för politisk opposition genom att erbjuda Internet, telefoner och konferenser.

Det utbredda kvinnoförtrycket i världen ingår inte i den traditionella analysen av hot mot internationell fred. Det är ett förtryck som frodas inte minst i religiösa patriarkala samhällen. Det är fundamentalt att tillgången till preventivmedel och mödravård och rätten till fria, säkra och lagliga aborter säkras. Fler kvinnor i världen avlider i samband med olagliga aborter, graviditeter och förlossningar varje år än i sjukdomar som aids, tuberkulos och malaria.

Vi fokuserar ofta med rätta på den religiösa fundamentalismen i Mellanöstern där en halv miljard människor lever i ofria stater. Men glöm inte herrklubben Vatikanstaten som har alltför stort inflytande på kvinnors kroppar och hivepidemin!

Feminism är en demokratirörelse mot fundamentalism. Om vi vill se fler stabila demokratier måste fler kvinnor komma till makten.

I en utrikesdebatt som denna får vi heller aldrig glömma människorna bakom de vackra orden. Jag tänker på vår kamrat den etiopiska oppositionspolitikern Birtukan Mideksa som åter har fängslats av Meles Zenawis diktaturregim i Etiopien. Hon har modigt och osjälviskt givit hela sitt liv för demokratin.

Jag tänker på liberalen Dr Chee Soon Juan som är partiledare för Singapore Democratic Party. Han skulle kunna välja en glassig tillvaro i kapitalismens högborg Singapore, men han åker in i och ut ur fängelser för att han vill kämpa för det fria ordet.

Jag tänker på min zimbabwiske vän David Coltart som talade i denna riksdag senast i juni. Efter år av kamp mot diktaturen i Zimbabwe utsågs han nu i fredags till ny utbildningsminister i landet. Vi ska inte sia om framtiden för denna bräckliga nya regering, men vi hoppas att en demokratiaktivist som Coltart får mycket inflytande.

Världen går också framåt, herr talman. Radovan Karadžić greps under förra året. Han ställdes inför rätta vid krigsförbrytartribunalen i Haag, en varning för diktaturer världen över.

Sudans ledare efterspanas nu för krigsförbrytelser i Darfur. I går inleddes den historiska rättegången mot de röda khmererna i Kambodja. Det handlar om ett av efterkrigstidens allra värsta och grymmaste folkmord.

Jag skulle vilja avsluta med några ord från ett av offren, en man vid namn Vann Nath. Han sade: Den här dagen har vi väntat på i över 30 år.

Moraliska värderingar som demokrati, frihet och yttrandefrihet måste vi kämpa för för att hylla personer som Vann Nath.

(Applåder)

Anf. 12 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Sverige är inte neutralt. Den svenska utrikespolitiken tar ställning. Vi kristdemokrater anser att Sverige ska ta mycket tydlig ställning, ställningstaganden som grundas på genuina kristdemokratiska värderingar som mänskliga rättigheter, demokrati, öppenhet och rättsstatens principer.

Det leder till radikala ställningstaganden mot kärnvapenspridning, terrorism, slaveri, människohandel, droghandel, korruption och internationell ekonomisk brottslighet.

Herr talman! Sverige är i realiteten inte heller alliansfritt. Jo, i vår försvarsdoktrin kan vi läsa att Sverige är militärt alliansfritt. Men hur är den reella situationen?

Vi lever och verkar i både politiska och ekonomiska allianser för att det tjänar oss väldigt väl. Främst ingår vi i Europeiska unionen men också i andra globala organisationer som FN och WTO med flera.

Hur är det då med det ömsesidiga militära försvaret? Vi har ett så direkt och nära samarbete med Nato som är möjligt utan att vara formell medlem. Vi opererar tillsammans på flera internationella fronter.

Lissabonfördraget som nu ratificeras i EU:s medlemsländer stipulerar att medlemsländerna inom EU ska komma till varandras hjälp vid kris. Sverige är en viktig kugge i strävan för fred och frihet, men vi är också starkt beroende av vår omvärld. Det är en styrka och en viktig parameter i den nu framväxande svenska försvarspolitik. Sveriges utrikespolitik bör inte vara en arena för personliga piruetter.

Utrikespolitiskt agerande i dag är huvudsakligen globalt, oavsett om det gäller klimatproblem eller fattigdom, finanskris eller terrorism, kriser eller krig. Vår absolut bästa plattform för globalt agerande är EU och dess medlemsländer.

Europeiska unionen kan just nu förstärkas ytterligare genom en konstruktiv dialog och utveckling av relationerna till Obamas nya administration. Europa borde visa stort självförtroende och handlingskraft genom sin europeiska union för att ta viktiga globala initiativ tillsammans med USA och FN.

EU-ländernas styrka ligger naturligtvis inte främst på den militära sidan. Styrkan ligger på den diplomatiska sidan, med understöd av ca 60 procent av jordens biståndssatsningar att operera med globalt.

Det mest akuta området just nu är finanskrisen, som måste hanteras gemensamt för att skapa en institutionell stabilitet. Om så inte sker kan situationen utvecklas till betydande säkerhetspolitiska risker på den politiska arenan.

Klimatfrågan kan endast lösas om EU och USA samverkar tekniskt och ekonomiskt och med gemensamma åtaganden för stöd till utvecklingsländerna, som kommer att drabbas värst av alla.

Det krävs en sammanhållen och gemensam politik mellan världens två största och starkaste demokratier i kontakterna med de demokratiskt undermåliga enpartistaterna, detta oavsett om deras grund är kommunism eller annan fundamentalism

Herr talman! FN:s uppgifter för världssamfundet måste stärkas, inte minst som kontrollorgan för kärnvapennedrustning, klimatpolitiska åtaganden, fattigdomsbekämpning och stabiliserande säkerhetspolitik.

Det är tyvärr helt uppenbart att parterna i Mellanösternkonflikten inte klarar att hantera sin grannskapspolitik. Det internationella samfundet måste, med hjälp av FN, ta på sig rollen att garantera vapenvilan med internationella säkerhetsstyrkor och att politiskt föra en fredsprocess mot en permanent tvåstatslösning.

Herr talman och herr utrikesminister! Situationen i världen kräver ett intensifierat samarbete i tillgängliga multilaterala organisationer. Det är en stor utmaning för svenskt EU-ordförandeskap under hösten 2009!
(Applåder)

Anf. 13 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! I det lilla enstaka kan man ibland se det stora. Förra veckans mest storstilade utspel från Socialdemokraterna var stopp för varje ny elkabel mellan Sverige och andra europeiska länder. Det basunerades ut gång på gång.

Det finns *en* ny elkabel mellan Sverige och andra europeiska länder, och det är den som planeras till de baltiska länderna. Jag tackar Urban Ahlin för beskedet att Socialdemokraterna ställer upp på den kabeln. Därmed demolerade han också varje uns av den senaste veckans mest storstilade socialdemokratiska utspel. Man är emot alla kablar som inte finns, och man är för alla kablar som finns. Det är tydligen så det blev.

Det här är en kabelhärva, ett virrvarr. I det lilla – det är en viktig fråga – ser man det stora. Ni har inte tänkt igenom innan ni uttalar er i viktiga frågor.

Men om Urban Ahlin i denna debatt var talaren från förra året är väl Hans Linde talaren från förra seklet i den meningen att den politik som han företräder är att rida spärr mot den europeiska samverkan och vår möjlighet att agera med den, att rida spärr mot de öppna ekonomierna som trots de stora problem vi har i dag – och ingen har betonat dem med större styrka än jag i denna debatt – är den möjlighet vi har att lyfta miljoner och miljarder ur fattigdom och desperation i framtiden. Säger man nej till det säger man nej till framtidens möjligheter.

Alliansen har en politik. Det visade Kerstin Lundgren, Birgitta Ohlsson och Holger Gustafsson i sina engagerade anföranden. Jag instämmer i dem. Kabelvirrvarret är bara ett av symptomen på det virrvarr vi har på andra sidan av den politiska debatten.
(Applåder)

Anf. 14 URBAN AHLIN (s):

Herr talman! Låt mig först instämma i väldigt mycket av vad Bodil Ceballos och Hans Linde har sagt i den här debatten. Bodil har förtjänstfullt lyft upp klimatfrågorna, och Hans Linde har förtjänstfullt lyft upp biståndsfrågorna och millenniemålen. I allt detta ställer jag mig fullständigt bakom dem och är glad över inläggen.

Jag är dessutom glad över att höra Carl Bildts inlägg om kabelvirrvarret. Hur gick det med gasledningen? Fick ni något svar av vår utrikesminister om gasledningen? Hade inte även den en viss betydelse för säkerhetspolitiken och vårt närområde och Baltikum? Nejdå – utrikesministern skjuter i stället in sig på att förminska hela den utrikespolitiska diskussionen till en diskussion om en kabel mellan Sverige och Baltikum. Men att få en fungerande nordisk-baltisk elmarknad är något som har varit en svensk politik under många, många år.

Det är inget nytt i det, men så har politiken utvecklats här i landet att Carl Bildt tror att han kan plocka politiska poänger genom att göra hela utrikesdebatten till en diskussion om en elkabel. Tydligare än så kan väl inte sägas att den här deklarationen skriker av tomhet.

Två delar till tycker jag att utrikesministern ska jobba med. Den ena är folkrättsbrotten i Israel och av Hamas. Konflikten i Gaza måste nu följas upp. De som har begått krigsförbrytelser ska undersökas och om möjligt lagföras. Fosforbomber, utnyttjande av civila, mänskliga sköldar, Hamas raketattacker mot civila och så vidare – där hade jag önskat att utrikesministern hade varit betydligt tydligare.

Den andra delen är något som utrikesministern faktiskt många gånger talat väl kring. Det gäller kärnvapenupprustningen och riskerna för spridning. I förra deklarationen stod det att Sverige skulle ta initiativ till en internationalisering av kärnbränslecykeln. Så står det inte längre. Nu ska någon där ute internationellt göra det.

Man skulle också ta initiativ till att förstärka icke-spridningsregimen. Så står det inte heller längre. Nu står det om internationella initiativ.

Mycket ord, lite handling! Tack för dagens debatt!
(Applåder)

Anf. 15 HANS LINDE (v):

Herr talman! Carl Bildt pratar om historia och bakåtblickande. Det är möjligt att Carl Bildt har större kunskaper om historia än jag; han har trots allt varit en större del av historien än jag har varit.

Men för oss vänsterpartister kommer det aldrig att bli omodernt att stå upp för fred, rättvisa, folkrätt och demokrati. Detta kommer aldrig att kunna vara bakåtblickande.

I dag kan vi bara konstatera att den borgerliga utrikespolitiken är naken. I en tid när det viner iskalla vindar av förtryck, av orättvisor, av militär upprustning över vår jord räcker det inte, Carl Bildt, att klä sig i florstunn retorik. Då räcker det inte att invänta att de ska agera i Washington och Bryssel. Då måste man våga och vilja agera även här i Sverige.

Vi vänsterpartister tror på internationellt samarbete och samverkan, men medan den borgerliga regeringen vill ha en länk av lojalitet till Washington vill vi ha en länk av solidaritet – till textilarbetarna i Indonesiens sweatshops, till de jordlösa i Brasilien, till de modiga HBT-aktivisterna i Uganda. Det är där skiljelinjen går i den här debatten. Det är det utrikespolitiska vägval Sverige står inför.

Vi vet att det hos svenska folket finns ett brett stöd för att Sverige ska vara ett alliansfritt land med en självständig utrikespolitik som står upp och slåss för fred, rättvisa och demokrati. Det har vi återigen fått bekräftat under de senaste månadernas demonstrationer runt om i Sverige då tiotusentals människor från Näsåker i Västernorrland till Sergels torg här i Stockholm gått ut tillsammans med sina grannar och vänner för att protestera och demonstrera för fred och mot regeringens Mellanösternpolitik.

Det är på dessa väl förankrade, progressiva humanistiska värderingar som vi vet finns hos det svenska folket som vi i Vänsterpartiet bygger vår utrikespolitik. Vi kommer att använda de resterande ett och ett halvt åren fram till valet till att kämpa för att vi tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet ska ta med oss dessa värderingar in på Utrikesdepartementet.

Anf. 16 BODIL CEBALLOS (mp):

Herr talman! Som det kanske har framgått har faktiskt en viss samordning mellan oss tre partier skett inför den här debatten. Vi har försökt att undvika att tala om samma ämnen så att vi får lite mer bredd på det som vi har tagit upp.

Jag vill återkomma till det jag talade om tidigare, som jag inte riktigt hann med i mitt första inlägg. Jag ska egentligen vända mig till bistånds-

ministern. Det handlar om den kampanj Help Sweden som nu pågår och som är väldigt intressant. Man kan titta på de små filmer som visar människor, kanske i Ghana, som säger: Åh, vi måste hjälpa de här stackars människorna i norr. Dessa filmer har gjorts med tanke på att det faktiskt är så att flödena går från syd till nord mer än från nord till syd.

Jag skulle vilja att biståndsministern uppmärksammar den frågan. Jag menar inte själva kampanjen utan hur vi under ordförandeskapet i EU ska komma till rätta med det orättvisa förhållandet att det faktiskt ser ut så. Lyft fram frågan! Titta på hur vi kan göra för att komma till rätta med denna väldigt orättvisa fördelning. Det är naturligtvis inte vi som behöver hjälp.

Sedan vill jag ta upp en fråga som vi nästan aldrig talar om. Det är kurdfrågan eller de olika folken. Vi har ju så många olika folk i världen, men vi talar alltid om våra relationer till olika stater. Då förminskas folken till att bli någon form av minoriteter. Men kurderna till exempel är 37 miljoner sammanlagt i de olika länderna eller ännu fler. Vi vet inte riktigt. Det är ett stort folk, och vi måste kunna hjälpa dem att lösa de problem som de har i sina respektive länder med utgångspunkt i att de är ett folk och att de har samma rättigheter som alla andra i de länder de bor i. En kurd kommer aldrig att kalla sig turk, irakier eller någonting annat. En katalan kallar sig aldrig spanjor.

Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Uppgifter saknas absolut inte i internationell politik. Det må gälla människorna i Gaza och på Västbanken samt i Israel, Iraks svårt drabbade befolkning, Zimbabwes svårt prövade folk, människorna som lever i skräck på Afrikas horn eller i Darfur, de som kämpar för autonomi i Tibet, afghaner som försöker bygga upp sitt land, Burmas instängda befolkning eller de som lever i flyktingläger i Västsahara, för att nämna några utmaningar.

Om FN så begär är det för oss självklart att EU och Sverige ska kunna agera såväl fredsfrämjande som fredsframtvängande. Det gör vi. Det är också den självklara utgångspunkten att Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. Vi välkomnar ett ökat samarbete på nordisk bas och i Partnerskap för fred. Vi är dock fortsatt militärt alliansfria.

Fru talman! Bodil Ceballos avslöjade att det har förekommit en samordning inom vänstertrion inför den utrikespolitiska profil som man ville presentera. Åh, fru talman, så spännande! Vi ser uppenbart Vänsterpartiet som kliver ut på läktaren med plakat och ställer sig vid sidan om för att kommentera.

Bodil Ceballos rörde sig mycket på hemmaplan, om än med viktiga frågor om klimatet. Men, fru talman, var fanns Urban Ahlins politiska vision? Där var det tyst, tyst, ekande tyst.

Fru talman! Om detta är alternativet – tack och lov för att de inte regerar landet!

Anf. 18 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Nu har vi bevitnat över två timmar av manlig tuppfäkting. Det skulle vara intressant att låta en genusvetare analysera diskussionen om vem som sade vad när, var och hur samt vilket sekel man befinner sig i.

Prot. 2008/09:72
18 februari

Utrikespolitisk debatt

Jag ska inte vara sämre på den fronten i slutet av debatten. Vi vet alla att alla partier har fel och brister, men man kan inte undgå den självgodhet och brist på självdistans som Socialdemokraternas Urban Ahlin har påvisat under denna två timmar långa debatt.

Jag säger bara vapenexport till Kina. Vilket parti var det som ville häva vapenembargot för några år sedan och sälja vapen till världens värsta diktatur, Kina? Det var Urban Ahlins.

Vilket parti är det som aldrig, trots att man har regerat det här landet i så många decennier, har lyckats leva upp till enprocentsmålet i biståndet? Jo, det är Socialdemokraterna.

Vilket parti är det som ingår militära ramavtal med en av världens grymmaste diktaturer, Saudiarabien, där kvinnor inte ens får rösta? Jo, det är Socialdemokraterna.

Man bör nog också blicka lite tillbaka på sin egen historia innan man enbart kritiserar den nuvarande regeringen.

Anf. 19 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Vi vet att den internationella lagstiftningen tar långtgående hänsyn till staters rätt. Detta har varit ofrånkomligt eftersom det är stater och regeringar som har skapat och antagit de mellanstatliga lagarna. Långt ifrån alla medverkande stater har burit upp mänskliga rättigheter och demokrati. Detta gör att det är svårt att komma åt de skurkstater som plågar sina medborgare.

FN arbetar för en doktrin som handlar om världssamfundets skyldighet att agera då en stat begår övergrepp mot sina medborgare. Vi har flera sådana situationer globalt, med kriser som alltid måste stå i fokus. FN har en moralisk skyldighet att ingripa mot våld, mot terror och mot svält, mot våldtäkter och mord, mot etnisk, politisk och religiös förföljelse.

Låt mig bara nämna några av de mest kända staterna där detta förekommer dagligen: Zimbabwe, Sudan och Somalia, Kongo, Nordkorea, Tibet, Burma, Afghanistan och nu också Israel och Gaza.

Herr utrikesminister! Gör Sverige och EU allt vad vi moraliskt bör göra för människorna i dessa länder, eller är både vi och de politikens och lagstiftningens fångar?

Anf. 20 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag har lyssnat och konstaterar att frågan vad Sverige tycker i olika utrikespolitiska frågor får anstå. Vi får fortsätta att upprepa den frågan. Jag hoppas och förstår att många kommer att ta del av vår rapport på vår nya blogg och läsa *Bokslut Bildt*.

Det inte mycket man hinner med på ynka sex minuter trots en hård prioritering.

Det är viktigt att i dag, 30 år efter revolutionen i Iran, påpeka att det har gått så många år och att kvinnor har fängslats när de har deltagit i demonstrationer för mänskliga rättigheter. En stark kvinnorörelse har lyckats växa fram i Iran. Vi har Enmiljoninsamlingen som startades av kvinnliga aktivister, bland andra Parvin Ardalan. Hon var 2007 års mottagare av Olof Palmepriset.

Det är stora framgångar, men det är också stort motstånd.

Det är viktigt att utrikesminister Carl Bildt påminner den iranska regimen om vad de en gång gick till val på: frihet till folket.

Fru talman! Afrika är ett område som den nuvarande regeringen skulle prioritera. Jag tycker att vi snarare har sett att ambassaderna faller som dominobrickor över den afrikanska kontinenten.

Det finns många frågor, utmaningar och möjligheter till samverkan på den afrikanska kontinenten. Afrikas integration i en globaliserad ekonomi och politik är en nödvändighet för utveckling och tillväxt. Afrika måste och kan på ett annat sätt dra fördelar av globaliseringens potential.

Parallellt med detta måste arbete med mänskliga rättigheter och konfliktförebyggande åtgärder understödjas av omvärlden.

EU har tidigt spelat en aktiv roll i Kimberleyprocessen tillsammans med FN och länder som Botswana. Här finns mycket mer att göra. EU-kommissionen presenterade 2008 ett direktiv, Råvaruinitiativet, där man föreslår en integrerad europeisk råvarustrategi som ska främja ökat utbyte och internationell samverkan med forum som G 8, OECD, Unctad, Unep och Världsbanken.

Jag välkomnar detta initiativ, men jag anser att det behövs en gemensam mineralstrategi inom EU för att visa kopplingen mellan råvarukonflikter, övergrepp och bristande demokratiutveckling och redovisa konkreta åtgärder.

Enligt uppgift mister minst tusen personer livet varje dag i Kongo-Kinshasa. Kampen om mineraler är konflikt drivande inte bara i Kongo-Kinshasa utan också i flera andra regioner på den afrikanska kontinenten.

Jag har tagit upp den här frågan med statsrådet Gunilla Carlsson, som nyss lämnade kammaren. Jag kommer att fortsätta att lyfta upp de här frågorna.

Det behövs hårdare tag med de våldsamma konflikter som omger mineralsektorn, annars kommer inte de ekonomiska och sociala vinsterna av ett sådant initiativ att kunna ge resultat. Jag tycker att det ligger något i MFD-initiativet.

För mig som kandidat till Socialdemokraternas EU-vallista är detta en viktig fråga som jag kommer att arbeta för och driva när jag deltar i internationella sammankomster. Om jag blir invald som Europaparlamentariker i EU-parlamentet vill jag driva på hårt.

Sverige kan och bör spela en större roll i utrikespolitiken. Regeringen bör leva upp till det man har sagt, nämligen att man ska prioritera Afrika i sin utrikespolitik.

Jag och vår partisekreterare Marita Ulvskog, som är vårt första namn för valet till EU-parlamentet, har träffat Etiopiens utrikesminister. Vi underströk hur viktigt det är att man friger den kvinnliga partiledaren, Birtukan Mideksa, som sitter fängslad i Etiopien. Vi kommer att fortsätta att ställa krav på hennes frigivande.

Jag avslutar med de orden till stöd för en fängslad parlamentariker i Etiopien.

Anf. 21 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Det är många saker som man kan ta upp i en utrikespolitisk debatt. Jag ska ta upp två disparata frågor, dels det nordiska samarbetet, dels frågan om Tibet.

Prot. 2008/09:72

18 februari

Utrikespolitisk debatt

Förra året lade den konservativa gruppen i Nordiska rådet fram ett medlemsförslag om ökat försvarspolitiskt samarbete i Norden. Vi tog upp att vi i Norden har likartade språk, kultur och historia. Vi har en värdemenskap avseende synen på internationellt samarbete, betydelsen av FN-systemet, synen på folkrätten och omsorgen om en stark säkerhetspolitisk transatlantisk länk.

Då vi nu har märkt att det är allt svårare att få försvarsekonomin att gå ihop kämpar vi alla i Norden med att upprätthålla balans mellan mål och medel. Krympande försvarsmakter gör att styckpriset på materialförsörjningen blir allt högre eftersom teknik- och kostnadsutveckling inom försvarsområdet fortskrider.

Det finns en stark vilja att kunna bidra med bra och efterfrågade förband för internationella insatser. Vi kommer dock inte att kunna upprätthålla samma förmåga var och en på sin kant i framtiden. Mot denna bakgrund bör vi samarbeta mer för att få stordriftsfördelar och bättre avsättning för de 120 miljarder kronor som vi gemensamt avsätter i Norden.

De främsta områdena för samverkan bör ligga på utbildning, övning, övervakning, materialsamarbete och bidrag till internationella insatser. Det bör kunna ge en hel del besparingar. Försvarsmateriel är också ett naturligt samarbete liksom forskningsområdet.

Vi är glada att detta medlemsförslag har antagits av samtliga partier i Nordiska rådet, utom vänstergruppen, tyvärr. Det finns alltså en bred enighet om detta samarbete bland parlamentarikerna i Norden. Det är glädjande.

Det är också glädjande att utrikesministern tar upp detta i den utrikespolitiska deklarationen. Thorvald Stoltenbergs rapport om ett fördjupat nordiskt försvarspolitiskt samarbete går också åt detta håll. Det är intressant.

Andra för Norden viktiga områden detta år, då Sverige inte bara har ordförandeskapet i EU utan också presidentskapet i Nordiska rådet, är en ny Östersjöstrategi och en utveckling av EU:s nordliga dimensionspolitik. Andra områden är utvecklingen i Barents och Arktis med de miljöhot som finns där.

Inom Norden och Nordiska rådet finns alltså viktiga frågor under året.

Jag går då över till frågan om Tibet. Det är i år 50 år sedan resningen i Tibet ägde rum, och Dalai lama var tvungen att fly från Tibet.

Situationen i Tibet följdes ganska noga under de olympiska spelen i Kina. Vi kan notera att situationen i Tibet i dag är oerhört allvarlig.

För ett år sedan uppstod oroligheter i samband med myndighetsdagen av 1959 års resning. 219 tibetaner dödades och tusentals är ännu fängslade eller saknade.

Det pågår nu ett aktivt motstånd i Tibet. Det kommer säkert att rendera repressalier från den kinesiska regeringen.

Säkerhetsåtgärderna i Tibet förblir hårda efter förra årets tibetanska protester. Vi kan konstatera att överläggningarna mellan den kinesiska regeringen och Dalai lamas sändebud inte går speciellt bra.

Vi kan också konstatera att det är viktigt att se vad tibetanerna egentligen vill och varför man inte får detta.

För det första vill man bevara sitt eget kulturarv, och det försöker man omhulda. För det andra vill man utveckla sitt eget språk och få det

respekterat. Man vill fritt kunna utöva sin religion, och man vill ha skydd för den miljö som i dag är på väg att raseras i Tibet.

Kina säger att Tibet vill ha självständighet.

Låt oss upprepa vad Dalai lama har sagt vid ett otal tillfällen. Så sent som i november förra året gav över 500 tibetanska ledare från exilsamfundet över hela världen sitt kraftfulla stöd till Dalai lamas medelvägspolitik som förkastar våld och söker genuin autonomi för Tibet inom ramen för Folkrepubliken Kina.

Vi kan alltså notera att man vill ha autonomi inom Folkrepubliken Kina. Man strävar inte efter egen självständighet.

Man kan också konstatera att Kina tyvärr inte är villigt att ta upp dessa diskussioner. Därför tycker jag att det är viktigt att Sverige använder sin position i EU-trojkan och i det kommande EU-ordförandeskapet för att bidra till att försöka åstadkomma en lösning på Tibetfrågan. Vi ska uppmana regeringen till att kraftfullt försöka föra samman de kinesiska ledarna med Dalai lama och hans representanter till allvarligt menade förhandlingar. Vidare ska vi uppmana Kina att tillmötesgå FN:s begäran om en grundlig och oberoende utredning av Kinas överdrivna bruk av våld vid de tibetanska protesterna förra året.

Anf. 22 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Först konstaterar jag att det är svårt att veta om Kent Olssons anförande angående Tibet är en vädjan till utrikesminister Carl Bildt därför att han inte har fått sina krav tillgodosedda om aktiviteter från trojkan under ordförandeskapet eller om han vill öppna för att få möjlighet att här i frågestunden beskriva vad som är på gång. Men det återstår att se, och det får Kent Olsson återkomma till i sin replik.

Jag vill peka på en fråga som vi har arbetat med och där det finns stor enighet i Sveriges riksdag. Så har jag uppfattat det. Den socialdemokratiska delegationen i Europarådet har motionerat, och utrikesutskottet har delat vår uppfattning. Det gäller frågan om konventionen mot trafficking. Sverige har inte ratificerat konventionen mot människohandel och lämnat den till riksdagen för övervägande innan vi blev ordförande i Europarådet. Det var pinsamt. Men vi har fortsatt våra ansträngningar. Nu står vi snart inför ordförandeskapet i EU. Kommer vi då att ha en ratificering klar av konventionen mot trafficking? Det är frågan till Kent Olsson.

Anf. 23 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag uppfattar detta som två helt disparata frågor för tillfället.

När det gäller frågan om Tibet gick jag upp och höll mitt anförande för att trycka på hur viktig den frågan är. Man talar i regeringens utrikespolitiska deklaration om de mänskliga rättigheterna. När man talar om de mänskliga rättigheterna utgår jag från att Tibet finns med. För mig är det oerhört viktigt att Tibetfrågan inte glöms bort.

Vi har ett mäktigt Kina vars handel många är beroende av. Därför tycker jag att det när det gäller de mänskliga rättigheterna är viktigt att man med stort allvar talar om för Kina att någonting måste ske i Tibet. Man måste ta förhandlingarna med Dalai lamas delegation, som nu är inne på åttonde omgången, på allvar. Man måste ge tibetanerna möjlighet att leva inom sitt område med de rättigheter som jag tycker att de ska ha.

Prot. 2008/09:72
18 februari

Utrikespolitisk debatt

Det är för mig den viktiga frågan i detta sammanhang. Det är en åsikt som jag tror delas av större delen av denna kammare.

Anf. 24 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att vi återigen fick en problembeskrivning redovisad för oss. Men jag hade hoppats att vi också skulle kunna få svar nu när Kent Olsson som moderat riksdagsledamot ändå har möjlighet att företräda utrikespolitiken här i kammaren. Problembeskrivningar kan vi ägna oss åt till vardags. Men vi behöver också ha svar.

Då är jag inne på den fråga som jag hade planerat att ta upp här i dag, och den gäller konventionen mot trafficking. Det är ett område där Sverige har haft en ledande roll och det fortfarande finns förväntningar på Sverige. Vi har också förväntningar på oss själva och ser att detta är en växande problematik. Att Sverige skulle vara det land som bromsar upp detta arbete samtidigt som Kent Olsson har tagit på sig ett arbete och ett ansvar i Europarådets parlamentariska församling är mycket märkligt och motsägelsefullt.

Jag förväntar mig att Kent Olsson som moderat ledamot med uppdrag i Europarådet ser till att denna konvention ratificeras. Sverige har redan ställt sig utanför när det gäller möjligheten att påverka via uppföljningsmekanismer och så vidare. Men konventionen måste vara på plats innan vi inleder vårt ordförandeskap.

Anf. 25 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Som ordförande i Europarådets utskott mot trafficking delar Carina Hägg och jag uppfattningen att det är viktigt att denna konvention antas.

Vi har också gemensamt från Europarådets svenska delegation skrivit till regeringen och haft samtal med regeringen om detta. Anledningen till att man inte har skrivit under denna konvention är, som Carina Hägg mycket väl vet, inte att man på något sätt är mot detta. Det är snarare så att det kommer en proposition där man har sammanfört denna fråga med andra delar inom det juridiska området.

Jag kan garantera Carina Hägg att jag ska göra vad jag kan för att regeringen ska få denna proposition genom riksdagen så att vi kan skriva under konventionen. Jag tror inte att det finns någon som helst skillnad i åsikter i denna fråga mellan Socialdemokraterna och regeringen. Jag tycker att vi i denna fråga kan arbeta gemensamt. Det är klart att Sverige så snabbt som möjligt ska skriva under denna konvention.

Anf. 26 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! Först vill jag uttrycka min uppskattning över att Kent Olsson tar upp situationen i Tibet. Jag tror att det är en fråga som nämns alltför sällan här i kammaren. Det borde föranleda att vi diskuterar den frågan återkommande och talar om de övergrepp som förekommer i Tibet och den situation som tibetanerna befinner sig i.

Jag vill dock ställa en fråga till Kent Olsson. Moderaterna, ditt eget parti, har en stor del av makten i Sverige genom statsminister Fredrik Reinfeldt och utrikesminister Carl Bildt. Dessutom har det varit ett flertal tillfällen med direkt påverkan på kineserna. Kinas president Hu Jintao har varit här, och statsminister Fredrik Reinfeldt har varit i Kina. Mig

veterligen har situationen i Tibet inte tagits upp under dessa samtal. Jag undrar om Kent Olsson kan ge ett annat besked från Moderaternas sida.

Prot. 2008/09:72
18 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 27 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Det är härligt att höra att vi kanske kan få en liten debatt om Tibetfrågan också. Precis som Kent Härstedt nämner är det en fråga som alltför sällan tas upp i den här kammaren. Detta kanske beror på att Kina är en stormakt. Jag skulle vilja säga att det inte är någon större skillnad nu jämfört med hur det var tidigare under den socialdemokratiska regeringens tid.

Jag har dock en något annan uppfattning än Kent Härstedt. Vid de samtal som fördes mellan statsministern och den kinesiska ledningen tog man upp frågan om de mänskliga rättigheterna. Frågan om de mänskliga rättigheterna är en av de stora huvudfrågorna i Tibet – att ge de människor som bor i Tibet de rättigheter som de har rätt till. Dessa människor ska ha rätt att utöva sin religion och inte bli förtryckta som de nu är. Jag delar inte Kent Härstedts uppfattning att regeringen inte skulle bry sig om Tibetfrågan.

Anf. 28 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! Kina är ett land som är lika stort som en kontinent. Om man skulle lägga Kina över Europa skulle det bli ett stort lock över hela Europa. Kinas befolkning är ungefär tre gånger så stor som Europas.

Man kan tala om många olika saker med Kina, och situationen ser väldigt olika ut på olika platser i Kina. Jag tror att man måste vara specifik. Man måste vara specifik om man talar om relationen till Taiwan. Man måste vara specifik om man talar om förföljelse av religiöst olikänkande. Man måste vara specifik i dialogen med Kina.

Jag kan säga att jag har åtföljt socialdemokratiska ministrar vid flera tillfällen i dialog med Kina där frågor om Tibet, Taiwan och mänskliga rättigheter har diskuterats. Jag tycker att det vore välgörande om man specifikt tog upp situationen med Tibet. Det behöver kineserna höra, och de är lyhörda för synpunkter. Jag tror inte att man behöver göra det på ett konfrontatoriskt sätt utan snarast ha en så att säga välgörande inriktning.

Anf. 29 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Kent Härstedt och jag är ganska överens i det här fallet. Om han hade lyssnat noggrant sade jag i mitt anförande att det är viktigt att använda Sveriges position i EU-trojkan och det kommande ordförandeskapet för att bidra till att åstadkomma en lösning på Tibetfrågan. Jag uppmanar också regeringen till kraftfulla insatser för att försöka föra samman de kinesiska ledarna med Dalai lama eller hans representanter i allvarligt menade förhandlingar.

För mig är det oerhört viktigt att regeringen tar upp dessa frågor. Jag tryckte också på detta i mitt anförande. Jag hoppas att Kent Härstedt och jag gemensamt kan föra denna fråga vidare. Jag ska verkligen framföra till både utrikesministern och statsministern att de tar upp dessa diskussioner. Det får inte vara så att Tibetfrågan dyker upp här i Sverige bara då och då i samband med utrikespolitiska debatter, utan den frågan måste hållas levande framför allt nu under Sveriges EU-ordförandeskap.

Anf. 30 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp):

Fru talman! Jag står här som representant för 30 000 folkpartiväljare i Göteborg. De har en bostad att sova i på natten och ett skydd från vinterns kyla. De har tillgång till sjukvård, och de kan äta sig mätta. Sådan är den trygga verkligheten för dessa människor i Göteborg.

I östra Kongo finns det nästan lika många människor med en helt annan vardag – kvinnor som förra året efter att ha utsatts för våldtäkter sökte sig till de få sjukhus som finns för att få vård. De är inte trygga. Deras kroppar är skändade, och integriteten är kränkt. ”Det sexuella våldet i östra Kongo har blivit en epidemi.” Det vittnade de människor om som jag i maj förra året mötte på en resa i området.

Det är omöjligt att veta den exakta omfattningen på de övergrepp som kvinnor och i allt högre grad också barn, i vissa fall även män, utsätts för. Kongo är ett stort land med dålig infrastruktur. Det är svårt att nå sjukhusen, än mindre att nå en polisstation. Men framför allt är våldtäkterna förenade med skam och stigma. Utsatta kvinnor förskjuts av sina familjer och tvingas på flykt. Därför är de knappt 20 000 kvinnor som förra året sökte sig till Unicef och dess partners sjukhus sannolikt bara toppen av ett isberg – kvinnor som är så skadade att de inte har något annat val än att ge sig till känna.

En sak vet vi dock, och det är att till Läkare Utan Gränsers sjukhus i Bunia i de nordligare delarna av östra Kongo där relativ fred råder sinar inte strömmen av hjälpsökande trots den relativa freden där. Förövarna är numera inte bara soldater och rebeller utan även civila. Övergreppen fortsätter.

För att få ett stopp på dessa kränkningar behövs det varaktig fred i östra Kongo och en uppbyggnad av rättsväsendet så att straffriheten för förövarna upphör.

Sverige har en tradition av att stödja Kongo med både bistånd och fredsbevarande trupp. Vi är en av de största humanitära givarna beträffande det landet, och genom vår omläggning av biståndspolitiken ökar biståndet ytterligare till Kongo. Vi har rådgivare på plats i huvudstaden Kinshasa för att stödja reformeringen av polis, rättsväsen och försvar.

Detta är oerhört bra, men frågan är om vi kan göra ännu mer. Mitt svar på den frågan är: Ja.

FN:s säkerhetsråd har beslutat att öka antalet FN-soldater i östra Kongo med ytterligare 3 000. FN:s generalsekreterare har vänt sig till EU för att få hjälp, bidrag.

Det finns, anser jag, tre goda skäl till att Sverige bör ställa upp på FN:s begäran:

1. Vi har kapacitet att åka ut med fredsbevarande trupp till fler länder än som gäller i den senaste insatsen, som vi här kommer att besluta om och som handlar om att skydda matsändningarna till Somalia. Kongo är ett land som vi känner; för några år sedan var vi där. Norge, ett grannland som vi ju ofta samarbetar med i de här sammanhangen, gör sig nu redo för att ställa upp på FN:s uppmaning.
2. Kongo är ett av de prioriterade länderna i vår nya biståndspolitik. För att biståndet ska kunna nå fram behövs en säkerhet. Med en FN-insats säkrar vi effekterna av det bistånd som vi satsar på.

3. Sverige, till skillnad från alltför många länder i världen, respekterar kvinnors rättigheter. Vi prioriterar kvinnors rättigheter i vår utrikespolitik. Men det finns länder vilkas FN-soldater snarare späder på övergreppen genom att starta sexindustrier på platser som de sänds till. Därför skulle våra soldater kunna göra en viktig insats för att skydda civilbefolkningen, säkra fred och se till att våldtäktsepidemin avslutas.

Jag vet att detta med FN-soldater inte löser hela problemet, men det är ett avgörande steg. Också för den kongolesiska regeringen gäller det att ta sitt ansvar och bygga ett fungerande rättsväsen i landet. Endast 2 procent av alla våldtäkter beräknas i dag nå domstolarna. Det är dags för Kongos president, Kongos regering och Kongos parlament att satsa betydligt mer än de 0,6 procent av statens budget som de i dag satsar på rättsväsendet. Det är dags att ta itu med detta och att ta krafttag och rensa ut våldtäktsmännen från armén och polisen.

Fru talman! Låt oss bidra med viktiga steg för att skapa en vardag för Kongos kvinnor – en vardag utan krig, utan fattigdom och utan övergrepp. Dessa kvinnor har samma rätt till en trygg vardag som invånarna i Göteborg.

Fru talman! Jag vill också helt kort säga några ord om Vitryssland, ett land som ligger väldigt nära Sverige men där yttrandefrihet, föreningsfrihet och mediefrihet saknas. Trots usla parlamentsval, som OSSE i september kritiserade, lyfte EU de reserestriktioner som hade varit på plats för regimen ledning. Vi i Folkpartiet välkomnar att EU nu har börjat engagera sig i Vitryssland för att motverka Lukasjenkos isolering av folket.

Det är oerhört viktigt att vi ser till att ett ökat EU-engagemang går hand i hand med en fortsatt tydlighet mot regimen när det gäller mänskliga rättigheter. De politiska partierna måste få tillåtelse att verka. Valla-gen måste reformeras. Mediela-gen, som ger presidenten möjlighet att inskränka Internet, måste upphävas. Det är ett annat viktigt krav från Folkpartiet när det gäller EU:s Vitrysslandspolitik.

Anf. 31 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag välkomnar att Cecilia Wigström följer upp och tar tag i den tråd som jag i mitt anförande pekade på – inkluderande också situationen för kvinnor i Kongo, främst i Ituriprovinsen och Kivuprovinsen. Självklart har jag varit på plats där och tagit del av kvinnornas egna berättelser. Också det ligger bakom att vi socialdemokrater tycker att det här är viktiga frågor att föra in i hela politiken. Kvinnors rättigheter och övergrepp mot kvinnor kan inte vara någonting som ligger vid sidan av, utan de frågorna måste integreras i politiken.

Vi efterfrågar till exempel att FN-resolutionerna 1325 och 1820 inkluderas i alla insatser. Men återigen försvann de delarna i skrivelsen om insatser i Somalia. Att detta är någonting som regeringen i alla skeden tänker på är inte fallet.

Det är viktigt att vi också kan få ett svar från Cecilia Wigström om hur man ser på det här med insatser i Kongo när det gäller de militära delarna. Jag har fått helt andra uppgifter, att man från svensk sida redan har tackat nej till att delta. Är det fel?

Prot. 2008/09:72
18 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 32 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att jag och Carina Hägg är lika engagerade och oroliga när det gäller de övergrepp som sker mot kvinnorna i östra Kongo.

Jag kan också konstatera att det är alliansregeringen som har sett till att biståndet nu kraftfullt ökar till Kongo just för att stötta bland annat de reformer inom rättsväsendet som jag tidigare nämnt om och som är oerhört viktiga. Det går inte att komma till rätta med våldtäkterna om det inte också blir ett slut på straffriheten. I dag går förövarna fria. Polisen gör ingenting, och domstolarna gör ingenting. Vi måste se till att förövarna sätts i fängelse, blir straffade. Om inte kommer män att fortsätta att våldta.

I frågan om trupp till Kongo vet Carina Hägg mer än jag. Jag anser i alla fall att vi bör ställa upp när FN ber om det och hoppas att detta blir regeringens politik.

Anf. 33 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Det vi så här långt hört riksdagsledamöter i högeralliansen tala om är problembeskrivningar och förhoppningar. Jag kan dela de förhoppningarna och också driva på.

Jag har försökt att följa frågan om möjligheter och förväntningar beträffande svenska insatser i Kongo och tycker att det här skulle kunna vara en möjlighet för Sverige att ställa upp – detta mot bakgrund av förhållandevis goda kunskaper om landet och erfarenheter från tidigare insatser och av att det finns önskemål om att Sverige skulle kunna göra en insats. Jag kan dock konstatera att det jag fått till svar är att Sverige har fått konkreta förfrågningar och haft möjligheter men valt att tacka nej. Om det är fel blir jag väldigt glad, för då öppnas möjligheter också för oss socialdemokrater att arbeta vidare med dessa frågor.

Det här är frågor där vi lägger oerhört stor vikt vid att få samstämmighet så att vi så långt som möjligt kan gå hand i hand. För att sända ut svensk trupp i annat land krävs att man har en bred uppbackning hemma och att vi vet att vi har förmåga och en samlad syn på uppdraget.

Vi får återkomma. Jag hoppas på bättre svar från företrädare för högeralliansen längre fram.

Anf. 34 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik:

Fru talman! Mig veterligen är det regeringen som företräder Sveriges utrikespolitik. Jag har inte fått något negativt besked från regeringen vad gäller deltagande i FN:s trupp i Kongo. Det är lite synd att Carina Hägg nu går från talarstolen. Jag skulle gärna vilja fortsätta dialogen face to face.

De rykten som Carina Hägg har hört om att Sverige redan tackat nej till detta kan mycket väl vara ogrundade eller så är de grundade. Det viktiga är att lyssna på vad regeringen säger och inte dra förhastade slutsatser utifrån olika rykten.

Det är bra att Socialdemokraterna nu kommer ut i debatten och säger sig vilja stödja en sådan insats från svensk sida. Det har jag inte sett några socialdemokrater föra fram i några andra forum tidigare.

Jag kan också mycket väl påminna mig att det var den socialdemokratiska regeringen som plockade hem de trupper som vi hade i Kongo

för några år sedan. De behövdes mycket väl på plats då och hade egentligen behövts där ända fram till nu. Men det är bra med denna omsvängning.

Prot. 2008/09:72
18 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 35 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Cecilia Wigström frågade: Kan vi göra mer för Kongos befolkning? Det är svårt att inte svara ja på den frågan. Cecilia Wigström har beskrivit det på ett bra sätt. Situationen i östra Kongo är en av de värsta humanitära katastroferna vi har just nu i världen.

Vill vi på allvar säkra kvinnornas situation, deras rättigheter och deras rätt till trygghet i östra Kongo behöver vi också lösa de grundläggande bakomliggande orsakerna till den konflikt vi i dag ser i Kongo. Det är den internationella huggsexa som pågår om Kongos naturtillgångar.

Det är viktigt att komma ihåg att detta inte på något sätt är en inomkongolesisk konflikt. Flera av grannländerna är djupt involverade. Vi vet också att en rad multinationella företag i dag deltar i plundringen av landet och förser miliser med vapen och resurser för att säkra sina egna naturtillgångar.

Ett av de företag som bidrar till plundringen av Kongo och därigenom konflikten är svenska Lundin Mining. Det är djupt involverat i olika korruptionshärvor och stöd till olika regimer, både den nuvarande och tidigare.

Frågan till Cecilia Wigström är: Vad vill den här regeringen göra för att säkra att alla företag som är engagerade i Kongo, och även de svenska, uppträder på ett sjyst sätt?

Anf. 36 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik:

Fru talman! Hans Linde tar upp en väldigt viktig aspekt på detta. Det är självklart att det inte bara är en inre kongolesisk konflikt. Det är många grannländer som är involverade. Det är tyvärr många korrupta regimer som ser möjligheter att ta del av Kongos naturresurser. De som råkar i kläm och blir offer är civilbefolkningen, kvinnorna, barnen och i många fall också männen.

Jag har tagit upp några saker som krävs om man ska kunna göra någonting. Det är förstås väldigt viktigt att se till att vi får en fungerande fredsprocess. Jag är övertygad om att Sverige som ett litet land inte kan göra så hemskt mycket självt.

Däremot kan vi tillsammans med övriga EU-länder agera gemensamt och sätta tryck på regeringarna på den afrikanska kontinenten som är involverade i konflikten att också sätta sig vid förhandlingsbordet för att få ett slut på konflikten.

Jag kan konstatera att Vänsterpartiet är motståndare till EU och därmed vill frångå Sveriges möjligheter vi skulle ha genom EU att bidra till en varaktig fred.

Anf. 37 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! För mig som vänsterpartist börjar arbetet för fred i världen här hemma i Sverige. Vi börjar med att till exempel ta ansvar för vårt bistånd och vår vapenexport och att se till att våra svenska företag agerar

på ett sådant sätt runt om i världen att de inte motverkar fred och bidrar till konflikter.

Det är tyvärr precis det som har skett i Kongo. Vi har sett hur svenska företag har deltagit i plundringen av landet och i att fördjupa fattigdomen och stärkt de olika regimerna i landet.

Jag frågade Cecilia Wigström: Vad vill den borgerliga regeringen göra åt situationen? Vad vill man göra för att svenska företag ska ta sitt sociala ansvar? Jag får inte något svar, och det är jag inte förvånad över. Jag har ställt frågan gång på gång till olika företrädare för den borgerliga regeringen utan att få något som helst svar.

I stället ser vi nu hur den borgerliga regeringen påtvingar Afrika inklusive Kongo handelsavtal, de så kallade EPA-avtalen. De skulle innebära att Kongos möjligheter att ställa krav på utländska företag och utländska investerare kraftigt skulle försvåras.

Om man vill verka för fred, Cecilia Wigström, gäller det att ha en sammanhållen politik. Det tycker jag tyvärr att du inte har i dag.

Anf. 38 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker definitivt att ansvaret börjar hemma i Sverige och att vi tar det ansvaret i alliansregeringen. Vi för en utrikespolitik som innebär att vi lever upp till enprocentsmålet i biståndspolitiken. Det gjorde inte den förra regeringen som Hans Linde stödde.

Vi ser till att sätta mänskliga rättigheter i centrum i vår utrikespolitik. Jag hade önskat att jag kunnat säga: Vi styr alla svenska företag. Men vi gör inte det. Regering och riksdag har inte den makten att styra alla svenska företag och hur de agerar.

Däremot är det väldigt viktigt att inse att om vi ska kunna lösa konflikten i östra Kongo krävs det ett svenskt engagemang i EU och FN. Vi måste få fler aktörer att jobba precis som vi för mänskliga rättigheter och fred. Vi måste använda EU och inte som Hans Linde säga att vi ska lämna EU.

Det viktigaste redskap vi har om vi vill få en fred i östra Kongo är att använda EU och sätta tryck på alla grannländer runt Kongo att sätta sig ned och förhandla fram en varaktig fred så att kvinnorna inte utsätts för denna våldtäktsepidemi.

Anf. 39 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att jag fortfarande är lite smått chockad över hur Sveriges utrikespolitiska debatt i slutändan kom att handla om kablar. Det borde finnas större frågor som svensk utrikespolitik ska handla om.

Det är nog inte så lite sanning i det som vi socialdemokrater har formulerat i dag när vi talar om *Bokslut Bildt*. Det är en trött utrikesminister som fick hela världen att decimeras ned till att handla om ett antal kablar. Det är väl så viktiga kablar. Men stora delar av världen i dag är i stora svårigheter.

Våldsamma konflikter brinner till exempel på Sri Lanka. Från både den srilankesiska regeringens styrkor som från de tamiliska tigrarna pågår i dag våldsamma övergrepp på civila människor som kommer i kläm i konfliktzonen.

Vi har en situation i Kambodja, som är ett av de länder som Sverige väljer att prioritera i sin biståndspolitik. Vi talar där högt och tydligt om mänskliga rättigheter och demokrati. Men samtidigt får vi rapporter om stora övergrepp på de mänskliga rättigheterna.

Detta är bara ett par exempel på några stora och viktiga frågor i världen i dag som borde nämnas i en utrikespolitisk debatt. Den kan inte bara decimeras ned till att handla om kablar.

Jag hade också vissa förhoppningar när jag såg att bistandsministern satt här i lokalen. När det gäller *Bokslut Bildt* handlar det om en departementschef, chefen för Utrikesdepartementet. Men i lokalen var också bistandsminister Gunilla Carlsson, som jag tyvärr saknade i den biståndspolitiska debatten här i december.

Jag hade vissa förhoppningar om att hon hade möjlighet att komma in i debatten här och svara på en del av de frågor som handlar om den svenska biståndspolitiken. Jag saknar svar från regeringen. Jag är faktiskt förvånad över att inte bistandsministern orkade hålla ut så att vi kunde få ett samtal också om den viktiga delen. Det är en stor del av utrikesbudgeten. Det är om en biståndsbudget på 34 miljarder.

Är det någonting som präglar världen just nu så är det finanskrisen. Den slår hårt mot oss i den väl utvecklade, trygga och demokratiska världen. Men den slår just nu också väldigt hårt mot den fattiga delen av världen.

Den internationella krisen innebär fortsatt höga matpriser, och den slår stenhårt mot de fattigaste och riskerar att omintetgöra en stor del av de senaste årens framsteg i kampen mot fattigdomen. Mellan 130 och 155 miljoner människor har återigen blivit extremt fattiga under 2008. Det tycker jag att vi skulle prata om i den utrikespolitiska deklarationen när vi blickar in för det år som kommer. 46 miljoner människor som i vanliga fall hade tagit sig över 1,25-dollar-om-dagen-strecket, som är den nya nivå man mäter efter, kommer nu inte att göra det under 2009. Ytterligare 53 miljoner kommer inte att kunna ta sig över 2-dollar-om-dagen-strecket 2009. Det här är begrepp som man använder för att definiera extremt fattiga och fattiga människor i världen.

Det här är en del av de diskussioner som jag hade velat ha med bistandsministern, men än en gång lämnar hon walk over. Det präglar väl kanske, också det, den trötthet som i dag speglar den svenska utrikespolitiken.

Frågar man vanligt folk i Sverige i dag vad svensk utrikespolitik står för, var Sverige har ett engagemang, vet alla att Carl Bildt åker världen runt, och de ser honom då och då på tv skynta förbi med en lång rad välbekanta internationella ansikten. Men vad gör han av svensk utrikespolitik?

Fråga era vänner: Vad står svensk utrikespolitik för? Var har vi ett engagemang? I vilken konflikt i världen är vi engagerade? I vilka frågor tar vi täten i svensk utrikespolitik? Fråga fem av era vänner, gör en egen Sifundersökning hemma, och jag tror att ni kommer att möta ett gäng människor som inte har en aning om vad vi står för. Och det är tråkigt, för jag var en av dem som trodde att Carl Bildt var en av dem som ändå hade förutsättningar med sina nätverk och sin erfarenhet att använda den här tiden till att göra någonting konstruktivt. Även om jag inte delar alla

hans uppfattningar, har man ändå mycket stora möjligheter när man är svensk utrikesminister.

När vi nu går mot *Bokslut Bildt* och det är dags att summera den här perioden, är det inte mycket vi kan komma ihåg att han har använt sin mandatperiod eller sin utgångspunkt som svensk utrikesminister till. Det är tråkigt och tragiskt för oss här i kammaren, tråkigt för svenska folket och tråkigt för Carl Bildt själv att det är noll i kolumnen för det som människor kommer att minnas honom för som svensk utrikesminister.

Anf. 40 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Kent Härstedt tyckte att det var lite tråkigt att debatten hade kommit att handla om kablar. Nu var det väl så att utrikesministern gav en ganska bred beskrivning av svensk utrikespolitik. Därefter kom ett inlägg från den socialdemokratiska utrikespolitiska talesmannen Urban Ahlin som handlade om vem Carl Bildt är som person och sedan om vem Urban Ahlin är som person och hans storheter i utrikespolitiken samt vilka han är vän med. Men det kom ingenting om socialdemokratisk utrikespolitik, så jag hoppas att vi kan få det nu. Den som har tagit del av utrikesdeklarationen och lyssnade på vad utrikesministern sade hörde tydligt att det framkom en hel del.

Jag tror att vi har en väldigt aktiv utrikespolitik i Sverige i dag, att möjligtvis jämföra med den tidigare, socialdemokratiska utrikespolitiken. Jag tycker att Sverige på den globala scenen är oerhört mycket mer tydligt i många frågor med Carl Bildt än med Laila Freivalds som utrikesminister.

Jag skulle vilja fråga: Vad har Socialdemokraterna för utrikespolitik? Kanske kan Kent Härstedt leverera ett svar när inte Urban Ahlin förmodade att göra det.

Anf. 41 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! En minut är kanske lite kort tid. Men först och främst skulle vi sätta stopp för den urgröpning av biståndspolitiken som ni har engagerat er i under den här mandatperioden. Vi skulle stå upp för enprocentsmålet. Vi skulle vara tydliga i ett antal konflikter.

Vi har en lång historia av engagemang. Ett exempel är när Nelson Mandela blev fri från fängelset i Sydafrika. Det första landet utanför Afrika som han då ville åka till för att uttrycka sin tacksamhet var Sverige. Det råkade vara vid den tid då Carl Bildt var svensk statsminister. Och han skämdes, för ANC åkte till Sverige för att tacka oss för stödet till ANC under hela den befrielseperioden.

Vi kan ta liknande exempel på många konflikter i världen där vi har varit glasklara, tydliga och där uppskattning har funnits historiskt och finns i dag. Jag träffade Angolas ambassadör för två tre dagar sedan, och han uttryckte samma sak vad gällde situationen i Angola.

Det finns alltså ingen tvekan om att vi har en historia att visa av stolt utrikespolitik.

Anf. 42 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Ja, möjligtvis en historia, men frågan är om ni har någon framtid.

Man kan prata om enprocentsmål, och jag kanske inte brukar vara den som är den starkaste försvararen av just procentmål över huvud taget, oavsett var det ligger. Men vi kan väl konstatera att den borgerliga regeringen är den enda som ständigt når upp till enprocentsmålet i det här fallet, och det har inte Kent Härstedts tidigare regeringar förmått.

Sverige är engagerat inte minst i EU, i Rysslandsfrågan, Gaza, Georgien, det svensk-polska initiativet Östra partnerskapet. I biståndspolitik har vi haft ett oerhört tydligt fokus på Afrika och fattigdomsbekämpningen. Men om vad är den rödgröna röran överens? Är det om politiken kring insatserna i Afghanistan? Är det om EU-politiken? Är det om synen på Venezuelas ledare Hugo Chávez? Eller var är den stora enighet som Kent Härstedt lovar ska komma från den rödgröna röran?

Anf. 43 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! På några punkter är det glasklart. Vi tar bestämt avstånd från det hyckleri som ni visar upp i Rysslandspolitiken. Ni pekar finger från Stockholm och begråter beskjutandet av journalister i Ryssland samtidigt som ni skär ned stödet till fria ryska journalister.

När det gäller biståndet kan ni stå här och stoltsera med ett enprocentsmål, men samtidigt tar ni mer och mer av biståndets pengar till andra saker. Och just ditt parti vill ju sänka biståndet. Ni gick till val på att sänka biståndet med 25 procent. Och så sent som i december hade biståndsministern en debattartikel om just detta, samma vecka som hon inte behagade att visa upp sig här i riksdagen under den biståndspolitiska debatten.

Vart ni är på väg är glasklart. Vi är stolta över att ha en tydlig utrikespolitik. Dels presenterar vi den på bloggen i dag där vi redogör för vad vi står för, dels har vi ett rådslagsarbete pågående där vi går igenom precis alla politikområden.

Anf. 44 KENNETH G FORSLUND (s):

Fru talman! Regeringen gjorde i sin inledning av mandatperioden det till en ära att tala högstämt om att Sverige skulle tillhöra EU:s kärna. I regeringsförklaringen 2006 tog man en rejäl startpunkt: Sverige ska tydligt och klart tillhöra kärnan i det europeiska samarbetet. Sedan hölls det många högstämmda tal den första tiden på detta tema. Men redan i regeringsförklaringen 2007, alltså året därpå, fanns det ingenting.

I utrikesdeklarationen 2007 återuppstod det. Då hette det: Därför vill vi att Sverige ska tillhöra kärnan i det europeiska samarbetet. Men i regeringsförklaringen 2008 var det ett minne blott igen, och även i utrikesdeklarationen 2008.

Men gläds ni som söker formuleringen i utrikesdeklarationen som vi har fått höra i dag. I 2009 års utrikesdeklaration finns den med igen i inledningen. Sverige har valt att tillhöra EU:s kärna, heter det i dag.

Tillhöra kärnan i all ära, men det sägs väldigt lite i den här utrikesdeklarationen om vad det ska innebära. Och på mötena i EU vet vi ju numera att regeringens företrädare inte säger någonting. De sitter tysta när viktiga frågor för Sveriges del tas upp på mötena. Det är nämligen andra länders företrädare som tar upp frågorna om exempelvis ordning och reda på arbetsmarknaden, att det ska finnas kollektivavtal och att lön ska betalas inte utifrån vilket land man kommer ifrån utan utifrån vilket land

man för tillfället jobbar i. Det är viktigt för andra länder men tydligen inte för den svenska regeringen. Man ska dock tillhöra EU:s kärna, säger man återigen.

Vad är det som väntar oss när Sverige i höst blir ordförande i EU? Tyst diplomati i all ära, men kommer det svenska ordförandeskapet att bli en variant av det begreppet i form av ett tyst ordförandeskap? Statsministern och utrikesministern pekar på att man förbereder sig för att vara beredd på det oväntade. Det behöver man historiskt vara, men det vore önskvärt att Sverige också drev frågor under ordförandeskapet.

Den borgerliga regeringen har ett svagt intresse av att ta strid för viktiga delar i den svenska modellen. I kölvattnet av det så kallade Lavalfallet kan vi tydligt se hur olika uppfattningar vi har om framtidens Europa. Vi socialdemokrater vill se fler trygga jobb i hela Europa. Vi vill samarbeta över gränserna så att löntagare i hela Europa står väl rustade inför globaliseringens utmaningar. Den svenska borgerliga regeringen och andra borgerliga regeringar i Europa öppnar i stället för lönedumpning och sämre arbetsvillkor.

En gemensam arbetsmarknad i Europa är viktigt, men den får inte utnyttjas för att pressa villkoren nedåt eller hota rätten att teckna kollektivavtal. Europas socialdemokrater kan aldrig acceptera att löntagare diskrimineras och får lön utifrån var man kommer ifrån och inte utifrån var man jobbar. Lika lön för lika arbete enligt lagar och avtal är en princip som ska gälla i hela Europa.

Den borgerliga regeringens passivitet riskerar att slå sönder vår svenska arbetsmarknadsmodell. Vi ser tydligt hur klyftorna mellan människor har ökat i Sverige som ett resultat av den moderata politiken.

Vi står upp och försvarar kollektivavtalsmodellen både i Sverige och EU. En socialdemokratiskt ledd regering kommer aldrig att sitta tyst på EU:s ministermöten när svenska frågor som är viktiga för utvecklingen i Sverige och för människor i Sverige kommer upp. Vi vill säkra respekten för enskilda EU-länders ordning inom arbetslivets område, till exempel kollektivavtal och rätten till fackliga stridsåtgärder, och vi vill förhindra social dumpning.

Vi socialdemokrater vill sätta löntagarna i Europa före marknaden. Vi vill stärka kollektivavtalen och deras roll på den europeiska nivån. Vi vill investera för framtiden i utbildning, forskning och tillväxt. Vi ser att vi behöver göra det tillsammans med andra EU-länder. Vi vill kontrollera finansmarknaden och dess härjningar. Vi ser behovet av att göra det tillsammans med andra EU-länder. Vi vill samordna minimiskatter på nyckelområden.

Vi har frågor som vi vill driva i EU. Den borgerliga regeringen talar om att tillhöra EU:s kärna. Men man sitter tyst på mötena.

Anf. 45 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Sverige sitter inte tyst på mötena i EU. Inte heller sitter våra Europaparlamentariker tysta under arbetet när inte ministrarna är på plats i EU.

Det finns många frågor som kan prioriteras under det svenska ordförandeskapet. Klimatförändringarna har nämnts i debatten. Situationen i Gaza ligger nära EU; den kommer givetvis fortsatt att beröras. Situationen i Ryssland, det svensk-polska initiativet återigen och Östra partner-

skapet för grannskapsländerna är andra frågor. Det finns många delar där vi har en tydlig politik, där vi vet vad vi vill och driver det starkt.

Men vad har Kenneth G Forslund och Socialdemokraterna för alternativ? Vad ska de rödgröna driva för frågor? Finns det en enighet mellan Mona Sahlin, Lars Ohly och Peter Eriksson om hur man ser på EU och vad man ska använda EU till?

Prot. 2008/09:72
18 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 46 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Christian Holm säger att regeringen inte sitter tyst och att de borgerliga ledamöterna i EU-parlamentet inte heller sitter tysta. Berätta då, Christian Holm, vad det är de säger! Vilka initiativ tar de för svenska intressen på EU-nivå? På vilket sätt har svenska ministrar på ministerrådsmötena lyft upp och drivit frågorna om arbetsrätten och kollektivavtalen? Vad har man gjort för inlägg? Du behöver inte citera ord för ord; du kan sammanfatta. Vad har de sagt på mötena?

Här i riksdagen avfärdar statsministern kraven på att Sverige ska ta upp dessa frågor med att svenska ministrar och han som statsminister inte kan springa med lappar från oppositionen på EU:s möten.

Christian Holm glömde Maria Wetterstrand när han räknade upp partiledarna.

Jag är övertygad om att vi kommer att nå en stor enighet. Vi är redan på god väg att göra det. Men vad gör ni?

Anf. 47 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag glömde Maria Wetterstrand. Om hon kan bidra till att enigheten blir större ska hon givetvis inkluderas.

Det finns mycket som de svenska ministrarna gör, inte minst för att värna de svenska jobben. Det arbete som finansminister Anders Borg har gjort inom Ekofin och på finansministermötena är mycket viktigt för att bekämpa den globala finanskrisen – något som är av yttersta vikt för att lösa situationen också för de svenska jobben. Att fortsätta jobba för en utvidgning, öppenhet och fri rörlighet inom EU så att svenska företag och arbetare kan röra sig fritt på den inre marknaden är oerhört viktigt. Samtidigt måste vi arbeta för att bekämpa tullar och regleringar från länder utifrån och öppna upp EU vidare. Det är väsentligt för att göra Sverige och övriga EU konkurrenskraftiga och därmed i förlängningen värna de svenska jobben.

Anf. 48 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Christian Holm nämner inget om på vilket sätt borgerliga ledamöter har lyft upp frågor om arbetsrätten eller kollektivavtalen – månne beroende på att de inte har gjort det. Så lyder i alla fall rapporterna från andra länder i Europa. På just dessa punkter är det inte Sverige som begär ordet utan andra länder.

Christian Holm talar om att man har gjort mycket på dessa möten, inte minst Anders Borg, för att värna svenska jobb. Hur kommer det sig då att vi befinner oss i en sådan märklig situation? När svensk fordonsindustri behöver stöd får de inte det av den svenska regeringen, utan man får del av det franska stödet från den franska regeringen. Det är ganska märkligt. Hur kommer det sig att Sverige inte söker pengar från globali-

seringsfonden för att hjälpa svenska företag genom jobbkris och finanskris, vilket Västsvenska handelskammaren pekade på häromdagen? Det är märkligt.

Anf. 49 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Dagens utrikespolitiska debatt har framför allt präglats av konfrontation från oppositionen. Vi står inför ett EU-ordförandeskap. Vi har haft det en gång tidigare. Vid det tillfället ställde den dåvarande oppositionen upp till hundra procent för att stötta regeringen så att den kunde driva europeiska frågor på ett bra sätt, inklusive de kärnfrågor som Forslund här har nämnt. I dag har vi sett en konfrontation med utrikesministern och politiken i ett försök att betrakta den som försvagad. Är det ett bra sätt att möta det nya ordförandeskapet från den nya kartellens sida?

Anf. 50 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Vi ska inte blanda ihop olika delar av det politiska arbetet alltför mycket, även om det naturligtvis hänger ihop. Den utrikespolitiska debatten handlar om Sveriges utrikespolitik. En del av utrikesdeklarationen handlar om vad Sverige möjligen kan komma att göra under ordförandeskapet. Jag är dock förvånad över att det är så lite som pekas ut som svenska ambitioner och som delar av ett svenskt ordförandeprogram i utrikesdeklarationen. Det är till och med så att det som pekas ut går tillbaka till det förra ordförandeskapet och det som utrikesminister Anna Lindh då formulerade 2001. Jag hade faktiskt förväntat mig lite mer.

När vi väl kommer till själva ordförandeskapets genomförande tror jag att vi ska kunna ställa upp bakom regeringen – ibland kanske långt bakom regeringen – men då måste det också innehålla någonting.

Anf. 51 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Dagens debatt har ändå varit ett sätt för oppositionen att sätta bilden av ett ”bokslut Bildt”, ett stort frågetecken till regeringen – tyvärr inte politiken i första hand, utan det har varit mer på ett personligt plan. Jag ser det som ett starkt försvagande eller i varje fall ett syfte att åstadkomma det. Att ni kanske inte lyckas hoppas jag verkligen.

Jag är bekymrad för den här situationen. Nu medger ändå herr Forslund här att om vi skulle kunna lyckas med det som står i dagens utrikespolitiska deklaration är det ingen dålig ambition. Den håller att jobba på. Men här säger man upprepade gånger att mer hade varit bättre. Det är alltid lätt att säga i en debatt att man vill ha mer och att det skulle vara bättre. Men jag är bekymrad för att vi inte tillsammans kan formera styrkorna här i den position som vi har.

Anf. 52 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Jag är bekymrad över att vi hittar så lite i dagens utrikespolitiska deklaration som pekar framåt mot det svenska ordförandeskapet. Det har ju hänt en del på de sju åtta år som har gått sedan vi sist var ordförande. Världen har utvecklats. EU har utvecklats. Det finns en del nya utmaningar som borde avspeglats i detta, tycker jag.

När Sverige 2001 gick in i EU-ordförandeskapet fanns det ett ambitiöst svenskt ordförandeprogram där vi bland annat tog tydlig ställning för en samlad utvidgning av EU med tio nya medlemsstater. Jag vågar påstå att den utvidgning som sedan skedde med tio nya stater inte hade ägt rum om inte Sverige hade varit pådrivande. Det hade blivit en betydligt mindre utvidgning, och det hade möjligen blivit en utvidgning i flera steg som kanske *nu* hade lett fram till att nio tio länder hade varit medlemmar.

Jag saknar de framåtsyftande projekten i det kommande ordförandeskapet.

Anf. 53 KERSTIN ENGLE (s):

Fru talman! Jag ska ägna några minuter åt mänskliga rättigheter och frågor runt Östersjön. Det är många kolleger som redan har tagit upp oerhört viktiga frågor i de här ämnena, och det finns hur mycket som helst som man skulle vilja säga, men tiden räcker inte till allt.

En vacker sommarkväll 2008 kom 11 000 personer till Skansen i Stockholm. Där var glada människor, festlig musik och inspirerande tal. På scenen vajade den regnbågsfärgade symbolen för mänskliga rättigheter. Det var dags för invigning av Europride.

Homosexualitet är förbjudet i minst 70 länder. Det är långt ifrån självklart att fira Pride. I Lettland 2007 hölls paraden i ett inhägnat område, och högerextremister trakasserade deltagarna. Det finns flera exempel där parader trakasserats eller förbjudits, till exempel i Polen och Moldavien.

I Europadomstolen har slagits fast att det är ett brott mot mänskliga rättigheter att förbjuda parader. Här har Sverige ett stort ansvar som de mänskliga rättigheternas företrädare i världen. Mänskliga rättigheter omfattar så oerhört mycket, från mat på bordet, utbildning och rätten att bilda fackföreningar till rätten att bejaka sin sexuella läggning.

Fru talman! Nu ska man i och för sig sopa rent framför egen dörr också. Dessvärre kan vi konstatera att främlingsfientliga och homofo-biska hatbrott har ökat oroväckande i Sverige. Det måste vi arbeta mer med att förändra i vårt eget land. Men i dag fokuserar vi på vad som händer i vår omvärld och framför allt Sveriges roll i omvärlden.

Trots att alla stater formellt har erkänt de mänskliga rättigheterna sker kränkningar av dessa kontinuerligt och medvetet. De politiska rättigheterna som ger människorna rätt att påverka samhällets utveckling för-trampas, samtidigt som såväl dess lagliga skydd som spridning aldrig tidigare har varit bättre.

Sveriges röst för mänskliga rättigheter måste höjas på många områden, framför allt i handling. Det räcker inte med vackra deklamationer.

I Moldavien, som jag nämnde nyss, sker fruktansvärda kränkningar då kvinnor faller offer för en grym människohandel. De flesta offren kommer från mycket fattiga förhållanden. En del kidnappas med våld, men de flesta luras av löften om ett bättre liv och arbete som barnflickor eller servitriser. Flickorna får inte själva behålla sina pass. De hotas och misshandlas. Att förebygga trafficking handlar således om upplysning, information och framför allt utbildning för kvinnor i riskzonen.

FN har beräknat att det rör sig om fyra miljoner människor som blir offer för människohandel varje år. Majoriteten är kvinnor, och hälften är

under 18 år. Intäkterna till kriminella nätverk beräknas till 50 miljarder per år. Albanien, Bulgarien, Moldavien, Rumänien, Ryssland och Ukraina är några av de länder där offren hämtas. Det är länder som redan är medlemmar i Europeiska unionen eller planerar för ett framtida EU-medlemskap. Det är alltså hög tid att höja rösten i de här frågorna i EU och världen.

Moldavien är Europas fattigaste land med en stor utlandsskuld och hög arbetslöshet. Kvinnor tvingas lämna landet och även lämna sina barn för att arbeta, oftast på en svart arbetsmarknad under slavlika förhållanden i EU-länder. Sverige måste ställa krav på mänskliga rättigheter när det östliga partnerskapet förhandlas fram. Här finns mycket mer att göra för den svenska regeringen när det gäller den samarbetsstrategi vi har med Moldavien så att det verkligen gör skillnad för barnen och kvinnorna i Europas fattigaste land. Självklart måste frågor om trafficking och svartarbete också tas upp i många olika EU-sammanhang.

Det är kvinnorna som lider av brist på mänskliga rättigheter. Det är kvinnorna som drabbas i den ekonomiska krisen. Men det är också kvinnorna som är starka och absolut kan vara en del av lösningen och ge möjligheter för förbättrade mänskliga rättigheter.

Ukraina är en ung demokrati som brottas med frågor som korruption, brist på utländska investeringar och en problematisk språk- och minoritetssituation. Den instabila politiska situationen förhindrar en fokusering på uppbyggnad av stabila institutioner och ett fungerande rättssamhälle. Dessvärre drabbas den enskilda medborgaren av att Ukraina står långt ifrån att uppfylla Köpenhamnskriterierna. Det finns stora brister i demokratin, och korruptionen är ett jätteproblem för både landet och framför allt dess medborgare. Många kämpar mot arbetslöshet, och de som har arbete har svåra förhållanden och låga löner. Man har all anledning att känna djup oro för framtiden i Ukraina.

Moldavien och Ukraina är bara två exempel på länder nära oss där mänskliga rättigheter kränks.

I utrikesdeklarationen pekade utrikesministern på möjligheterna att flytta fram positionerna för mänskliga rättigheter under ordförandeskapet, och vi kommer att följa detta noggrant, aktivt och med stort intresse. Likaså ser vi fram emot det östliga partnerskapet, där just Ukraina och Moldavien ingår.

Det råder alltså inte brist på arbetsuppgifter när det gäller ordförandeskapet, men man kan ju höja ett varningens finger för om de tillsatta resurserna är tillräckliga, för vi förväntar oss alla ett aktivt ordförandeskap.

Jag har flera gånger talat om Östersjön i den här kammaren, och det ska jag inte upprepa, men vi ser fram emot den nya Östersjöstrategin som EU ska anta under vårt ordförandeskap. Dessvärre fanns det inte med någon som helst politisk vilja, utan i utrikesdeklarationen konstateras bara att man ska anta den här strategin. Det hade varit på sin plats att det hade funnits en politisk viljeinriktning i deklarationen.

Också frågan om gasledningen väntar på sitt svar. Vi har inte fått något svar här i dag, men man kan säga att ett icke-svar också är ett svar.

Fru talman! Att inte räcka till, att inte kunna åstadkomma det man vill, att bära med sig vetskapen om att många barn tvingas till arbete i stället för att få en grundläggande skolutbildning, att se barn och gamla dö i sjukdomar som inte botats på grund av pengabrist och insikt, att veta att miljontals människor somnar och vaknar hungriga varje dag, att inse och konstatera att det inte går att förmå världens rika länder och ledare att ta de beslut som krävs för att fler människor ska få ett drägligt liv och kunna lämna den största fattigdomen och misären bakom sig – ja, det är vetskap och känslor som jag tror att jag delar med de allra flesta som fått möjlighet att besöka länder och områden där nöden och ojämlikheten är stor.

För ungefär en månad sedan, fru talman, kom jag hem efter en två veckors resa i Bolivia och Paraguay som jag gjorde tillsammans med några partikamrater i riksdagen. Det var en mycket intressant och lärorik resa som arrangerats av Kooperation Utan Gränser. Vi träffade alltifrån ledande politiker till de fattigaste av fattiga och fick insyn i deras strävsamma vardag.

Det mest positiva med resan var att se vad Kooperationen och många svenska skolelevers arbete och engagemang med Operation dagsverke innebär för många fattiga människor i de båda länder vi besökte. Det fanns skolkooperativ, socialt engagemang och bostadskooperativ för människor som bor och lever sina liv i stort sett på soptippen i Paraguays huvudstad Asuncións utkant. För dessa människor, fru talman, är internationellt stöd och engagemang av allra största vikt. För oss socialdemokrater är det därför viktigt att biståndspengarna inte minskar eller används till skuldavskrivning utan i stället används till fattigdomsbekämpning och demokratistöd.

När vi talar om bistånd och hjälp till andra länder är det oftast inte de latinamerikanska länderna vi tänker på som de mest hjälpbehövande. Förmodligen är det riktigt, även om flera av länderna i Syd- och Centralamerika fortfarande har mycket stor fattigdom. Ursprungsbefolkning och minoritetsgrupper lever i en tillvaro och har en standard som är långt ifrån godtagbar. Analfabetismen är fortfarande hög, och trots att de flesta länder i Latinamerika utvecklats till demokratier är korruption, knarkhandel, kriminalitet, övervåld och till och med inbördeskrig en realitet. Dessutom är barns och kvinnors situation i många av de latinamerikanska länderna oerhört utsatt.

Fru talman! Nu gäller nya riktlinjer för Latinamerika i det fortsatta utvecklingsarbetet i enlighet med det förslag som regeringen förelagt riksdagen. Enbart Bolivia är kvar som traditionellt samarbetsland medan samarbetet med Nicaragua, Honduras och Peru avslutas. I Guatemala och Colombia koncentreras samarbetet till insatser för fredens bevarande.

På Regeringskansliets hemsida kan man läsa att tre områden är särskilt viktiga för en rättvis och hållbar utveckling, nämligen demokrati och mänskliga rättigheter, jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen samt klimat och miljö. Allt detta är vackra ord, fru talman, men hur lever regeringen upp till de satta målen?

När det gäller exempelvis jämställdhet och kvinnors roll finns det mycket övrigt att önska för just Latinamerikas del. Jag vill speciellt

nämna Nicaragua, som är ett av de länder där samarbetet avslutas, vilket jag kan känna oro över.

Nicaragua är ett starkt mansdominerat samhälle och det land i Latinamerika som har mest kvinnomisshandel, inklusive sexuellt våld. Landet har världens hårdaste abortlag; den infördes 2006 efter en välregisserad propagandakampanj av katolska kyrkan. Redan dessförinnan hade man en mycket hård lagstiftning, men den nya, ännu hårdare lagen tillåter inte abort ens om kvinnans liv är i fara eller om unga flickor blivit gravida efter sexuella övergrepp, vilket inte sällan inträffar. Då riskerar såväl kvinnan som den läkare som eventuellt utfört en illegal abort flera års fängelse.

Detta, fru talman, är inte rimligt eller acceptabelt, och med tanke på den rådande situationen i Nicaragua och andra latinamerikanska länder, och även många andra länder runt om i världen, är det viktigt att vi följer utvecklingen inte minst när det gäller kvinnors situation.

Försvaret av de mänskliga rättigheterna utgör en mycket central del av vår socialdemokratiska utrikespolitik. Partier i opposition kan utträtta mycket, men ett parti eller partier i majoritet sätter i olika sammanhang dagordningen. Därför kräver vi socialdemokrater att ni som är i majoritet, i regeringsställning, tydligare än tidigare kritiserar kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Sverige är känt som ett land med en stark röst i världen, vilket, fru talman, är oerhört viktigt och något som vi ska vara stolta över. Det ska vi fortsätta att vara även i framtiden.

Anf. 55 AMEER SACHET (s):

Fru talman! Så länge inte hela världens befolkning åtnjuter mänskliga rättigheter och demokrati har vi i Sverige en viktig uppgift att visa solidaritet och kämpa för demokrati och allas rätt till lika värde.

Med en ny administration i Vita huset kan vi i Sverige och EU i samarbete med USA förhoppningsvis se mer positivt på framtiden. Bushadministrationens ovilja till internationellt samarbete och inriktning på militära lösningar har inte främjat tillståndet i världen. Utrikespolitik bör mer handla om diplomati och om att hitta kanaler för konkreta samtal med så många länder, grupper och organisationer i världen som möjligt.

De krig som pågår i dag måste stoppas och avslutas. Vi måste få en fredligare konflikthantering i världen där användningen av våld minimeras. FN måste ha strategier för att tidigt kunna spåra hotande konflikter och växla in dem på förhandlingar. Stormakternas våldsanvändning är särskilt bekymmersam. Rysslands krig i Georgien och hot mot olika grannstater, Kinas ockupation av Tibet och USA:s krig i Irak främjar inte världsfreden utan undergräver FN:s arbete.

Europeiska unionen måste vara en fredens röst, och medlemsstaterna ska avhålla sig från att delta i militära operationer såvida dessa inte har FN:s godkännande. Under ordförandeskapet bör Sverige vara tydligt med detta. Internationella konflikter ska lösas genom förhandlingar. I det sammanhanget är Sveriges alliansfrihet en viktig utgångspunkt som visar på vår vilja till fredlig konfliktlösning.

Två krig som pågår och som västvärlden är inblandad i är de i Irak och Afghanistan. Kriget i Irak strider inte bara mot folkrätten utan har också blivit ett strategiskt misslyckande som i det närmaste har utveck-

lats till ett inbördeskrig. Långt över hundratusen irakier har fått sätta livet till och fem miljoner irakier är på flykt.

Situationen i och den framtida utvecklingen av Afghanistan är svår att överblicka. Trots att mycket har förbättrats de senaste åren har samtidigt säkerheten försämrats. Talibanerna breder ut sig och vinner kontroll över fler områden i landet. Centralmakten är svag och dess legitimitet vacklande. Våldet ökar. I vissa områden, där talibaner och andra extrema grupper dominerar, har skolor tvingats stänga och lärare och elever har dödats. Särskilt drabbade är flickskolor.

Afghanistan kommer att vara i stort behov av säkerhetshöjande och fredsfrämjande stöd under många år framöver. Utan det kommer säkerhetsläget för afghanerna att förvärras och möjligheterna till biståndsinsatser att avsevärt försvåras.

Vi socialdemokrater vill se ett fredligt, demokratiskt och livskraftigt Palestina sida vid sida med Israel, med säkra och erkända gränser för båda parter. Konflikten i Mellanöstern är alltid närvarande. Den ger också näring åt islamistisk fundamentalism och terrorism världen över. En lösning av konflikten i Mellanöstern och Palestina skulle effektivt begränsa terrorismens rekryteringsbas.

Det finns skriande behov av försoning och dialog i Mellanöstern. Här har den svenska regeringen ett stort och viktigt ansvar. Med de andra EU-länderna bör vi vara en pådrivande kraft som gör det möjligt att parterna i Mellanöstern börjar tala samma språk. Samtidigt måste Hamas acceptera och erkänna staten Israel. Hamas kan inte fungera som en politisk samtalspartner så länge som dess mål är att utplåna staten Israel.

USA och EU måste stödja de krafter i Israel som inser att freden bara kan komma genom avslutad ockupation, utrymda bosättningar och rivna murar. Det internationella samfundet skulle kunna tvinga Israel till eftergifter mot att garantera Israels gränser före 1967.

Västsahara är ockuperat av Marocko sedan 1975. Ockupationen strider mot internationell rätt. Sverige har en lång tradition av att stödja ett fritt Västsahara. Första steget på den vägen måste rimligen vara att Marockos orättfärdiga ockupation av Västsahara upphör. Vattnet utanför Västsaharas kust räknas till världens fiskrikaste. Det är marockanerna som utnyttjar vattnet i dag med stor fiskeverksamhet.

Både Marocko och Israel har givits en speciell status i sin relation till EU genom uppgradering av associations- och handelsavtal. Samtidigt har EU underlåtit att ställa direkta krav på de länderna om att avsluta ockupationen av Västsahara respektive Västbanken och Gazaremsan. Här har den svenska regeringen varit för passiv. Här har regeringen brustit i samordningen mellan utrikespolitik och handelspolitik.

Fru talman! Världen behöver verkligen ett starkare FN som bygger på öppenhet. Vi behöver också starka och av alla länder erkända internationella rättsinstitutioner som tar itu med krigsförbrytelser och tortyr vilken stats medborgare som än utför dem. Stormakter som USA och Ryssland och starka militärstater som Israel ska inte kunna utfärda fribrev för sina befäl och soldater. Folkrätten ska ligga till grund för arbetet för mänskliga rättigheter och för alla människors lika värde.

Prot. 2008/09:72
18 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 56 SINIKKA BOHLIN (s):

Fru talman! Begreppet ”den nordliga dimensionen” hörs sällan i denna kammare, inte ens i dag. Från och med början av 2007 har den nordliga dimensionen reformerats. I det nya ramdokumentet har en gemensam och jämbördig politik för EU, Ryssland, Norge och Island formulerats. Tidigare var det politik som var formulerad av EU gentemot EU:s grannar, inte politik man kommit överens om med grannarna. Därmed saknade den legitimitet. Syftet är att främja utvecklingen i Europas norra delar, i synnerhet i nordvästra Ryssland.

Fru talman! Klimathoten och energipolitiken, men i dag också den ekonomiska krisen, måste ses i ett sammanhang. Dessa frågor är centrala teman för den nordliga dimensionen. Det viktigaste är att uppmuntra alla parter till initiativ och konkreta förslag till det praktiska samarbetet.

Ofta framförs kritik mot att endast Finland och Norge deltar i debatten om den nordliga dimensionen. Sveriges röst behövs också. Därför väntar vi socialdemokrater fortfarande en sammanhållen politik för den nordliga regionen.

Fru talman! Jag ställde en skriftlig fråga i april 2007 till utrikesministern om huruvida regeringen avser att utarbeta en svensk strategi för den nordliga regionen. Svaret var följande: ”Jag har för närvarande inga planer på att utarbeta en strategi för den nordliga regionen. Behovet av en sådan strategi kan dock komma att prövas inför den beredning som kommer att genomföras med anledning av de svenska ordförandeskapen i Barentsrådet och Arktiska rådet.”

Fru talman! Tiden går, och det händer ingenting. Den ekonomiska aktiviteten ökar i den nordliga regionen, och därmed också regionens ekonomiska och säkerhetspolitiska betydelse. Sverige kommer att vara ordförande i Barentsrådet från och med oktober i år och två år framöver och i Arktiska rådet 2011–2013. I den norska nordområdesstrategin betonas vikten av att vidareutveckla en aktiv dialog med grannar, partner och allierade i frågor rörande utvecklingen i regionen.

Det har anordnats en rad seminarier för att hitta gemensamma konkreta samarbetsområden. Det gäller att gå från vision till konkretion. Under årets lopp har man diskuterat till exempel helhetlig förvaltning av hav. Det finns behov av forskningsprogram för förvaltning av Arktis i en tid präglad av klimatförändringar. Detta kanske kunde vara ett arv efter det internationella polaråret. Vi har havsrättskonventionen, som talar om strandstaternas ansvar för att både värna och bruka havsresurserna, utmaningarna för sjöfarten och satellitövervakningen över regionen. Nuvarande kartor är inte pålitliga. Kustbevakningen möter nya utmaningar med ökade och nya aktiviteter. EU:s maritima strategi från 2007 ger både nya utmaningar och möjligheter.

Ett helt nytt område är marinbioprospektering. Det finns mikroorganismer i arktiska hav som kan användas för nya unika bioaktiva molekyler. Man kan säga att vi nu letar efter molekyler som vi förr letade efter olja.

Vi har ett nationellt center för telemedicin i Tromsø i Norge som skapar globala nätverk. Det finns nio EU-projekt. Här skulle man kunna utveckla det bästa av det bästa på nordisk nivå och sedan skapa en europeisk nivå och utveckla innovationer och datorledd diagnostik.

Övervakningen i nord gäller övervakning av miljön, marina ekosystem, fiske, akvakultur, resursförvaltningssystem, olje- och gasprospektering, maritima operationer, fartygstrafik och nationell säkerhet. Här kunde vi tillsammans använda Baltic Watch som förebild. Det vi har lärt om Östersjön är lika tillämpligt i norr.

Fru talman! Listan kan göras hur lång som helst, med Nordic Climate Cluster, näringslivssamarbetet, turism och kultur i nord. Det finns gott om frågor. Det finns gott om kunskap som skulle kunna bilda grunden till ett bra program för den nordliga regionen. Om Sveriges regering menar allvar med att det finns ett stort värde i det multinationella och regionala samarbete som bedrivs i norr vore det nu dags att utarbeta en svensk strategi för den nordliga regionen när man i oktober blir ordförandeland i Barentsrådet och sedan övertar det arktiska rådet efter två år.

Fru talman! Det har blivit modernt att vara arktisk. Även den svenska regeringen borde hänga med i trenden.

Anf. 57 BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! För ett år sedan förklarade Kosovos lagstiftande församling landet självständigt. För några dagar sedan har det markerats på olika sätt under fredliga former, såvitt jag förstår av medierapporteringen.

För närvarande har 54 stater erkänt Kosovo som en självständig stat. I Europa är det 33, en siffra som inkluderar Sverige. De kosovanska myndigheterna, politiska och andra, är engagerade i en process för att konsolidera denna stats institutioner.

Jag hade tillfälle att besöka Kosovo för två veckor sedan i min egenskap av rapportör för Europarådets parlamentariska församling. Jag gjorde ett omfattande besök. Jag var i Priština, Mitrovica, Gjiilan och Gračanica. Mitt huvudintryck är att det är ett vanligt värdigt liv som människor i Kosovo vill leva, oberoende av Kosovos internationella status.

Jag tror att det kan vara möjligt att söka efter en sorts minsta gemensamma nämnare i det syftet och försöka komma fram till att varje människa i Kosovo ska ha samma rättsliga ställning som alla andra européer oberoende av i vilket sammanhang de ingår i Kosovo. Det kanske viktigaste är det rättsliga systemet, att få fram en trovärdig polis, åklagarmyndighet och domstolar. Med andra ord: Kosovo behöver *the rule of law*.

Europeiska unionens insats, Eulex, var ytterst nödvändig. Det är välkommet att den finns, men man konfronteras med mycket besvärliga problem. Ett är att förmå människor från de serbiska entiteterna och det albanska samhället att verkligen arbeta sida vid sida professionellt.

Dessutom är de rättsliga förutsättningarna mycket invecklade. Det finns flera tusen, tiotusentals, ärenden som ligger. Det är en mycket osäker kvalitet i domstolssystemet. Det är en ytterst komplicerad fråga vilka lagar som egentligen ska ligga till grund för domstolarnas dömande. Är det Unmiks föreskrifter? Är det den nya parlamentariska församlingens i det självständiga Kosovo? Är det den tidigare jugoslaviska lagstiftningen? Är det internationella normer? Eulex är, som det heter, en statusneutral och teknisk mission, men en domare måste ha förutsättningar för att fungera.

När jag mötte domare och åklagare i norra Mitrovica, den serbiska delen av Mitrovica, blev jag slagen, nästan gripen, av hur stora svårigheterna var för domare att i verkligheten kunna utöva sitt arbete. Man vill arbeta, men möjligheterna är än så länge mycket begränsade.

När jag kom tillbaka till Sverige fick jag reda på att den lagstiftande församlingen på nytt har varit ur stånd att välja en ombudsman, den kanske centrala funktionen för att upprätthålla de mänskliga rättigheterna i ett internationellt perspektiv.

Jag vill fästa kammarens och regeringens uppmärksamhet vid att Eulex måste få en effektivare verkligt professionell verksamhet särskilt när det gäller domstolarna i Kosovo. Utan domar, beslut av domstolar, kommer rättsordningen inte att kunna upprätthållas av de lägre myndigheterna, poliser och olika myndighetspersoner.

Jag anser att Europarådet, som är den centrala organisationen för de mänskliga rättigheterna, för *the rule of law* och för ett gott demokratiskt samhälle måste kunna arbeta, och jag vill säga, effektivare i Kosovo utan att för den skull komma i konflikt med den statusneutralitet som faktiskt alla dagens internationella organisationer arbetar under i Kosovo.

Eulex, det vill jag framhålla för kammaren och även för regeringen när regeringen läser protokollen, behöver ytterligare stöd av medlemsstaternas regeringar för att kunna genomföra sin synnerligen viktiga mission. Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet vid att min bedömning är att problemen är många. Utvecklingen har trots allt goda förutsättningar, men domstolsväsendet, ledamöter, är enligt min mening kärnan i stegen framåt, som vi hoppas.

Anf. 58 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Fru talman! Cypernfrågan berörs i regeringens utrikespolitiska deklaration på s. 10 i varsamma och försiktiga formuleringar. Det mest slående beviset på Turkiets ovilja att samarbeta för en lösning i linje med FN kom den 15 november 1983. För att befästa sitt grepp över den ockuperade delen utropade den turkcypriotiska ledningen ensidigt området som en egen stat under namnet Turkiska republiken Nordcypern. Trots att denna handling har fördömts av FN och inget annat land än Turkiet har erkänt denna illegala utbrytarstat fortgår Turkiets militära ockupation av norra Cypern. Det innebär att 36 procent av öns och republikens territorium är ockuperat.

Staden Famagustas stadsfullmäktige i exil, ledd av borgmästaren Alexis Galanos och vice borgmästaren Andreas Shopahas – jag har träffat bägge dessa borgmästare i fjol – har ställt sig bakom ett upprop till stadens ca 40 000 flyktingar och deras ättlingar. Man kallar uppropet för Ge din stad en röst. Det består av en deklaration där jag läser valda delar.

För det första: Det är oacceptabelt att staden Famagusta fortfarande, efter 33 år, har medborgare som lever som flyktingar i sitt eget hemland.

För det andra: Ockupationen av staden Famagusta med inhägnandet av en del av staden har berövat stadens lagliga medborgare deras egen stad. Detta utgör ett brott mot Europa och hela världen.

För det tredje: Europeiska unionen, i vilken Cypern är en medlemsstat och vilken Turkiet aspirerar att bli en del av, måste uttrycka den nödvändiga medvetenheten om de brott som begås mot en europeisk stad.

För det fjärde: Den fortsatta ockupationen av staden Famagusta är ett klart brott inte enbart mot de mänskliga rättigheterna utan också mot FN-resolutionen 550, vilken är bindande för alla.

Som europé, som svensk, som kristdemokrat kan jag till fullo instämma i detta upprop från staden Famagustas exilbefolkning.

Fru talman! På s. 5 i regeringens utrikespolitiska deklaration nämns, och det är värdefullt, att Sverige stöder FN:s Allians av civilisationer och deras arbete för att främja dialog mellan religioner. Den i dag vanligaste orsaken till att våra medmänniskor i denna värld utsätts för förföljelse, kränkningar och övergrepp, inte sällan med dödlig utgång, är just religiös tillhörighet och identitet. Hoten mot religiösa minoriteter håller på att bli ett allt större problem i vår värld.

Detta insåg USA:s tidigare president Bill Clinton tillsammans med landets kongress redan 1998 när lagen om internationell religionsfrihet, kallad The International Religious Freedom Act, instiftades och presidenten inrättade den nationella kommissionen The US Commission on International Religious Freedom. Syftet var att övervaka den internationella utvecklingen av tanke-, samvets- och religionsfrihet. Syftet var också att försäkra sig om att internationell religionsfrihet främjades och integrerades i alla aspekter av USA:s utrikespolitik.

Fru talman! De stora förbrytarna mot människor med religiös identitet och mot deras religionsfrihet är främst regimer som bygger på marxistisk eller islamistisk ideologi, även om dessa inte står för hela problematiken. Inte heller alla islamiska stater är repressiva i fråga om religionsfrihet, vilket tyvärr inte kan sägas om de marxistiska.

Som jag tidigare nämnt i anförandet är det ett faktum att den enskilt vanligaste orsaken till att människor utsätts för förföljelse, kränkningar och övergrepp, inte sällan med dödlig utgång, i dag är religiös tillhörighet och identitet. I Indien är det den hinduiska majoriteten som står för förföljelser, i till exempel Irak är det den muslimska. Åtminstone tidigare har just de kristna varit de mest utsatta av alla religiösa minoritetsgrupper i världen, och jag tror inte att detta har förändrats efter det att konflikterna i Irak eskalerat i olika muslimska riktningar. När det gäller Irak får vi nämligen alarmerande rapporter om att de kristna syrianerna, assyrierna och kaldéerna i Irak utsätts för förföljelser som kan liknas vid etnisk och religiös resning.

Fru talman! Det är inte slumpen att en stor andel av dem som har sökt sig till frihet i vårt land har gjort det till följd av religiös förföljelse.

Fru talman! Jag vill också uttrycka att vi kristdemokrater ser med oro på den rättsprocess som drivs sedan slutet av förra året mot Sankt Gabriel-klostret i Midyat i sydöstra Turkiet. Vi vill framhålla Turkiets skyldighet att upprätthålla mänskliga fri- och rättigheter där religionsfriheten och skyddet av minoriteter spelar en helt grundläggande roll. Tillsammans med min partikollega Annelie Enochson har jag aktualiserat denna fråga tidigare i form av en skriftlig fråga till utrikesminister Carl Bildt.

Fru talman! Tillsammans med Ulrika Karlsson, Moderaterna, Fredrick Federley, Centern, Cecilia Wigström, Folkpartiet, och Bodil Ceballos, Miljöpartiet, har jag nominerat katoliken och kristdemokraten Oswaldo Payá från Kuba till Nobels fredspris. Han är en ledare med personlig integritet som vill och kan bygga broar mellan olika grupper. Kubas dissidenter har med Varelaprojektet, en namninsamling för en ny demo-

kratisk grundlag, velat bryta landets isolering och för första gången bli sedda och erkända av landets övriga befolkning.

Anf. 59 PETER RÅDBERG (mp):

Fru talman! Jag kommer under de sex minuter som jag har till mitt förfogande att tala om Gazakonflikten, Natomedlemskap och ett ökat nordiskt samarbete på försvarssidan.

Jag börjar med Gazakonflikten. Redan innan Israels attack mot Gaza var det ingen överdrift att likna Gaza vid ett koncentrationsläger, där befolkningen fråntagits sitt människovärde. En och en halv miljon palestinier är inspärrade på en 360 kvadratmeter stor yta, vilket motsvarar en tredjedel av Ölands yta.

Jag vill vara mycket tydlig med att understryka att jag inte under några förhållanden försvarar Hamas raketskjutningar mot Israel. Tvärtom – det är också ett brott mot folkrätten som ska fördömas med all kraft.

Men det brott som Israel har gjort sig skyldigt till står inte i proportion till de brott som Hamas har begått. Israel är en ockupationsmakt sedan 40 år tillbaka. Israel är det land i världen som har brutit flest gånger mot FN:s resolution utan att världen har reagerat. Vilket annat land har kunnat föra krig mot ett försvarslöst folk utan att världen har protesterat?

I regeringsdeklarationen deklarerade Fredrik Reinfeldt högtidligt att folkrätten är central för den borgerliga regeringen. När det gäller Israels krig mot Hamas tog det två veckor innan utrikesminister Carl Bildt tog ordet folkrätt i sin mun. Han sade efter ett antal intervjuer den 8 januari ”att Israel förmodligen har brutit mot folkrätten”.

Miljöpartiet ifrågasätter starkt regeringens ambition att folkrätten är central. Folkrätten verkar gälla olika beroende på vilka som berörs.

Huvudfrågan till regeringen är ändå: Vilken är Sveriges Mellanösternpolitik i dag? Om man läser utrikesdeklarationen ser man att Sverige ska vänta och se vad USA eller EU kommer att göra. Egna utrikespolitiska initiativ för Mellanöstern lyser tyvärr med sin frånvaro i Carl Bildts tal.

Om knappt ett halvår är Sverige ordförandeland för EU. Då har Sverige ett ypperligt tillfälle att ta initiativ till att fredsprocessen kommer i gång i Mellanöstern. Ett sätt att sätta press på Israel är att börja med att suspendera det utökade associationsavtalet som planeras att träda i kraft den 1 april i år.

Vidare måste Sverige och EU verka för att FN antar en resolution som möjliggör att världssamfundet får skicka fredstrupper till Gaza och till de ockuperade områdena.

Nu går jag över till svensk säkerhetspolitik. Till sommaren kommer Sverige för första gången att stå värd för den största Natoövningen någonsin i vår historia. Det är Natos snabbinsatsstyrka som ska träna på svensk mark. Nato har två syften med övningen i Sverige. Det ena är att träna sina stridsplan för att kunna slå till snabbt någonstans i världen där Nato känner sig hotat. Det andra är att skydda nya olje- och gasfyndigheter i Barents hav, som kan bli verklighet inom en snar framtid när isen smälter. Det är av den anledningen som Sverige upplåter svensk mark för åtta Natoländer att öva på.

Min fråga är: Vilket syfte har regeringen med att säga ja till Natoövningen? Britterna kommer med ett hangarfartyg som har en besättning på 1 000 sjömän. Med största sannolikhet är det kärnvapenbestyckat. Hur ska regeringen hantera att britterna kommer med kärnvapen på svensk mark? Regeringen har sagt att man inte ska ta upp frågan om Natomedlemskapet under den här mandatperioden, och det tycker jag är bra. Men när man står värd för den här typen av Natoövningar skickar det en helt annan signal än den som regeringen säger sig företräda. Den här övningen är så nära ett Natomedlemskap man över huvud taget kan komma.

Carl Bildt sade i sitt anförande att regeringen under våren kommer att redogöra för Sveriges samarbete med Nato. Jag ser med spänning fram mot den skrivelsen.

Fru talman! Man får vara både blind och döv om man inte ser att den nuvarande regeringen närmar sig Nato med stormsteg trots att den säger motsatsen. Världen blir inte säkrare genom att man bygger upp större och fler militära pakter. Händelsen i Georgien i höstas kastar en mörk skugga över Ryssland. Vad gör regeringen i ett sådant här läge? Jo, man närmar sig världens största militära makt med stormsteg.

Sverige har en unik möjlighet att vara en bricka mellan Ryssland å den ena sidan och Nato å den andra. Den möjligheten går tyvärr förlorad genom att man helhjärtat står värd för den här typen av Natoövningar. Regeringen tar tyvärr inte heller några egna initiativ till att förändra svensk utrikespolitik. Vi vill "som vanligt" gå i USA:s eller EU:s ledband utan att själva ta några egna initiativ.

När det gäller det nordiska försvarssamarbetet gläds jag dock över att Carl Bildt ser den före detta norska försvarsministern Thorvald Stoltenbergs idérapport om ett fördjupat nordiskt försvarssamarbete med positiva ögon. Miljöpartiet har sedan partiets barndom framhållit vikten av ett ökat nordiskt samarbete på försvars- och säkerhetsområdet. Miljöpartiet ser att vi kan utöka försvarssamarbetet med de nordiska länderna på en rad områden. Det gäller allt från gemensamma förband, materielanskaffning, övningsverksamhet och internationella insatser.

Ett ökat samarbete mellan de nordiska länderna på försvarsområdet gör inte bara att vi kommer att spara pengar, utan också att effektiviteten kommer att öka.

Anf. 60 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Peter Rådberg för ett engagerat anförande. Jag begärde ordet därför att du formulerar dig i termer av Israels krig mot Hamas. Är det inte också Hamas krig mot Israel?

Jag är den första att tillstå att det är en djup tragedi när 1 300 människor dödas. Det är en ofantlig tragedi när 400, eller kanske ännu fler, barn mister livet. Jag är inte här för att på något sätt ringakta det eller beskriva det som någonting annat än något djupt tragiskt.

Men, Peter, hade inte du och Miljöpartiet vunnit i ditt anförande på att lyfta fram att Hamas i sju åtta år har riktat raketer mot israeliska städer och att man också skulle kunna tala om Hamas krig mot Israel?

Jag är inte jude själv, men det finns 20 000 judar i Sverige. Det är inte många. Det är inte det lättaste att vara jude i det här landet. De har blivit

utsatta för en hel del förföljelse i vårt land, och vi ska vara varsamma med språket.

Anf. 61 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Fru talman! Lennart Sacrédeus hörde att jag sade att jag tar bestämt avstånd från Hamas raketskjutningar. Jag noterade det tydligt.

Men man måste ändå se proportionerna i detta. Det brott som Israel begår mot folkrätten står inte i proportion till det brott som Hamas begår. Det är egentligen det jag vill kasta ljus på.

Gaza har 1,5 miljoner invånare på en tredjedel av Ölands yta. De har ingenstans att ta vägen. Där går Israel in med full kraft och dödar 1 300 människor. Detta står världen tyst inför. Då kan man inte som svensk parlamentariker bara stå och titta på. Då måste man agera.

Jag vill naturligtvis att regeringen ska agera. Men tyvärr tar inte Carl Bildt upp detta. Det tog två veckor för Carl Bildt innan han använde orden att bryta mot folkrätten, vilket var uppenbart redan efter två timmars krig. Detta tycker jag var ett flagrant misstag.

Anf. 62 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik:

Fru talman! Då ber jag verkligen Peter Rådberg så mycket om ursäkt för att jag inte noterade det i ditt inlägg. Det var beklagligt. Men det är bra om du gjorde ett tydligt avståndstagande från Hamas.

Om man ska nå respekt hos bägge sidor tror jag inte att man vinner på att tala om proportioner. Jag tror inte att konflikten handlar om vem som är mest ond eller mest god, utan vi har ett ansvar gentemot bägge sidor att verka för fred och försoning.

Du säger att befolkningen i Gaza inte har någonstans att ta vägen. Med Hamas militära maktövertagande och det sätt som de styr Gaza på har de satt sin egen befolkning i en gisslanliknande situation.

Jag vill än en gång vädja om att vi är så varsamma som möjligt i tonläget i den här frågan med tanke på det stora antal invandrade från Mellanöstern och den lilla judiska minoritet vi har.

Anf. 63 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Fru talman! Jag håller helt med Lennart Sacrédeus om att det måste bli en försoning mellan dessa två folkgrupper i framtiden. Jag håller med om det till etthundra procent. Miljöpartiet arbetar med full kraft för att just få de här två grupperna att komma sams. Det är därför det gör mig så beklämd att utrikesministern inte kan ta till de kraftiga orden och fördöma och å andra sidan hitta en väg ut. Det är mitt budskap.

Den här otroligt starka militärmakten Israel går in i det här lilla området med full kraft och skjuter ned FN-byggnader och byggnader som vi har betalat med skattepengar, och Sverige och FN gör väldigt lite.

Jag håller helt med Lennart Sacrédeus om att vi måste titta framåt, och då måste de här två folkgrupperna samsas så gott det går.

Anf. 64 ANNE LUDVIGSSON (s):

Herr talman! Jag ska prata om mänskliga rättigheter i Turkiet och norra Cypern. När jag pratar om mänskliga rättigheter inkluderar jag

kvinnors rättigheter. Jag vill nämna det inledningsvis. Det är inte alla som gör det. Jag nämner det inte mer i mitt anförande.

EU:s krav på reformer i Turkiet inför medlemskapet har varit en drivande kraft för den demokratiska utvecklingen i landet. Fram till 2007 gick reformarbetet relativt bra. Det fanns förhoppningar om reformer på MR-området. Förväntningarna var stora bland kurder, minoritetsgrupper och kvinnorörelsen i Turkiet och även internationellt.

De senaste åren har reformarbetet nästan helt avstannat. År 2008 blev även det ett förlorat EU-år. En orsak var den inrikespolitiska kris som utlöstes i samband med riksåklagarens försök att förbjuda regeringspartiet.

Negativa signaler från EU och flera av EU:s medlemsländer när det gäller Turkiets medlemskap har naturligtvis inte varit ett stöd för Turkiets reformprocess och den inhemska befolkningens tro på ett medlemskap. Sverige är tydligt i den frågan, och det uppskattar jag. Vi stöder alla att det är ett fullvärdigt medlemskap som gäller för Turkiet när den dagen kommer.

Efter hotet om stängning, som inte verkställdes, verkar ändå regeringspartiet välja att ha goda relationer med armén i stället för med det civila samhället. Viljan till reformer för demokrati och mänskliga rättigheter verkar ha ebbat ut.

Kurderna och flera minoritetsgrupper saknar fortfarande sina mänskliga rättigheter, rätten till sin kulturella historia och sitt språk. Utan en lösning av den kurdiska frågan blir det aldrig demokrati i Turkiet.

Ett steg i rätt riktning är den statliga tv-kanal som nu har öppnats och som sänder på kurdiska, men det räcker inte. Jag hoppas att detta med tv-kanalen inte bara är ett spel för gallerierna.

Regeringspartiet AKP måste visa en starkare vilja till förändring med lika rättigheter för alla medborgare i Turkiet. Man måste visa att man är ett demokratiskt alternativ som kan bryta militärens eviga maktställning och reformera Turkiet. I det här arbetet behöver Turkiet och det turkiska civilsamhället EU:s och Sveriges stöd. Jag vill att Sverige tar vara på denna möjlighet under ordförandeskapet.

I slutet av mars är det kommunalval i Turkiet. Oron är stor för att valet inte kommer att genomföras på ett demokratiskt sätt framför allt i de sydöstra delarna av Turkiet. Det är viktigt att vi i riksdagen och i våra respektive partier bevakar detta.

Herr talman! En annan fråga som jag vill lyfta upp här handlar om Cyperns framtid. Efter att nyligen ha besökt norra Cypern kan jag konstatera att situationen för människor där är ganska svår. Den norra delen av Cypern, som röstade ja till ett enande av Cypern, har nu straffats med isolering och utanförskap från EU-gemenskapen. EU kan inte längre blunda för den här situationen och enbart lyssna på den del av Cypern som blivit medlem av EU och därmed fått en rad fördelar och dessutom kan lägga in sitt veto mot EU-insatser.

Isoleringen leder dessutom till ett ökat beroende av Turkiet, vilket jag inte tror att vare sig EU eller den södra delen av Cypern egentligen gillar. Människor på norra Cypern fråntas sina självklara mänskliga rättigheter.

Herr talman! Isoleringen av norra Cypern måste få ett slut. FN:s generalsekreterare har i ett uttalande den 3 december 2007 tydligt deklarerat att handel, socialt, kulturellt och sportsligt utbyte ökar möjligheterna

till ett enat Cypern. Sverige bör göra sin röst hörd i EU för mänskliga rättigheter också på norra Cypern. De förhandlingar om ett enat Cypern som pågår stöds av både EU och FN. Det är väldigt bra, men vi vet inte hur detta löses. Under den här tiden måste också människor på norra Cypern få sina mänskliga rättigheter.

Anf. 65 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Anne Ludvigsson för hennes anförande. Jag vill ta upp det som hon nämnde om att isoleringen av norra Cypern måste få ett slut. Vill Socialdemokraterna att den norra delen av Cypern ska erkännas som ett eget land? Det är bara Turkiet som har erkänt detta som ett eget land. Jag nämnde i mitt anförande vad som skedde den 15 november 1983 när man utropade den turkiska republiken på norra Cypern. Vill Socialdemokraterna att Sverige ska gå emot samtliga FN-resolutioner som gäller Turkiet och som ger landet rätt till en återförening och att den turkiska militära ockupationen ska hävas?

När man besöker cyprioter ser man ett stort lidande ännu i dag efter 35 år där så många människor lever i exil på sin egen ö.

Anf. 66 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har, som sagt var, haft möjlighet att resa runt på norra Cypern och prata med människor. Därmed har jag också bildat mig historiskt. Vi är inte helt uppdaterade om hela bakgrunden när det gäller konflikten mellan grek- och turkcyprioterna. Det är viktigt att ha med sig hela historiebilden.

Jag pratar inte om att erkänna den norra delen som en egen republik. Vi socialdemokrater ser ett framtida enat Cypern som den lösning som vi ska arbeta för. Det jag menar med mitt anförande är att jag tycker att det är helt orimligt med isoleringen och de konsekvenser som den får för människor som lever och bor på norra Cypern. Jag sade också att det finns uttalanden av FN:s generalsekreterare Ban Ki Moon om att den här isoleringen inte är acceptabel.

Anf. 67 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Anne Ludvigsson för det klarläggande beskedet. Det är viktigt för den socialdemokratiska politiken att Sverige nu inte får ett besked att det största oppositionspartiet i riksdagen anser att den norra delen av Cypern, den ockuperade delen av Cypern, ska erkännas som en egen stat.

Är det inte så att det är den militära ockupationen av norra Cypern, Anne Ludvigsson, som har försatt befolkningen där i denna isolering? Är det inte också så att en stor inflyttning av turkar från Anatolien har försatt den turkcypriotiska befolkningen i minoritet på norra delen av ön och även att militären utgör en stor del av befolkningen? Vilket ansvar anser Anne Ludvigsson och Socialdemokraterna att Turkiet med sin militär, politik och ockupation har för att befolkningen på norra Cypern har isolerats? Vilket ansvar har man för att den stora inflyttningen av turkiska medborgare från Turkiet har gjort att turkcyprioterna är i minoritet på norra delen av ön?

Anf. 68 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Herr talman! Som jag sade tidigare har jag fått en historisk bakgrund som sträcker sig längre bort än 1974. Det är viktigt att ta med sig.

Fokus handlar om den situation som människorna på norra Cypern lever i. Isoleringen leder till precis det Lennart vill jobba mot, nämligen att Turkiet får större och större inflytande på norra delen av Cypern. Det gynnar inte någon. Det är också helt rätt att det finns många inflyttade från Turkiet.

Jag vill se ett enat Cypern där grekcyprioter och turkcyprioter kan leva sida vid sida. Jag önskar inget hellre än att förhandlingsprocessen mellan de båda "presidenterna" blir lyckad. Jag står helt bakom generalsekreterare Ban Ki Moons uttalande om att isoleringen inte leder i rätt riktning.

Anf. 69 AMINEH KAKABAVEH (v):

Herr talman! Jag skulle vilja lyfta upp den kurdiska frågan som en av de stora konfliktfrågorna i Mellanöstern efter Palestinafrågan.

De kurdiska folken lever i dag främst i Turkiet, Iran, Irak och Syrien. I dag pågår ett utnötningskrig mellan Turkiet och kurdgerillan. Den turkiska staten försöker lösa frågan om kurdernas rättigheter med våld i stället för att försöka få till en förhandlingslösning. Turkiets bristande respekt för kurdernas mänskliga, ekonomiska, politiska, språkliga och kulturella rättigheter har varit ett av hindren för landets anslutning till EU. Turkiet har de facto försökt att övertyga EU om att dessa frågor har beaktats genom juridiska reformer som tillåter kurderna att publicera och använda sitt språk i etermedier samt även i privatundervisning i kurdiska språket. Dessa steg är dock inget annat än kosmetiska förändringar för det kurdiska folket. Det kurdiska språket och kurdisk kultur lever under fortsatt förtryck. Det tycks som om Turkiet inte ännu är berett att garantera de rättigheter som stipuleras av Europeiska rådet, Europarådets ramkonvention för skydd av nationella minoriteter och Europastadgan för regionala språk och minoritetsspråk.

Turkiet är nu en kandidat för medlemskap i EU och har ännu inte uppfyllt de politiska kriterier som antogs av Europarådet 1993 i Köpenhamn när det gäller mänskliga rättigheter och respekt för och skydd av minoriteter. Turkiet har faktiskt ännu inte erkänt kurderna som en minoritet. Blotta användandet av benämningarna kurd, kurdiska språket och Kurdistan är kriminaliserat.

Sverige måste i EU driva frågan om kurdernas legitima mänskliga rättigheter i Turkiet som ett villkor för Turkiets medlemskap i EU. Samtidigt har Sverige många kontakter med det kurdiska folket, och många kurder bor i Sverige i dag. Sverige har därför goda förutsättningar att under sitt EU-ordförandeskap lyfta upp den kurdiska frågan och ta initiativ till en konferens i frågan. Syftet med denna konferens ska vara att få i gång en fredlig process för att tillgodose kurdernas rättigheter i alla länder men särskilt när det gäller den kurdiska frågan i Turkiet. Vänsterpartiet anser därför att regeringen bör ta initiativ till en konferens om en fredsprocess mellan Turkiet och kurderna.

När det gäller den kurdiska delen av Iran känner utrikesministern och alla vi andra mycket väl till den islamiska regimens angrepp mot det egna folket och särskilt mot kurderna. Den dagliga repressionen är be-

Prot. 2008/09:72

18 februari

Utrikespolitisk debatt

kant för många av oss. Den består av tortyr, fängslanden, avrättningar, hot och våld mot folket. Stening av kvinnor och förtryck av kvinnor är några av de hot som hör till vardagen. Kvinnors rättigheter och rättsliga ställning är svaga, nästan obefintliga.

EU:s och Sveriges handel med Iran ökar. Det är tydligt att den kritiska dialogen inte fungerar. Sverige har goda förutsättningar att påverka EU:s hållning att få i gång mer kraftiga åtgärder när det gäller mänskliga rättigheter i allmänhet och särskilt när det gäller kurderna i Iran och kvinnornas rättigheter i Iran och Kurdistan.

Herr talman! Jag kommer att ägna mitt inlägg åt att tala om två saker. Först vill jag säga något om Osloprocessen för ett internationellt förbud mot klustervapen. Därefter vill jag också tala om utvecklingen i Asien.

Den 3 december i fjol samlades närmare 100 länder i Oslo för att skriva under ett avtal om förbud mot klustervapen. Sverige var en av undertecknarna, och det är glädjande. Men allt är inte frid och fröjd i och med detta. Historien förskräcker. Regeringen har släpat fötterna efter sig och har intagit skiftande positioner under Osloprocessens gång.

Först var regeringen svagt positiv. Efter det svängde regeringen och verkade för ett undantag för den svenska bombkapsel 90. Utrikesministern förlöjligade hela processen och menade att den inte spelade någon egentlig roll. Efter starkt tryck inte bara från oss i oppositionen utan från hela riksdagen, fredsrörelsen och stora delar av det civila samhället svängde regeringen slutligen. Ett par veckor före Oslokonferensen meddelade man att man skulle skriva under. Det var förstås ett positivt besked.

Men det finns fortfarande anledning till oro. Det finns inga besked om hur fort regeringen ämnar ratificera avtalet. Det finns inte heller något besked om när man tänker skrota bk 90, vilket vi är ålagda att göra enligt avtalet. Konventionen är så skriven att länder har upp till hela 16 år på sig att ratificera avtalet och göra sig av med sina klustervapen. Utrikesministern verkar inte ha någon särskild brådska. I en interpellationsdebatt med mig i kammaren före jul menade han att det kunde ta upp till ett decennium och kosta ungefär en halv miljard att göra sig av med bk 90. Det duger inte, anser vi. Vi kräver att regeringen så snart som möjligt ratificerar avtalet och skyndsamt påbörjar skrotningen av bk 90.

Sverige har sedan många år haft en ledande position inom nedrustningsområdet, men med den här regeringen riskerar vi att tappa tätpositionen och i stället vara nödbedda och hänga på längst bak i kön. Det duger inte.

Herr talman! Låt mig nu säga något om utvecklingen i Asien, först om Kina.

Efter sommar-OS i Peking har fokus flyttats från Kina. Inför spelen var det en livlig debatt, som var mycket folkbildande och bra både här i kammaren och i medierna, om situationen i Kina. Det har nu blivit betydligt tystare. Det är synd, för Kina är precis lika viktigt nu som det var då. OS förbättrade inte respekten för de mänskliga rättigheterna i Kina. I och för sig har den personliga friheten ökat för de allra flesta kineser, och den snabba tillväxten sedan 1979 har lyft upp hundratals miljoner människor ur fattigdom. Det är en oerhörd prestation som Kina har lyckats med.

Men det ursäktar inte på något vis de kränkningar av mänskliga rättigheter som pågår varje dag i Kina. Journalister spärras in, Internet övervakas av 50 000 Internetpoliser, arbetare utnyttjas hänsynslöst, flest dödsstraff i världen utdöms i Kina, religionsfriheten är inskränkt och minoriteter förvägras sina rättigheter. Jag hoppas att regeringen under sitt ordförandeskap i EU senare i år kommer att driva en fortsatt kritisk dialog med Kina om dessa och andra frågor.

Jag vill också säga något om arbetstagares rättigheter i Asien.

Vi socialdemokrater anser att kampen för arbetstagares rättigheter är oerhört viktig. Fackliga rättigheter är också mänskliga rättigheter. Att ha rätt att organisera sig och teckna avtal med arbetsgivaren är grundläggande för att kunna få en rättvis fördelning i ett samhälle. Den kampen har vi i Sverige fört i över 100 år, men kampen pågår fortfarande i många länder, inte minst i Asien.

I Kina kan arbetare inte fritt organisera sig, och där utnyttjas arbetskraft ofta hänsynslöst. De lagar som faktiskt finns kan vara välskrivna men implementeras alltför dåligt.

I Thailand finns ett par miljoner burmesiska migrantarbetare, som ofta arbetar under slavlika förhållanden, inte sällan med att städa hotellrum för semestrande svenskar. Alltsomoftast har de dessa förhållanden med regimens och polisens goda minne, och det är helt oacceptabelt. Regeringen borde utnyttja sina goda relationer med Thailand och försöka påverka landets regim att få en ändring till stånd.

I Sydkorea, som är en av väldigt få riktiga demokratier i regionen, är situationen också alarmerande. Det var fackföreningsrörelsen och studenterna som satte i gång demokratiseringsprocessen i Sydkorea på 80-talet. Nu är de fackliga rättigheterna starkt hotade. Regeringen där har inte ratificerat ILO:s konventioner om rätten att organisera sig. Man använder sig av en speciallagstiftning om *disturbance of business* för att stenhårt slå ned på fackliga aktivister. Fackligt aktiva trakasseras och fängslas kortare eller längre perioder på väldigt tveksamma grunder. Ordföranden för den största fackliga organisationen KCTU fängslades den 2 december och sitter fortfarande inlåst. Kraven som facken har där är grundläggande och helt rimliga. Man vill ha rätt att organisera sig och teckna avtal för sina medlemmar.

Brotten mot dessa rättigheter är helt oacceptabla. Sverige har representanter i ILO och OECD. Vi anser att de här flagranta brotten mot fackliga rättigheter måste tas upp där och att Sverige i sina kontakter med Sydkorea ska verka för att de grundläggande fackliga rättigheterna respekteras.

Den utrikespolitiska debatten var härmed avslutad.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2008/09:265

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:265 Glasriket
av Carina Adolfsson Elgestam (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 20 februari 2009.

Skälet till dröjsmålet är sjukdom.
Stockholm den 16 februari 2009
Näringsdepartementet
Maud Olofsson (c)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef
Interpellation 2008/09:326

Prot. 2008/09:72
18 februari

Till riksdagen
Interpellation 2008/09:326 A-kassan och deltidsbrandmännen
av Josefin Brink (v)
Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 3 april 2009.
Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 12 februari 2009
Arbetsmarknadsdepartementet
Sven Otto Littorin (m)
Enligt uppdrag
Karin Renman
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2008/09:329

Till riksdagen
Interpellation 2008/09:329 OSA för personer med tidigare miss-
bruksproblem
av Ann-Christin Ahlberg (s)
Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 3 april 2009.
Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 12 februari 2009
Arbetsmarknadsdepartementet
Sven Otto Littorin (m)
Enligt uppdrag
Karin Renman
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2008/09:339

Till riksdagen
Interpellation 2008/09:339 Situationen för yrkesarbetande småbarns-
föräldrar
av Ann-Christin Ahlberg (s)
Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 3 april 2009.
Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 13 februari 2009
Arbetsmarknadsdepartementet
Sven Otto Littorin (m)
Enligt uppdrag
Karin Renman
Expeditions- och rättschef

4 § Anmälan om inkomna faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2008/09:FPM71 Ändringar i sparandedirektivet *KOM(2008)727* till skatteutskottet

2008/09:FPM72 Meddelande om revidering av den fleråriga budgetramen *KOM(2008)859* till finansutskottet

2008/09:FPM73 Ändringar i Dublinförordningen *KOM(2008)820* till socialförsäkringsutskottet

2008/09:FPM74 Ändringar i Eurodacförordningen *KOM(2008)825* till socialförsäkringsutskottet

2008/09:FPM75 Handlingsplan för intelligenta transportsystem *KOM(2008)886*, *KOM(2008)887* till trafikutskottet

2008/09:FPM76 Kärnsäkerhetsdirektiv *KOM(2008)790* till försvarsutskottet

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2008/09:116 till finansutskottet

2008/09:118 till justitieutskottet

Motioner

2008/09:U12 till utrikesutskottet

2008/09:Sk15 till skatteutskottet

2008/09:So13 till socialutskottet

2008/09:A9 och A10 till arbetsmarknadsutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Socialutskottets betänkande 2008/09:SoU9

Justitieutskottets betänkanden 2008/09:JuU18 och JuU4

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2008/09:CU16
Ägarlägenheter (prop. 2008/09:91).

Anf. 71 JOHAN LÖFSTRAND (s):

Herr talman! Den borgerliga regeringen har under två år vid makten monterat ned den sociala bostadspolitiken. Regeringen har avskaffat de bostadspolitiska målen, avlovat det befintliga regelverket och avskaffat allt stöd till bostadsbyggande. Effekterna har inte låtit vänta på sig. Bostadsbyggandet har slagit i backen, och bostadsbristen breder nu ut sig över landet.

Den borgerliga regeringen hade i början av mandatperioden en väldigt hög svansföring inom det bostadspolitiska området. Efter regerings-skiftet uttalade sig bostadsminister Mats Odell och sade att det nu skulle bli ändring på den svenska bostadspolitiken, att den skulle utvecklas. Flera reformer skulle komma som drastiskt skulle utveckla och förbättra den svenska bostadsmarknaden.

Det har nu gått två år, och om man bortser från några mindre förändringar i lagstiftningen kring andrahandsuthyrning har ingenting hänt. Men här i dag ska vi diskutera det som, om jag har förstått allting rätt, ska revolutionera den svenska bostadsmarknaden – eller?

Borgerlighetens enda framtidsvision, förutom att den fria marknaden ska få ett större inflytande i bostadspolitiken, verkar vara införandet av ägarlägenheter. Denna proposition är, precis som mycket annat inom den borgerliga politiken, ett slag i luften och en bock i något av de borgerliga partiernas politiska handlingsprogram.

Vi kommer här i kammaren i dag säkerligen att få höra några av mina borgerliga kolleger lovorda denna nya lagstiftning. Men jag skulle då vilja fråga dem om de verkligen tror att införandet av ägarlägenheter, så som propositionen är skriven i dag, kommer att påverka den svenska bostadsmarknaden både på kort och på lång sikt.

Jag vill också så här inledningsvis vara tydlig med var vi socialdemokrater står i frågan. Vi har inga som helst problem med att man äger sitt boende. Vi kan till och med sträcka oss så långt att man inför en ny upplåtelseform i den svenska bostadspolitiken och på den svenska bostadsmarknaden. Men om man ska införa en ny upplåtelseform på den svenska bostadsmarknaden kunde man hoppas för det första att det fanns ett syfte med det, för det andra att det fanns en stor efterfrågan på en ny upplåtelseform och slutligen för det tredje att lagförslaget som läggs fram för riksdagen är väl genomarbetat och heltäckande. Den proposition som vi ska diskutera i dag uppfyller tyvärr inget av de här tre kriterierna, och det tycker jag är väldigt problematiskt.

Det hade varit bättre om regeringen hade prioriterat några av de frågor som faktiskt är oerhört viktiga inom det svenska bostadspolitiska fältet i dag. Det hade varit jätteintressant att debattera hur vi ska utveckla och förfinas den svenska bostadspolitiken, vilka principer som ska gälla och hur vi ska uppnå en balans mellan de upplåtelseformer som finns i dag. Ämnena hade kunnat vara många, och sådana debatter hade jag gärna välkomnat.

Ägarlägenheter

Dagens debatt kommer i stället att handla om varför regeringen nu lägger fram ett halvfärdigt förslag om införande av ägarlägenheter som är såväl dåligt som orättvist och otillräckligt. Det är tyvärr inte första gången som den borgerliga regeringen lägger fram ett förslag som inte är tillräckligt berett.

Med denna korta inledning skulle jag vilja yrka avslag på förslaget i propositionen och bifall till reservationen i betänkandet.

Herr talman! Vad är det då för fel och brister i det förslag som vi ska diskutera här i dag? Jo, jag hade tänkt dela upp min kritik i tre delar, och det rör till största delen utformningen av propositionen.

Den första delen rör lagstiftningen generellt. Som jag har sagt i min inledning är lagförslaget ofullständigt i vissa delar. Varför har man inte skapat en separat lagstiftning, som till exempel bostadsrättslagstiftningen, och därigenom garanterat att man fick med alla viktiga pusselbitar i det ganska komplexa system som bostads- och fastighetslagstiftning faktiskt är?

I stället har man använt minsta motståndets lag och helt enkelt pusslat i befintlig lagstiftning och på så sätt missat en del viktiga delar eller åtminstone skapat osäkerhet på ett antal områden som borde vara tydliga.

Det finns som sagt ett antal oklarheter. Det gäller till exempel villkoren för att upplåta ägarlägenheter med hyresrätt. Det gäller också att förutsätta vad som gäller för innehavarna av ägarlägenheter och vad som gäller dem emellan. Det gäller också vad som uppstår om en granne stör en annan granne. Det kommer garanterat att bli föremål för diskussion i framtiden.

Andelsägandet i samfälligheten och de begränsningar för större andelsägare som finns med i lagstiftningen i dag kommer helt säkert att vara ett område som kommer att innebära en hel del funderande både hos lagstiftarna och hos de aktörer som finns på marknaden. Vidare kommer det säkerligen att uppstå problem vid försäljning av ägarlägenheter, då upplysningsplikten i dagsläget inte är tillräckligt tydlig. Även när det gäller krav på redovisning av samfälligheternas ekonomi finns det oklarheter som någon gång måste rättas till och förtydligas.

Alla dessa delar gör att både byggherre och köpare kommer att känna sig osäkra om vad som gäller i fråga om denna upplåtelseform. Detta, tror jag, kommer att innebära att intresset blir väldigt lågt.

Den andra del som jag hade tänkt ta upp gäller förändringen av besittningsskyddet för de eventuella andrahandshyresgäster som kan komma att finnas när ägarlägenhetsägaren vill hyra ut sin lägenhet. Ett av motiven till införandet av ägarlägenheter har ju varit att man vill få in ytterligare kapital i bostadssektorn och på så sätt öka utbudet av hyreslägenheter. Jag anser att man redan i dag kan säga att det finns en del problem på den andrahandsmarknad som finns. De kommer inte att bli mindre om besittningsskyddet blir svagare för dem som hyr ägarlägenheter. Detta kommer också att innebära att det kommer att bli svårare för en del hyresgäster att byta lägenheter. Det kommer med största sannolikhet också att innebära att ett antal hyresgäster kommer att begränsas i sitt val av standard, då mindre hyresvärdar inte kan erbjuda vare sig möjlighet att byta lägenhet eller möjlighet till att standarden i lägenheterna förändras.

Den tredje delen som jag tänkte beröra gäller de skatterättsliga reglerna. De förslagen kommer inte att diskuteras och debatteras här och nu, utan de tas upp av skatteutskottet i debatten efteråt. Men jag måste ändå ur ett rent bostadspolitiskt perspektiv lyfta fram frågan, för jag tycker att den är viktig. De skatterättsliga reglerna för ägarlägenheter är oerhört gynnsamma, åtminstone i vissa tillfällen. Jag tänker inte nu gå in på detaljerna, även om jag kanske återkommer till dem i något replikskifte senare.

Man kan konstatera att regeringen nu skapar ytterligare en upplåtelseform som innebär att obalansen på den svenska bostadsmarknaden blir ännu tydligare. Under de senaste månaderna har vi sett ett antal borgerliga företrädare som faktiskt har stött oppositionen i kritiken: Det finns faktiskt problem på bostadsmarknaden i dag. Exempelvis lyfter man fram hyresrätten som en av de förfördelade upplåtelseformer som finns.

Regeringen borde lyssna på oppositionen och på de borgerliga företrädare som anser att någon måste se över hur balansen mellan de olika upplåtelseformerna bör se ut. I stället lägger man nu fram ett förslag som kommer att öka skevheten och göra att obalansen mellan de olika upplåtelseformerna i svensk bostadspolitik blir ännu större.

Herr talman! Sammanfattningsvis tycker jag att det är olyckligt att regeringen lägger fram ett förslag som inte är ordentligt genomarbetat och som samtidigt ytterligare snedvrider bostadsmarknaden. Man borde i stället ha prioriterat sina resurser och försökt lösa de väldigt stora utmaningar som svensk bostadspolitik står inför. Man borde ha utvecklat de sociala redskap som bostadspolitiken har och som man i större grad borde utnyttja. Man borde ha hittat lösningar på hur allmännyttan kan bli mer aktiv och spela en mer pådrivande roll i framtiden. Och man borde ha jobbat med det som rör hyressättningen och balansen mellan olika upplåtelseformer.

I stället lägger den borgerliga regeringen fram ett förslag som har ett antal brister som kommer att kräva att lagen omarbetas och förbättras för att den här upplåtelseformen ska få acceptans och fungera långsiktigt.

Jag ser egentligen bara två tydliga förändringar som man uppnår med den proposition som vi behandlar här i dag. Det handlar om att man fritt kan sälja och hyra ut sin ägarlägenhet. Om nu detta var den borgerliga regeringens syfte med förslaget hade man enkelt kunnat ändra ett par små detaljer i bostadsrättslagstiftningen och på så sätt ha fått precis samma genomslag, men man hade sparat en väldig massa tid och resurser, och man hade också haft en tydligare bostadssektor.

Uppenbarligen handlar det mer om vackra ord än om att uppnå tydliga och rättvisa regler på bostadsmarknaden.

Anf. 72 EGON FRID (v):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservationen från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Jag konstaterar också att bostadsministern lyser med sin frånvaro när den så kallade stora bostadspolitiska reformen nu behandlas i kammaren. Inte ens då behagar Mats Odell delta som representant för regeringen och regeringens bostadspolitik. Men för hans del är kanske inte förslaget så stort nu när det väl ska behandlas att bostadsministern finner det värt att komma hit och debattera det.

Vänsterpartiet arbetar för en social bostadspolitik som en del av den generella välfärden. Grunden i den sociala bostadspolitikerna är en bostadsmarknad i balans och god tillgång på hyresrätter till rimliga hyror som erbjuds alla grupper av hyresgäster.

Till en god bostadsmarknad hör också att vi har blandade upplåtelseformer med hyresrätter, villor och bostadsrätter. Genom olika upplåtelseformer i ett blandat byggt samhälle är det möjligt för den enskilde att forma sitt boende efter egna behov, krav och önskemål. Det är av stor vikt att bostäderna och upplåtelseformerna omgärdas av ett regelverk där förutsättningarna är tydliga och förutsägbara. Det viktigaste är en neutralitet mellan upplåtelseformerna ur skattesynpunkt och en hyreslagstiftning med ett starkt besittningsskydd för både förstahandshyresgästen och andrahandshyresgästen.

Att människor ska kunna äga sin bostad är i sig inget skäl till att avslå en proposition med en ny upplåtelseform. Vad vi i Vänsterpartiet är enormt kritiska till är att detta förslag från regeringen, förslaget om ägarlägenheter med samma hyreslagstiftning som villor och bostadsrätter, enbart är ett sätt att ytterligare späda på spekulatören på bostadsmarknaden.

Vi är också mycket kritiska till det föreslagna regelverket. Genom regelverkets utformning kommer ägarlägenheter i första hand att skapa nya möjligheter för kapitalplacering snarare än att bidra till en bostadsmarknad i balans. Förslaget kommer att bidra till ytterligare spekulatör på bostadsmarknaden. Är det regeringens enda bidrag till bostadspolitikerna – att öka spekulatören och att rika blir rikare?

Vi ser även en påtaglig risk med att förslaget om att samma hyresregler som för uthyrning av egna hem i första och andra hand ska gälla bidrar till att cementera en otrygg andrahandsmarknad. Genom att fler fritt kan hyra ut ägarlägenheter kommer det att leda till fler oprofessionella hyresvärdar. Särskilt oroande är att det ojämlika förhållandet mellan lägenhetsägare och den som hyr i andra hand riskerar att öppna för en friare hyressättning och en ny form av beroendeförhållande mellan hyresgäst och hyresvärd. Besittningsskyddet för hyresgästerna måste därför stärkas.

Vi gör bedömningen att ägarlägenheterna inte kommer att öka bostadsbyggandet i någon väsentlig utsträckning utan kommer att utgöra en mycket liten andel av beståndet på svensk bostadsmarknad åren framöver.

Skulle förslaget om ägarlägenheter få en betydelse som ett tillskott på bostadsmarknaden borde regelverket bygga på en hyreslagstiftning för lägenheter.

Nu kanske jag ska chocka er lite och säga någonting positivt, om ni har suttit och väntat på det. Jag ska då ändå säga att en positiv tanke med förslaget kan vara att möjliggöra för mindre byggbolag, investerare, privatpersoner som vill bygga, placera och investera i byggandet av ägarlägenheter att göra det. Det kan finnas fördelar med att man finansierar ägarlägenheten till "taket".

Kan detta intresse finnas och därmed bidra till att det byggs mindre bostadshus, tre ägarlägenheter och uppåt per hus, kan detta också leda till ett positivt tillskott av bostäder att hyra ut, kanske främst i mindre städer

och tätorter. Denna tanke leder dock också till en hyreslagstiftning som gäller för lägenheter.

Nu är det slut med de positiva tankarna om förslaget.

Det råder i dag en mycket stor bostadsbrist, vilket innebär att det finns ett stort behov av att få till stånd nyproduktion av bostäder med olika upplåtelseformer, främst hyresrätter. Här har Vänsterpartiet lagt fram en rad motioner och förslag om byggande av hyresrätter, som konsekvent avvisats av de borgerliga partierna. Vi vill därför också vara tydliga med att vi återigen säger nej till eventuellt kommande förslag om att göra det möjligt att ombilda till äganderätt i det befintliga bostadsbeståndet.

Herr talman! För att vi ska komma till rätta med obalansen, bristen på bostäder, främst hyresrätter, måste vi i stället för att införa ägarlägenheter byta regering och bostadsminister. Vi måste bygga upp en social bostadspolitik som räddar och klimatlyfter hyresrätten. Det handlar om en bostadspolitik som garanterar rätten till en god bostad till rimlig hyra, för alla som är utan bostad i dag, för alla som står i bostadsköerna, för alla som är oroliga för sina hyror och för alla som liksom Vänsterpartiet inte vill spekulera med bostaden utan som vill känna den rättmätiga tryggheten i sitt boende.

Anf. 73 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! I civilutskottets betänkande 16 om ägarlägenheter behandlas regeringens förslag om en ny upplåtelseform för bostäder.

Miljöpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i en gemensam foljdmotion utvecklat den kritik som vi har mot regeringens förslag.

Vid behandlingen av ärendet i utskottet har majoriteten sedan valt att inte på något som helst sätt, på någon enda punkt, gå oppositionen till mötes, vilket är grunden för att de tre partierna tillsammans i en reservation föreslår att kammaren ska avslå regeringens framställan.

Miljöpartiet anser att medborgaren i alla de lägen när han själv så önskar ska ha rätt till ett stort inflytande över sitt eget boende. Inflytandet kan självklart utformas på många olika sätt.

Det finns ju de som väljer att köpa ett helt paket, inklusive underhåll och service, till exempel när de köper en bil i stället för att själva ägna fritid åt att pyssla om bilen. Så är det även för många när det gäller boendet. Man vill inte själv ta ansvar för att ta reda på när det är dags för stambyten och fasadmålning och hur man ska fixa trädgårdsskötseln och så vidare. För dessa personer kan hyresrätten vara ett ganska bra alternativ, på både inflytande- och engagemangsnivå.

Men det finns också många som inget hellre önskar än ett eget litet hus att sköta om. Att äga sitt boende är för vissa en väldigt stor fråga. Det ger möjligheter att individualisera på ett helt annat sätt än i en hyrd bostad, och det finns många för vilka det är en väldigt tillfredsställelse att exempelvis bygga om.

Ägandet kan emellertid utformas på många olika sätt. Traditionellt har den ägda bostaden varit ett eget hus. Sedan kom parhusen, radhusen och kedjehusen, mycket på grund av de kraftigt stigande markpriserna. Den egna markbiten minskade från kanske 2 000 kvadratmeter till 1 000 kvadratmeter och sedan ned till, i dag, kanske bara 100 kvadratmeter

utöver själva byggnadens yta. Fortfarande handlar det om ett eget hus och en egen ägd markbit, även om det har blivit trängre och trängre.

Regler för trädgårdsskötsel och hur man får använda uteplatserna utvecklades i många bostadsområden eftersom närheten, tätheten, innebar att grannens aktiviteter påverkade det egna. På samma sätt som i flerbostadshusen uppstod det behov av att reglera aktiviteter som stör grannarna.

Parallellt med den här utvecklingen förändrades även flerbostadshusen. Från att de från början enbart bestod av hyresbostäder, ofta med väldigt bristfälliga regleringar av förhållandet mellan fastighetsägaren och hyresgästerna, utvecklades både den tydliga hyresrätten och den ägarform som benämns bostadsrätten.

Bostadsrätten skulle man kunna kalla för den första generationens urbana egnahem. Där är emellertid ägandet ganska svärgreppbart för många. Man äger egentligen inte sin egen bostad, utan man äger en del i en förening som förvaltar bostäder. Med den här andelen följer en massa skyldigheter gentemot föreningen men också rätten att disponera, förändra, utveckla och påverka en viss utpekad bostad i föreningens byggnad eller byggnader, om man förvaltar flera byggnader.

Det som dagens betänkande handlar om, ägarlägenheter, skulle man, herr talman, kunna kalla för den andra generationens urbana egnahem. Här saknas den egna tomten, precis som i en bostadsrättsförening. Men i princip skulle tomt kunna ingå som en gemensamt förvaltd del av ägarlägenhetsdelen, om innehavarna skulle önska det.

Precis som bostadsrättsinnehavarna sköter ägarlägenhetsägarna soprum, trapphus, avloppsstammar, tak, fasader och en mängd andra sådana här nödvändigheter gemensamt. Den delen kan utvecklas hur mycket som helst, utifrån vad ägarlägenhetsinnehavarna tycker är lämpligt. De kanske tycker att det är lämpligt att ha en gemensam övernattningslägenhet för gäster. De vill kanske ha en gemensam tvättstuga eller ett gemensamt hobbyrum. Eller varför inte en bilpool – det är ju modernt – med ett gemensamt garage? Så skulle det mycket väl kunna se ut.

Men den egna bostaden äger man verkligen i den här andra generationens urbana egnahem, precis som om det vore en friliggande villa.

Tack vare den tredimensionella fastighetsbildningen kan ägarlägenheten nämligen vara en bostad, insprängd i en byggnadskropp, på till exempel sjunde våningen i ett hus som i övrigt innehåller kontor, hotell, bostäder med andra upplåtelseformer eller helt andra verksamheter. Det enda kravet i regeringens förslag är att det måste finnas minst tre ägarlägenheter i byggnaden för att ägarlägenheterna ska få bildas. Men de behöver inte alls vara grannar eller ligga på samma våningsplan.

Det här är en spännande utveckling där man försöker ta till vara fördelarna med det kollektiva och samtidigt behålla det självständiga ägandet så långt det är möjligt.

Ett gemensamt klimatskal sänker ju uppvärmningskostnaden, och villor som står på höjden får en lägre tomtkostnad och kortare anslutningsledningar till elektricitet, bredband, fjärrvärme, vatten och avlopp. Den privata tomten skulle kunna vara en rätt väl tilltagen balkong.

Vi miljöpartister tycker att det här är en väldigt spännande utveckling. Boende i den här formen kan ge många fördelar, inte minst när det

gäller att stödja en utveckling mot en livsstil som förhoppningsvis kan vara både resurssnål och hållbar ur ett klimatförändringsperspektiv.

Vi är alltså inte på något sätt motståndare till en utveckling mot en form av ägarlägenhetskoncept. Vi hade gärna sett en reform med en ny upplåtelseform i stil med den vision som jag lite kort har försökt att översiktligt beskriva.

Tyvärr har regeringen nu valt att under täckmanteln av en ägarlägenhetsreform lägga fram ett förslag som mer har karaktär av en fastighetsägarreform. I sin iver att snabbt bli klar har man glömt bort den boende och enbart fokuserat på fastighetsägarperspektivet. Det är vår uppfattning.

Det tydliga motivet i propositionen är ju att man genom den nya upplåtelseformen ska åtgärda problemet med bristen på hyreslägenheter. Den som inte har möjlighet att bygga en komplett hyresfastighet med hyresrätter erbjuds genom den här reformen en möjlighet att investera i ägarlägenheter, som en början på en hyresverksamhet.

Observera då att det inte är hyresrätter utan hyreslägenheter.

I regeringens förslag finns det inget skydd för hyresgästerna i den här boendeformen. Tvärtom poängteras ägarens rätt att ständigt förändra villkoren. Ägarens rätt går hela tiden före. Den helt fria rätten till uthyrning kommer självklart att leda både till höga hyror och mycket stor osäkerhet för dem som ska bo i de här lägenheterna och förmodligen till orimligt stora vinster för ägarna. Samtidigt finns samma möjligheter till spekulationsvinster med en ägarlägenhet som i alla andra former av ägda bostäder och byggnader.

Att investera i en byggnad med hyresrätter kanske riskerar att bli en dålig affär i förhållande till att investera i en byggnad med ägarlägenheter. Det är i och för sig inget fel i att tjäna pengar, men vi menar att det är fel med politiska beslut som automatiskt driver upp kostnaderna för konsumenterna.

Regeringens förslag till utformning av ägarlägenheter i Sverige – om det nu får något genomslag, vilket vi är tveksamma till om det kommer att få över huvud taget med alla de osäkerheter som finns – kommer i praktiken med allra största sannolikhet att bidra till att boendekostnaderna ökar på den traditionella hyresrättsmarknaden. Det är vi rätt övertygade om.

Det finns kunskaper om hur ägarlägenheter har fungerat och fungerar i andra länder. Vi menar att regeringen kunde ha tagit till sig en del av de kunskaperna och utarbetat ett mer genomtänkt förslag till utformning av en ny upplåtelseform med ägande som moment. Det skulle vara en ägarlägenhetsreform som tar fasta på de boende och inte bara på fastighetspekulation.

Nu, herr talman, förväntar sig säkert några att jag ska presentera en alternativ lagstiftning för en grön ägarlägenhetsreform. Men det hade jag inte tänkt att göra. Jag menar att det inte är vår uppgift som ett litet parti med de små resurser vi har att presentera alternativa lagstiftningsförslag. Ett så omfattande förslag som en sådan här reform innebär kräver kompetenser och resurser som ett litet parti aldrig har möjlighet att bekosta.

Miljöpartiet har tidigare fått gehör för tanken på kooperativa hyresrätter, och det har ju numera blivit en i och för sig marginell men fungerande form för boende. Vår vision om hur en reform för införandet av

ägarlägenheter skulle kunna se ut har mer att göra med den trygghet och stabilitet som präglar kooperativa lösningar än det stora inslag av spekulation som regeringen har valt att bejaka när man har gjort mixen i det här förslaget.

Ett regelverk som hade gjort det naturligt och kanske till och med självklart att det är ägaren som bor i ägarlägenheten, ungefär i stil med hur det ser ut i bostadsrättsföreningar, hade blivit något helt annat än ett system som gynnar uthyrning och spekulation. Miljöpartiet hade faktiskt kunnat stödja regeringens förslag till ägarlägenheter om det hade försetts med ett regelverk som i första hand inte gynnar spekulation i lägenheterna och som i någon form, som jag inte kan beskriva riktigt, skulle styra så att ägande utan att man själv bor i ägarlägenheten på något sätt skulle bli oekonomiskt eller kanske opraktiskt.

Vårt mål är att det är de boende som ska äga bostäderna. Det är en ökad boendemakt som vi eftersträvar, inte ökade spekulationsvinster till finansierarna.

Vi vill inte heller medverka till en ny boendereform som skapar nya bostadsbubblor, som gör det möjligt att skapa ännu större finansiella kriser än den som vi har drabbats av just nu. Vi vill se en upplåtelseform där ägandet till bostaden kan kombineras med en sund ekonomi.

Hur lagar och skattesystem ska utformas för att göra vår vision möjlig får jag återkomma med den dag som Miljöpartiet förfogar över Regeringskansliets enorma resurser. Då kommer vi inte att ha några problem med att ta fram spelregler för långsiktigt sunda och hållbara sätt att både äga och bo, även i flerbostadshus.

Herr talman! Det finns naturligtvis små saker som man kan kritisera, exempelvis det sätt på vilket man har valt att definiera nyproduktion i det här lagförslaget. Jag trodde att vi bara skulle få se ägarlägenheter som inslag i nyproduktion, i nyproducerade byggnader. Det hette ju så.

Men regeringen förslår att det ska bli möjligt att bygga ägarlägenheter på vindar i gamla hus eller på taken på befintliga byggnader som klarar av att bära tillbyggnader på taken. Och vi kommer att få se ägarlägenheter när verksamhetsfastigheter som till exempel gamla industribyggnader görs om till bostäder. Kravet är då att byggnaderna inte ska ha använts för boendefunktion under de senaste åtta åren.

Det finns alltså, herr talman, inget i förslaget som styr mot att det skulle byggas nya byggnader som skulle kunna innehålla till exempel hyresrätter och bostadsrätter i kombination med ägarlägenheter som ett paket. Den så kallade nybyggnationen – man kan ifrågasätta om det handlar om det i förslaget – kan i värsta fall komma att helt fokusera på att komplettera befintlig bebyggelse med ägarlägenheter, och vi får inget nytillskott alls av andra upplåtelseformer. Att den här reformen på något sätt skulle kunna bidra till att öka utbudet av hyresrätter är inte möjligt att se.

Likaså kan reglerna för grannrättsliga frågor leda till en hel del problem. De ofullständiga reglerna behandlar förhållandena mellan ägarlägenhetsinnehavarna och inte mellan dessa och deras sammanslutning och övriga boende eller verksamheter som kan finnas i samma byggnad. Det är inte på något sätt självklart att ägarlägenheterna ska hållas åtskilda från andra funktioner i en byggnadskropp. Tvärtom kommer samnyttjande att vara det normala.

Störningar från andra verksamheter och bostäder med andra upplåtelseformer kan komma att ingå i det problemkomplex som ett sådant här regelverk skulle behöva hantera. Det finns inte med i förslaget.

Regelverket uppmanar till något som nästan liknar angiveri, vilket jag tycker är rätt olustigt att läsa om. Jag tycker faktiskt att det hela verkar mycket ogenomtänkt. Regelverket kommer säkert att behöva förändras.

Med det, herr talman, yrkar jag avslag på förslaget i betänkandet och bifall till reservationen.

Anf. 74 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Herr talman! I dagens debatt diskuterar vi i civilutskottet betänkandet om införande av ägarlägenheter – äntligen. Frågan om ägarlägenheter diskuterades första gången i Sveriges riksdag på 1880-talet. Därefter har frågan varit uppe till debatt med jämna mellanrum. Slutligen 1999 fanns det i Sveriges riksdag en majoritet för att regeringen skulle få i uppdrag att utreda frågan om tredimensionell fastighetsbildning och ägarlägenheter.

Efter en mycket lång utredningstid utmynnade detta enbart i förslag till att tredimensionell fastighetsbildning infördes. Något förslag om att införa ägarlägenheter lades tyvärr aldrig fram av den socialdemokratiska regeringen.

Efter regeringsskiftet började alliansregeringen att ta fram lagstiftning för ägarlägenheter. Lagstiftningen bygger på utredningen SOU 2002:21 om ägarlägenheter som togs fram av den förra regeringen. Både utredningen och lagförslaget har remissbehandlats. Utifrån vad Socialdemokraterna lyfte fram tyckte jag att det var viktigt att peka på det, men jag tror att även mina kolleger återkommer till den biten.

Med dagens beslut får vi en mer komplett bostadsmarknad. Från den 1 maj kommer man att kunna äga, hyra, nyttja genom bostadsrätt eller bo i kooperativt boende oberoende av om huset man bor i är ett flerfamiljshus eller ett småhus. Det tycker jag är ett steg framåt.

Ägarlägenheter är en upplåtelseform som i princip finns i hela världen. Bara det, tycker jag, utgör ett viktigt skäl för att införa det även här i Sverige. Om det sedan skapar viss förutsättning för nyproduktion är det alldeles utmärkt.

Jag tänker nu lyfta fram några av de regelverk som vi i dag kommer att fatta beslut om. Genom tredimensionell fastighetsbildning kommer lägenheter i flerfamiljshus att kunna köpas med direkt äganderätt. Det innebär att man har full förfoganderätt över sin bostad.

Det finns några uppställda krav. För det första kommer det för närvarande enbart att kunna ske i nyproduktion eller vid ombyggnad av byggnad där det inte funnits bostäder på åtta år. I en ägarlägenhetsfastighet införs en samfällighetsförening för förvaltning av gemensamma utrymmen. Där kommer man att få följa sedvanlig samfällighetslagstiftning.

När det gäller störning kommer sedvanlig grannlagrätt och miljöskydd att gälla i dessa fastigheter. Det finns långa paragrafer om det i lagstiftningen. Överlåtelse och pantsättning sker på samma sätt som för annan fast egendom. Fri förfoganderätt gäller för fastigheten, vilket bland annat innebär oinskränkt rätt till uthyrning och försäljning.

Vid eventuell uthyrning gäller sedvanliga regler i hyreslagen som gäller för uthyrning av småhus. Ägarlägenhetsfastigheter ska inte kunna upplåtas med tomträtt.

Med anledning av vad oppositionen lyfter fram när det gäller hyressättningen vill jag förtydliga med att reglerna som i dagsläget gäller för uthyrning av småhus fungerar väl och är funktionella. Jag förutsätter att de också kommer att fungera alldeles utmärkt för ägarlägenheter.

Fast det kanske är så att Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet inte tycker att de regelverken fungerar väl. Då vore det dock på sin plats att man lade fram förslag om hur dessa regelverk borde förändras.

Herr talman! Om ägarlägenheter i framtiden kommer att utgöra en stor eller en liten del av bostadsbeståndet är ingenting jag kan säga. Vissa hävdar att det kommer att bli mycket populärt, andra att ägarlägenheter kommer att få en marginell roll. Dock tycker jag i grunden att det är helt oväsentligt. Det jag anser är det väsentliga är att vi nu får en mer komplett bostadsmarknad. Hur människor sedan väljer att bo är upp till dem, inte till oss här i riksdagen. Människors eget val ska gälla.

När jag tittar på Socialdemokraternas, Vänsterns och Miljöpartiets reservation och motstånd mot ägarlägenheter blir jag förbryllad. Å ena sidan är det positivt att människor kan äga sin bostad. Å andra sidan byggs det så lite just nu, och därför är införandet av ägarlägenheter inte aktuellt. Borde då inte möjligheten till varje tillskott till nyproduktion vara positivt?

Å ena sidan anser man att alla de som kommer att hyra en ägarlägenhet får en försämrad ställning på bostadsmarknaden. Man skriver i sin reservation att ägarlägenheter kommer att cementera en otrygg situation för stora grupper boende. Å andra sidan skulle det enligt deras uppfattning i princip inte byggas några ägarlägenheter och alltså inte ges något nytillskott. Vilka är alltså dessa stora grupper?

Nej, jag tycker det är trist att Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet inte kan ha ett mer långsiktigt perspektiv utan enbart vill diskutera en fråga inom bostadspolitiken och inte kan se möjligheter. Ni har hamnat i precis den diskussion som Hyresgästföreningen brukar hamna i: Eftersom det inte finns tillräckligt med hyresrätter blir vi emot ägarlägenheter. Det tycker jag är både kortsiktigt och enkelspårigt.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

I anförandet instämde Christine Jönsson (m).

Anf. 75 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Det var bara lovord och stående ovationer och detta är lösningen på alla problem. Jag vill bara uppmärksamma Ewa Thalén Finné på att jag i mitt anförande inte alls tog upp hyressättningen som ett problem över huvud taget. Jag menar att bruksvärdet kommer att följas och ska följas, och jag tror att hyressättningen kommer att bli bra. Detta tror jag däremot kommer att innebära att det inte finns speciellt stora kommersiella krafter som vill hyra ut de här lägenheterna, vilket i sin tur kommer att innebära att det inte blir så många.

En av de punkter jag tog upp i mitt anförande handlade om balansen på bostadsmarknaden. Jag tänkte ta ett exempel. Ponera att det byggs en

ägarlägenhetsfastighet med två våningar, med en väldigt liten samfällighet med väldigt få gemensamhetsanläggningar och egen ingång i ett väldigt attraktivt område, till exempel här i Stockholm. Precis på tomten jämte byggs ett antal kedjehus, alltså egnahem. I ett sådant fall kommer ägarlägenhetsfastigheten och egnahemmen att värderas helt olika. Varför ska det vara så att ägarlägenhetsfastigheten ska värderas som hyreshus? Skillnaden mellan att bo i ägarlägenhetsfastigheten med två våningar och väldigt få samfällighetsdelar och egen ingång och att bo i ett egnahem kommer att vara väldigt liten.

Det vore oerhört intressant att få höra Ewa Thalén Finné förklara varför det ska finnas en skillnad i hur man värderar och beskattar de här två lägenheterna som är i stort sett exakta för dem som bor där.

Anf. 76 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Herr talman! Då är vi där igen. Det är så intressant. Varje gång man diskuterar ägarlägenheter vill gärna oppositionen lyfta fram att det skulle vara lösningen på alla problem. Självklart är det inte så. Vi ska senare i vår diskutera bostadsförsörjning och upplåtelseformer. Då kan vi komma tillbaka till de andra delarna som är det stora. I dag diskuterar vi införandet av en ny upplåtelseform, och det har över huvud taget inget med de andra frågorna att göra.

När det gäller beskattning kommer man att diskutera det kring nästa betänkande, men jag skulle vilja påpeka att Johan Löfstrand nog har missuppfattat lagstiftningen i det här fallet. När vi taxerar bostäder i Sverige kan vi antingen göra det i flerfamiljshus eller i småhus. Småhus har en grund för beskattning, och flerfamiljshus har en annan. När du lyfter fram att det skulle vara i småhus man helt plötsligt gjorde en flerfamiljshustaxering så stämmer det inte. Den här frågan har vi diskuterat förut i bostadsutskottet, där man har lyft fram att det har varit en obalans om man har hyresrätt och bostadsrätt i småhus, just för att de blir taxerade som småhus. Så kommer det att fortsätta vara.

Den stora skillnaden blir i stället att i det flerfamiljshus där det är ägandelägenheter kommer själva ägandelägenhetsfastigheten att vara taxerad som ett hyres- eller flerfamiljshus. Men själva beskattningsreglerna för varje lägenhet kommer att vara som småhus, det vill säga för varje fastighet. Det innebär med andra ord att det till exempel blir sämre än för bostadsrätter och hyresrätter eftersom det där kommer att vara andra nivåer.

Anf. 77 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Jag ser fram emot att få ha lite ideologiska debatter framgent om bostadsförsörjning och annat.

Jag är mycket väl påläst om precis hur beskattningssystemet fungerar, både för ägarlägenheter och flerfamiljshus, och jag har blivit väl informerad av många källor om exakt hur det fungerar.

Det exempel jag tar kommer att innebära problem. Om man skapar en ägarlägenhetsfastighet som har väldigt stor likhet med egnahem men som har upplåtelseformen ägarlägenhetsfastighet kommer den att värderas mycket lägre, det vill säga som flerfamiljshus, eftersom upplåtelseformen är denna – även om de på bild inte kommer att skilja sig speciellt mycket. Man kan faktiskt bygga ägarlägenhetsfastigheter som kommer att vara

två våningar höga och så vidare. Då kommer den fastigheten att beskattas annorlunda än villorna på andra sidan vägen, och det kommer då att bli mer förmånligt att faktiskt ha de här ägarlägenhetsfastigheterna.

Det här är bara ett litet problem. Det jag vill lyfta upp som den principiella diskussionen – vi kommer som sagt var att diskutera under nästa debatt också – är att nu skapar vi en upplåtelseform till, vilket är helt okej, men vi kommer att skapa en ännu större snedvridning och obalans i bostadssektorn. Det blir ännu rörigare för konsumenten och den boende att veta vilka regler som ska gälla. Vi kommer att få en ny upplåtelseform som kommer att beskattas och värderas på helt andra sätt än någon av de andra upplåtelseformerna. Det kommer att bli rörigt, och det skapar inkonsekvens i systemet. Det är det jag vill lyfta fram.

Anf. 78 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Herr talman! Här har vi helt olika information. Antingen är ett hus ett flerfamiljshus eller också är det ett småhus. Sedan kan flerfamiljshus, det vet både du och jag, vara två våningar med fyra lägenheter och så vidare, men då är det ett flerfamiljshus och då taxeras det som ett flerfamiljshus. Det kommer att göras oberoende av upplåtelseform.

Det är väldigt intressant, för vi har haft motioner tidigare, som jag var inne på, där vi har tyckt att det eventuellt inte har varit helt okej att hyresrätt och bostadsrätt i småhus taxeras som småhus. I bostadsutskottet fick vi för några år sedan lära oss att man inte taxerar upplåtelseform utan man taxerar ju fastigheter.

Nu kommer ägarlägenhetsfastigheter att vara lite mittemellan. Därför säger man att när de finns i flerfamiljshus taxerar man själva byggnaden som ett flerfamiljshus. Men eftersom varje lägenhet kommer att ha ett fastighetsnummer, precis som ett småhus, taxerar man lägenheten med de regelverk som gäller för småhus. Jag tycker att det är oerhört rimligt. Det är svårt att få det mer balanserat.

Ett alternativ skulle naturligtvis vara att man sade att det skulle vara precis samma taxering som bostadsrättsfastigheter och hyresrättslägenheter. Men jag tycker att det här är ett mer rimligt sätt att taxera de fastigheterna på.

Nu tror jag att vi har föregått hela nästa debatt, så de kan lägga ned den.

Anf. 79 EGON FRID (v) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra Ewa Thalén Finné säga att detta inte är den stora bostadspolitiska debatten för våren utan att den kommer senare i vår när vi ska diskutera upplåtelseformer och bostadsförsörjning. Men vi har försökt att diskutera bostadspolitik i två och ett halvt år och försökt att få hit bostadsminister Mats Odell. De få gånger han har varit här och debatterat har han lyft fram ägarlägenheter som den stora lösningen på alla problem som i dag existerar på det bostadspolitiska området, i alla fall i Sverige.

Jag måste ändå ställa frågan till Ewa Thalén Finné: Hur stort värde tillmäter du det här förslaget som bostadspolitisk reform, vilken nytta kommer det faktiskt att göra och för vilka grupper avser regeringen att den här reformen ska göra nytta?

Balansen mellan upplåtelseformerna är naturligtvis avgörande när vi diskuterar detta förslag. Är det inte förståeligt, Ewa Thalén Finné, att det med den enorma obalans som ändå råder i dag på bostadsmarknaden finns ett stort motstånd både mot att regeringen kommer med ett relativt litet och begränsat förslag som en bostadspolitisk reform och mot den lagstiftning som man väljer när man ser det som en bostadspolitisk reform som ska gynna hyresgäster som väntar på en bostad och människor som står utan bostad i dag? Jag tycker ändå att det är rimligt att majoritetens företrädare berör de här funderingarna kring vad som är regeringens ambition.

Anf. 80 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Herr talman! Utifrån de stora bostadspolitiska diskussionerna kan jag ju konstatera att vi troligtvis inte hör på samma sätt. Jag har hört bostadsministern lyfta fram ägarlägenheter som en viktig reform, men jag har då aldrig hört honom lyfta fram det som den, hur var det du uttryckte det, stora lösningen på alla problem. Självklart är det väl så att därför att man inför en upplåtelseform till löser man inte på något sätt de problem vi ser på svensk bostadsmarknad. Det kan vi vara helt överens om.

För mig är det här viktigt. Jag tycker att det är principiellt viktigt. Det är viktigt att man med direkt äganderätt också ska kunna äga en lägenhet i ett flerfamiljshus. Det har man inte kunnat göra tidigare. Jag tycker att det blir symmetri. Oberoende av om ett hus är småhus eller ett flerfamiljshus kommer vi från den 1 maj – man ska hinna bygga dem också – att kunna äga vårt boende. Det tycker jag är mycket bra.

Hur stort är värdet, och vilka ska bo där? Jag har redan sett artiklar om företag, byggherrar, som tänker bygga ägarlägenheter. Självklart tror jag att det kommer att finnas efterfrågan på ägarlägenheter. Hur stort det sedan blir vet inte jag, och jag tycker inte att det i grunden är en politisk fråga. Det är upp till dem som faktiskt vill bo där att göra den bedömningen. Om vi alltid skulle införa upplåtelseformer utifrån hur populära de är borde vi omgående lägga ned kooperativ hyresrätt. Det har ju inte blivit jättemånga som bor så. Men jag tycker att det har ett värde att de finns för dem som vill bo på det sättet. Det ska inte jag ha några synpunkter på i riksdagens talarstol.

Anf. 81 EGON FRID (v) replik:

Herr talman! Det var ett tacknämligt besked från Ewa Thalén Finné, att det här inte på något sätt alls påverkar de stora problem vi ser på bostadsmarknaden i dag. Det var ett tröstens besked, i alla fall till mig som hävdar samma sak.

Ewa Thalén Finné har heller inte varit med på alla de interpellationsdebatter som jag har haft med Mats Odell här i kammaren, där Mats Odell som svar till oss som har ställt frågor om regeringens ambitioner med bostadspolitiken sagt just att ägarlägenheter är den stora lösningen på regeringens ambitioner på det bostadspolitiska området. Nu har vi fått svar från Ewa att så inte är fallet.

Det jag ville betona och som jag ändå tycker är viktigt att diskutera är ju vilka grupper som avses med den här reformen, vilka grupper som kommer att vara finansärer, vilka som kommer att bygga ägarlägenheterna. Jag gör samma bedömning som Ewa Thalén Finné gör, att det inte

är säkert att det är de som avser att bo där som kommer att bygga dem. Det kommer att vara en marknad för de byggda ägarlägenheterna. De kommer att stå till bostadsmarknadens förfogande för uthyrning.

Jag kan hålla med Ewa Thalén Finné om det hon säger om olika kompletterande upplåtelseformer, som kooperativ hyresrätt, och man kan diskutera även andra upplåtelseformer om det skulle visa sig att det finns behov av det. Men vi måste ändå vara medvetna om, och det har varit oerhört viktigt när vi har diskuterat detta, att de här lägenheterna kan vara och kanske ska vara föremål för uthyrning. Då ska hyreslagstiftningen med fullt besittningsskydd för varaktig uthyrning gälla.

Anf. 82 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag uttryckte mig oklart: påverkar inte alls på något sätt de problem som finns på bostadsmarknaden. Det tror jag säkert att det kommer att göra. Jag är säker på att det kommer att skapa nyproduktion. All nyproduktion vi kan få är mycket positiv.

Vilka grupper kommer då att vilja bo i ägarlägenheter? Jag tror att det kommer att vara vissa byggare som bygger. Jag tror att det kommer att finnas grupper av enskilda som tycker att det är intressant att gå ihop och bygga ett hus för att man ska bo i sina lägenheter. Jag tror att de allra flesta som kommer att flytta in i ägarlägenheter också kommer att bo i sina ägarlägenheter. Självklart kommer det sedan att finnas några som har behov av att hyra ut dem, och vissa som vill hyra ut dem därför att man ser det som en långsiktig investering för att barnen ska kunna flytta in där när de ska flytta hemifrån. Jag tror att vi kommer att se oerhört många olika skäl.

Men en sak som jag skulle vilja lyfta fram bara för att det ska vara tydligt är att om det skulle vara så att det blir kommersiellt uthyrande av ägarlägenheter, det vill säga att fastighetsägare bygger massor av ägarlägenheter som de hyr ut i flertal, kommer hyreslagens gängse regelverk att gälla. Jag tycker att det är viktigt att det kommer fram. Det står i lagstiftningen.

När det däremot gäller den enskilda individen som vill hyra ut sin ägarlägenhet kommer de regelverk som gäller för uthyrning av småhus att gälla. Det tycker jag är helt rimligt. Det kan inte vara på något annat sätt.

Anf. 83 LENNART PETTERSSON (c):

Herr talman! Äntligen, vill jag säga, äntligen finns det ett förslag på riksdagens bord som innebär att vi kan skapa ägarlägenheter i Sverige. Äntligen kan fler få äga sin bostad och därmed också i högre grad påverka både sin boendekostnad och sin ekonomi i det längre perspektivet. För mig som centerpartist känns det självklart bra när fler får ökade möjligheter att råda över sin egen livssituation.

Tyvärr är det dock ingen enig riksdag som ställer sig bakom beslutet, och jag måste säga att jag blev oerhört konfunderad när jag läste motionen från oppositionen. Dels är det inte riktigt den bild som Socialdemokraterna gav sken av i höstas, dels tycker jag att de säger emot sig själva i skrivningarna.

Vi har i dag bostadsbrist i stora delar av landet, och detta har oppositionen haft mycket synpunkter på, trots att de själva bär det största ansva-

ret. När vi då lägger fram ett förslag som kan medverka till att underlätta för fler att få bostad blir det ett tvärnej.

Det blir inte enklare att förstå när oppositionen i sin motion skriver att det är självklart att människor ska kunna äga sin bostad på en fungerande bostadsmarknad och att det är utifrån denna princip som införandet av en ny upplåtelseform med äganderätt även i flerbostadshus ska ske.

Kan någon förklara för mig hur man kan bejaka ägandet av sin bostad och samtidigt säga nej till ägarlägenheter? Det går inte att både äta kakan och ha den kvar.

I reservationen står att denna möjlighet hittills kunnat tillgodoses genom bostadsrättsformen. Detta är fel. Ingen bostadsrättsinnehavare äger sin bostad. Man äger bara rätten att disponera en viss lägenhet. Det är allvarligt om man som reservant inte ser vad den skillnaden innebär.

Oppositionen påstår också att den som hyr en ägarlägenhet ges en svagare rättslig ställning exempelvis i fråga om besittningsskydd. Detta är också fel. Hyreslagstiftningen för ägarlägenheter är densamma som den som gäller i dag för hyresgäster och fastighetsägare.

Det är dock möjligt att oppositionen inte har sett skillnaden mellan att hyra ut en privatbostad och att hyra ut i affärsmässig verksamhet. I det senare gäller fullt besittningsskydd.

Herr talman! Det blir än mer intressant och märkligt i reservationen när reservanterna redan nu avvisar tanken på att kunna ombilda befintliga hyresrätter eller bostadsrätter till ägarlägenheter i framtiden. Vad är det som gör er så negativa? Varför kan ni inte åtminstone se både möjligheter och eventuella problem?

Tänk att kunna ombilda ett flerbostadshus till ägarlägenheter i stället för till bostadsrätter. Det skulle innebära att de som vill köpa sina lägenheter gör det. De som inte vill, kan ju fortsätta att hyra av den tidigare fastighetsägaren. Ingen blir tvungen att mot sin vilja och genom majoritetsbeslut köpa sin bostad.

Ägarlägenheter finns i större delen av Europa. Däremot är bostadsrätter mycket ovanliga. Passar inte ägarlägenheter in i den svenska, socialdemokratiska modellen? Är det så att ni egentligen inte står bakom det ni själva skriver, nämligen det positiva i att äga sin bostad? Jag kan inte tolka det på något annat sätt.

I reservationen skriver man om det bostadspolitiska sammanhanget och att ett förnyat statligt ansvarstagande för bostadssektorn skulle kunna bryta den nedåtgående utvecklingen.

Socialdemokraterna sätter i sin budget av 400 miljoner till utvecklingsinsatser. Om man skulle omsätta det i antal bostäder skulle det bli ca 250 stycken, det vill säga mindre än en bostad per kommun. Det lyfter inte bostadsmarknaden.

Herr talman! I reservationen går det också att läsa följande: Vi tror inte att ägarlägenheter kan utgöra något nämnvärt bidrag till en ökad bostadsproduktion. Regeringen kunde därför ha avvaktat med den aktuella reformen och i stället prioriterat utformningen av mer angelägna åtgärder.

Fråga 1: Om det inte blir något nämnvärt bidrag till bostadsproduktionen, vad är då problemet?

Fråga 2: På vilket sätt har förslaget om ägarlägenheter förhindrat andra mer angelägna åtgärder?

Skrivningarna om spekulation och segregation skulle man helst vilja bortse ifrån. Det finns i dag en segregation som på sina håll är synnerligen besvärande, men det är ju den socialdemokratiska bostadspolitiken som har bidragit till den. Ser man till prisutvecklingen i framför allt storstäderna finns det en spekulationsekonomi redan i dag och inte heller den har Socialdemokraterna lyckats förhindra med sin politik. Våga se detta och ta ansvar för det innan ni kommer med påståenden om att de förändringar vi föreslår genom ägarlägenheter skulle förstärka den negativa bild som redan finns.

Man skriver också om rättsläget och oklarheter som borde utredas närmare. Vilka oklarheter är det fråga om?

I en fråga är vi överens, nämligen att det stora utbudet av hyresbostäder ska tillgodoses genom produktion av hyresfastigheter. Däremot förstår jag inte alls varför det skulle vara fel att komplettera med andra alternativ. Målet och det viktigaste måste väl rimligtvis vara att vi har tillräckligt många bostäder så att alla kan ha tak över huvudet och komma in i värmen när det behövs.

Herr talman! Sammanfattningsvis konstaterar jag att framför allt Socialdemokraterna håller på att bli rejält konservativa i sitt synsätt och i sin ideologi. Inget får förändras. Inget blir bättre om vi vågar tänka nytt. Det är bara det gamla som Socialdemokraterna tidigare har bestämt som är bra för samhällsutvecklingen.

Tänk att sitta så fast i egna gamla värderingar att man inte ser att världen förändras utan fortfarande tror att gårdagens lösningar också fixar morgondagens problem.

Det är skillnad mellan en framåt, nytänkande alliansregering och i synnerhet Socialdemokraterna och Vänsterpartiet som är de två mest konservativa partierna i Sverige i dag.

Jag yrkar bifall till förslagen i utskottets betänkande och avslag på reservationen.

Anf. 84 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Efter det inlägget tror jag att jag skulle behöva åtta repliker.

Jag vill börja med att förklara för Lennart Pettersson att mycket av den lagstiftning som gäller ägarlägenheter ute i Europa liknar den bostadsrättslagstiftning som vi har i Sverige, rent lagtekniskt, men man har inte en förening utan en samfällighet. Man har fortfarande ett andelsäggande. Skillnaderna är väldigt små.

Den första frågan som Lennart Pettersson tog upp handlade om vad man äger och vad som är skillnaden.

I den ägarlägenhetslagstiftning som finns i dag är det inte ens definierat vad som är lägenheten. Det innebär att i varje enskilt fall kommer varje ägarlägenhetssamfällighet att ha problem att definiera vad som anses vara lägenheten och vad som anses vara samfälligheten.

Det tror jag kommer att skapa jättestora problem. Jag tror att försäkringsbolagen i dagsläget kommer att få jättesvårt att försäkra samfälligheterna och den enskilda ägarlägenheten på grund av att det i dagsläget inte finns definierat. Det anser jag vara ett jättestort problem.

Ett annat problem som inte finns med är att det inte finns några krav på hur samfälligheten ska redovisa sin ekonomiska berättelse. Jag tror att

man som köpare tycker att det är väldigt viktigt att det är tydligt specificerat hur det ska göras.

Jag tror att det finns många områden där lagstiftningen inte är tillräckligt bra.

Jag hinner inte med alla mina frågor så jag sparar dem till min nästa replik.

Min första fråga till Lennart Pettersson är: Hur många ägarlägenheter tror du kommer att byggas?

Den andra frågan är: Tror du verkligen att den lagstiftning som vi nu tar ställning till innehåller alla de delar som behövs för att klara av bekymmer kring störning, uppvisningsplikt och så vidare?

Anf. 85 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag ville bara tala om för Johan Löfstrand hur det ser ut i övriga Europa. Här har vi en ypperlig möjlighet att få en bättre integration. Många av våra invandare förstår inte hur man kan betala miljonbelopp för någonting som man inte äger. Men däremot är de vana vid upplåtelseformen äganderätt.

Man känner sig tryggare om man vet att man äger någonting. Man får lov att köpa, man får lov att sälja, och man får lov att hyra ut utan att någon annan lägger sig i. Jag har därför stora förhoppningar om att detta ska kunna bidra till att lösa de problem som vi har på vissa håll.

När det gäller problem eller möjligheter – det beror på hur man ser på det, men jag ser det som möjligheter – att hantera detta med avgränsningar kan det variera beroende på fastigheterna, vilken yttre omgivning det är och så vidare. Jag kan inte se att detta är annat än detaljer som man kan lösa på vägen.

Om jag minns rätt sade man när jag började här för drygt två år sedan att man hade behandlat aktiebolagslagen sju gånger på ett år. Det är förmodat att tro att den lagstiftning som vi ska fatta beslut om i dag skulle vara den slutgiltiga. Jag tror inte att det är så i något annat sammanhang. Man får vara beredd på att det uppstår saker på vägen. Då får man korrigera. Alternativet skulle vara att man aldrig vågar anta en ny lagstiftning för att det skulle vara helt förskräckligt om man har missat något. Jag tror inte på den modellen. Jag är väl tillräckligt mycket halvdansk för att inse att man ibland måste komma till beslut. Sedan får man i efterhand rätta till och korrigera när avtal och liknande är tecknade.

Johan Löfstrand sade i sitt inledningsanförande att det var ett halvfärdigt förslag. Jag undrar därför om han skulle uppfatta att ett helfärdigt förslag hade varit bättre, det vill säga att vi också skulle kunna ombilda befintliga bostäder.

Anf. 86 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Det var stora ord i Lennart Petterssons anförande. Men i hans replik fanns det inte många svar. Jag anser inte att den ofullständiga lagstiftningen kring till exempel definitionen av ägarlägenheter är en möjlighet. Jag tror inte heller att de försäkringsbolag som ska sätta sig ned och försäkra dessa olika fastigheter kommer att tycka det eftersom det kommer att bli oerhört snårigt att bestämma hur de olika fastigheterna ska försäkras och vilken del som samfälligheten ska försäkra och vilken

del som ägarlägenhetsinnehavaren ska försäkra. Jag tror att det kommer att bli väldigt snårigt och väldigt problematiskt.

När jag i mitt anförande lyfte fram att jag ville att man skulle ha ett heltäckande förslag handlade det inte om att jag tyckte att man skulle ha det vid ombildningar, även om jag tror att det kommer att ske väldigt få ombildningar om denna lagstiftning skulle bli verklighet. Det som jag menar är att man från regeringen kanske skulle ha lyft fram ett förslag i en helt ny lagtext, det vill säga att man hade skapat en lag som hade varit en ägarlägenhetslagstiftning på samma sätt som vi har en bostadsrättslagstiftning. Det hade gjort det tydligt, man hade fått med alla områden, och det hade gjort att arbetet hade känts mer seriöst. Nu har man pusslat med ett antal olika lagstiftningar. Det ser jag som oerhört problematiskt.

Avslutningsvis vill jag bara ha ihjäl den myt som säger att det även vid kommersiell uthyrning av ägarlägenheter är fullt besittningsskydd. Det stämmer inte. Om man bedriver en kommersiell verksamhet med uthyrning av ägarlägenheter och dessa ägarlägenheter kommer till försäljning är det så att de hyresgäster som bor i lägenheterna vid en försäljning och vid andra tillfällen kan bli tvingade att flytta om den nya ägaren vill flytta in. Det går därför inte att säga att besittningsskyddet är det samma. Det är inte ett gängse besittningsskydd, utan hyreslagstiftningens gängse regler gäller inte på samma sätt vid uthyrning av ägarlägenheter som vid vanlig uthyrning.

Anf. 87 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Herr talman! Vi gör helt olika tolkningar av besittningsskyddet. Jag har från departementet fått ett skriftligt besked om att det är exakt samma lagstiftning när det gäller uthyrning i affärsmässig verksamhet, ingenting annat, och att det också är samma lagstiftning när det gäller uthyrning av privatbostad eller småhus. Det står också i propositionen. Det är därför som jag inte riktigt förstår varför Johan Löfstrand har kvar uppfattningen att det inte skulle vara på det sättet. Jag har i alla fall inte kunnat få några tydligare besked, utan det är så.

När det gäller den separata lagstiftningen har vi lite olika referenser. Vi jobbar med att göra saker och ting enkla och smidiga och inte krångla till dem. Det är klart att om det finns en gällande lagstiftning för fastigheter tar vi till vara den eftersom den är användbar även när det gäller ägarlägenheter. Varför skulle man då skapa ett eget lagrum just för den upplåtelseformen när den går att hantera inom befintligt lagrum? Jag förstår därför inte detta.

Man kan dock säga att våra företrädare i Rosenbad inte har varit kända för att göra saker och ting enklare, utan de har hela tiden byggt på olika system och därmed på olika sätt krånglat till tillvaron för oss invånare.

Jag bedömer att det är av rationalitetsskäl och enkelhetsskäl med en tydlig lagstiftning som vi har kommit fram till detta. Skulle några oklarheter visa sig i framtiden får vi ta ställning till dem då och lösa problemen. Det gör man i alla andra sammanhang.

Anf. 88 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Det har sagts en hel del i denna debatt, och det är mycket som jag skulle vilja bemöta, men jag ska försöka hålla mig till det som

jag hade tänkt säga. Om man känner att man inte får svar får man återkomma i en replik.

Jag kan börja med att instämma i det som mina allianskolleger Ewa Thalén Finné och Lennart Pettersson har sagt tidigare.

Jag kan konstatera att det har varit en lång process på tio år sedan tillkännagivandet i riksdagen om att vi skulle börja utreda detta nu i den sista omgången. Nu har vi äntligen ett betänkande som faktiskt innebär att vi kan införa ägarlägenheter i Sverige från och med den 1 maj 2009 i nyproduktion.

Jag tycker ändå att det är lite historiskt. Det är i alla fall inte varje vecka som vi inför en ny upplåtelseform i Sverige.

Det har väldigt mycket diskussion om hur många frågor som man löser i och med detta. Men det är naturligtvis ingen som tror att detta löser alla frågor på bostadsmarknaden. Det vore väldigt naivt att tro det. Det tror jag faktiskt inte heller att bostadsminister Odell har sagt, även om Egon Frid har sagt det vid flera tillfällen.

Herr talman! Jag yrkar därför, inte utan en viss glädje, bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet reserverar sig mot att man ska införa ägarlägenheter som en ny upplåtelseform förvånar nog ingen, åtminstone inte om man ser till historien.

Vad man än tycker i själva sakfrågan kan man inte säga annat än att dagens oppositionspartier har varit konsekventa i sitt nej till en upplåtelseform som ger en ökad mångfald och valfrihet i boendet.

Jag kan inte befrias från tanken att det har funnits och finns någon typ av ideologisk blockering i denna fråga.

Egentligen finns bara ett undantag, och det var 1999 när Miljöpartiet röstade med de borgerliga partierna för det tillkännagivande som blev grunden för utredningen om ägarlägenheter.

Vad som sedan fick Miljöpartiet att ändra uppfattning är höljt i dunkel. Så det är väl egentligen ingen som vet vad som hände.

I och med att Miljöpartiet tydligen inte tyckte att detta var en bra idé längre stannade arbetet med ägarlägenheter upp helt och hållet.

I en proposition från den dåvarande socialdemokratiska regeringen i mars 2004, *Ändringar i fastighetsbildningslagens förfaranderegler m.m.* – en spännande titel – gjorde regeringen helt kortfattat bedömningen att det inte bör införas någon lagstiftning om äganderätt i enskilda lägenheter i flerbostadshus. Det var faktiskt detta som dolde sig bakom detta ”m.m.”. Vi var då väldigt förvånade över hur man kunde se så lätt på den frågan och kalla det ”m.m.”.

Allianspartierna reserverade sig naturligtvis i stor enighet mot detta beslut.

Det märkliga var att man vid denna tidpunkt faktiskt hade infört tredimensionell fastighetsbildning som var en grundförutsättning för att man skulle ha ägarlägenheter. Men i den skapade man regler som helt enkelt skulle hindra ägarlägenheter. Det var det som man sedan hade som motiv för att inte införa sådana. Det var mycket av moment 22 i det resonemanget.

Den 11 april 2005 hade några folkpartister en interpellationsdebatt med dåvarande samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin. Hon sade då: ”Jag ser inget behov av ägarlägenheter. Vi gör olika bedömningar, och så

är det ofta och ska vara, i den politiska debatten.” Det kan man hålla med om.

Som jag och regeringen ser det har vi en mångfald av upplåtelseformer, och så ska det vara. Det är väldigt viktigt för bostadspolitiken och för möjligheterna till valfrihet.

Men vi i Folkpartiet – det är kanske det som är den stora skiljelinjen – har aldrig tyckt att det är vi på den politiska sidan som ska bedöma vad människor har behov av eller inte.

Precis som tidigare sagts i debatten här: Hur stort detta med ägarlägenheter blir har naturligtvis att göra med enskilda personers val i framtiden. Ägarlägenheter är en möjlighet. Det blir väldigt märkligt när vi från politiskt håll definierar vad folk har behov av eller inte.

År 2006 fick vi ju ett maktskifte, som väl alla har märkt. Då återupptogs arbetet med den utredning som den socialdemokratiska regeringen hade tagit fram. I den utredningen utreddes bara frågan om nyproduktion. Det var vad som föreslogs. Det är trots allt något krångligare att gå in i en ombildning. Om ett förslag ska byggas på den utredningen blir det därmed en begränsning till nyproduktion. Om man ska gå vidare måste det beredas ytterligare.

Herr talman! Som jag tidigare sagt är i alla fall oppositionspartierna konsekventa. I sin motion och i sin reservation skriver oppositionen: ”Att människor ska kunna äga sin bostad är självklart på en fungerande bostadsmarknad.” Men sedan dras tydligen en gräns. Det ska *inte* införas ägarlägenheter som ger möjlighet till direkt ägande i flerbostadshus.

Jag tycker här mig märka en liten nyansskillnad i debatten här i dag. Åtminstone från socialdemokratiskt håll har jag uppfattat att Johan Löfstrand i grunden lite grann är öppen för att analysera och ta ställning till förslaget om ägarlägenheter. Det är en viss omsvängning i förhållande till tidigare då man egentligen uttryckte: Det behövs inga ägarlägenheter. Det hörde vi inte bara från Mona Sahlin. Även dåvarande bostadsministern Lars-Erik Lövdén uttryckte exakt samma sak.

Sedan blir er slutsats att rakt av yrka avslag på propositionen. Det är naturligtvis också konsekvent. Som vi fått höra här i debatten bygger man upp otroligt många oöverstigliga hinder. Då måste man ju säga nej. Med den bild av verkligheten som bland annat Johan Löfstrand framställer här blir naturligtvis ett nej den logiska följden.

Vilka argument är det då som framförs? Ja, jag ska ge några exempel från reservationen. Där säger man att det föreslagna regelverket är bristfälligt, att det riskerar att leda till ytterligare spekulation på bostadsmarknaden, att det cementerar en otrygg situation för stora grupper boende, att vi får fler oprofessionella hyresvärdar på svensk hyresmarknad, att bruksvärdesprincipen riskerar att sättas ur spel och att det är ett otillräckligt regelverk för det som rör förvaltning av gemensamma tillgångar. Det finns fler argument. Vad jag här nämnt är ett axplock.

Herr talman! De här invändningarna saknar enligt min mening reell grund. Det finns inga bärande argument för att enskilda människor inte ska kunna få välja att bo i ägarlägenhet, i en direktägd bostad i ett flerbostadshus.

Man kan fundera på de olika invändningarna. När det gäller detta med spekulation måste vi ändå ha utgångspunkten att det naturliga även i detta fall kommer att vara att enskilda människor förvärvar en bostad för

att själva bo i den. När man lyssnar på debatten här verkar det inte ens vara en tanke. Men med ägarlägenheter kommer det att vara fallet, precis som med alla andra typer av bostäder.

Att det direkta ägandet ger full dispositionsrätt ligger i ägandets natur. Att man fritt får hyra ut och försälja en lägenhet, sin privata egendom, är vad ägandet går ut på.

Jag kan inte se annat än att samtliga invändningar i reservationstexten har beaktats i regeringens förslag. Med tanke på hur lång tid som beredningsprocessen tagit och med tanke på att införandet av ägarlägenheter görs genom förändringar i gällande lagstiftning torde regelverket vara förutsägbart och rättssäkert. Här har jag en helt motsatt uppfattning, Johan Löfstrand! Det är en styrka att man använder befintlig lagstiftning som man har stor erfarenhet av. Att ägarlägenheter förs in i det sammanhanget ger just en trygghet, inte en försvagning.

Ska man göra en helt ny lagstiftning är risken mycket större att det blir luckor. Jag förstår inte riktigt att det skulle finnas ett behov av det.

Herr talman! Man är nog lite dum om man inte också försöker vara lite ödmjuk i det här fallet och säga att det om ett nytt regelverk införs kan uppstå situationer som inte riktigt har förutsetts.

Det är precis som Lennart Pettersson här tidigare sagt. Om man ska sitta och grunna på saker som eventuellt kan hända blir det till slut väldigt svårt att fatta något beslut över huvud taget. Därför tycker jag att det är väldigt bra att regeringen – utskottet står naturligtvis bakom detta – kommer att följa utvecklingen och ta initiativ till en tidig utvärdering.

Ett motargument i motionen är att man även ska se detta på längre sikt. Men det finns ju inget motsatsförhållande i att tidigt utvärdera. I utvärderingens natur ligger väl att man ser till vad som har hänt och till vad som framåt ska hända. En tidig utvärdering hindrar alltså inte att man ser saker på längre sikt. I stället är det närmast en förutsättning.

Sammanfattningsvis: Jag kan inte se annat än att denna reform kommer att bli väldigt bra. Alla problem löses inte därmed, men reformen ger människor i Sverige en ökad valfrihet. Sannolikt kommer den att innebära att bostäder tillförs bostadsmarknaden, vilket aldrig kan vara negativt. Jag har mycket svårt att tro att reformen som sådan hindrar att bostäder uppkommer på bostadsmarknaden.

Från en enig allians – om jag nu får prata för de andra i alliansen; jag tror inte att de kommer att protestera – kan det väl sägas att vi välkomnar det här förslaget.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

I detta anförande instämde Gunnar Andrén (fp).

Anf. 89 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Under debatten här har vi några gånger kommit in på detta med att se sig om i Europa. Jag tänker börja där. I Sverige har vi i ganska många år diskuterat ägarlägenheter. Ett antal europeiska exempel har lyfts fram som oerhört bra och som lösningen på alla problem.

Men när man tittar på de olika exemplen runt om i Europa ser man att det skiftar ganska mycket. Det går inte att säga att det och det är definitionen av en ägarlägenhet. Det finns ju ägarlägenheter för vilka reglerna

väldigt mycket liknar vår bostadsrättslagstiftning, och det finns ägarlägenheter som nästan är som våra egnahem. Det går alltså inte att definiera på nämnda sätt.

Har vi inte hamnat i en väldigt semantisk debatt? Jag förstår att man som borgerlig företrädare i debatten om ägarlägenheter kan tycka att det känns ganska bra att nu ha ställt sig bakom en lagstiftning om ett införande av ägarlägenheter. Men vad har vi egentligen gjort? Har vi inte skapat en papperstiger här? Vad är skillnaden mellan den bostadsrättsliga lagstiftningen och lagstiftningen om ägarlägenheter sett till de praktiska delarna när det gäller de boende?

Om man bortser från de delar som vi tidigare talat om, nämligen att man fritt får sälja och fritt får hyra ut, är de praktiska skillnaderna för de boende väldigt få. I en bostadsrättsförening är du en andelsägare. Du har nyttjanderätt. Har du en ägarlägenhet äger du den fysiska lägenheten samt någon centimeter runt om. Du är också andelsägare av tak och lite annat. Vad är då egentligen den praktiska skillnaden? Dock finns det en del skatteskillnader och lite annat som jag redan tillräckligt mycket har diskuterat här i dag.

Är det alltså inte fråga om en papperstiger? Vad är skillnaden? Pratar vi inte bara semantik, eller?

Anf. 90 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Man kan undra vad som är problemet. Det är klart att det finns en skillnad, vilket flera gånger här tagits upp. I en bostadsrättsförening äger man en andel. Det är faktiskt skillnad. Även ekonomiskt finns det ett samröre på ett helt annat sätt.

När det gäller en del andra praktiska saker i det vardagliga livet kan jag säga att i bostadsrättsföreningar, i ägarlägenhetssammanhang och i radhusområden har man mycket gemensamt som man vårdar och sköter. Så är det utifrån att man bildar gemensamhetsanläggningar. I Sverige har vi ett väldigt bra system. Lantmäteriet tilldelar andelar. Man är skyldig att vara med i den samfällighetsförening som sköter det hela.

Från den synpunkten har vi i Sverige ett fungerande system – detta sagt med tanke på talet om att ha en särskild lagstiftning. Det är, som sagt, stor skillnad. I ägarlägenhetsfallet får du möjlighet att direkt äga en bostad i ett flerfamiljshus. Du kan inteckna bostaden, och du har fri dispositionsrätt.

Det är faktiskt så att om du ska hyra ut en bostad i en bostadsrättsförening ska föreningen ge sitt tillstånd. Om det vore exakt samma sak fanns det ingen anledning att ha den här diskussionen.

Vad är egentligen bekymret? Jag tycker att Socialdemokraterna är svaret skyldiga. Vad är bekymret som gör att man desperat försöker att få det så likt bostadsrättsförening så att det inte finns något behov av det?

Man kan titta ute i Europa. Vi behöver inte gå så hemskt långt. Om man befinner sig hemma hos mig på västkusten kan man till exempel gå till Norge.

Tittar man på deras ägarlägenheter ligger de någonstans mittemellan de två upplåtelseformer som vi nu kommer att ha.

Anf. 91 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Det är inte speciellt stora praktiska skillnader för det enskilda boendet. Om vi om fem år skulle gå ut och fråga människor, om det nu finns speciellt många ägarlägenheter byggda då, vad det är för upplåtelseform de bor i och vad som skiljer den från någon annan, tror jag att de kommer att ha väldigt svårt att definiera det. Man har redan i dag svårt att definiera det. Det finns de som bor i kooperativ hyresrätt som tror att det är bostadsrätt. Det finns många sådana förvecklingar. Jag tror att det finns ett antal problem redan som det är i dag.

Den borgerliga majoriteten säger gång på gång att det är viktigt med enkla regler. Det här är väl ett område där det är viktigt med enkla regler. Om syftet nu är och det är väldigt viktigt att man fritt ska få försälja och fritt få hyra ut hade man bara kunnat göra ett antal små förändringar i bostadsrättslagstiftningen och sedan hade det varit löst. Men det handlar om att skapa just ägarlägenheter. Jag vet egentligen inte vad den praktiska skillnaden för den boende är.

Jag håller med dig om att skillnaden är att du kan ha lagfart på den fysiska lägenheten plus några centimeter i taket, golvet och väggarna. Tyvärr är det inte definierat hur många centimeter eller vad som kan ingå, men det kanske kommer att lösa sig så småningom. I en bostadsrätt är det fråga om en andel. Men du skulle mycket väl lagstiftningsmässigt kunna ge andelsägaren och ägaren av nyttjanderätten till andelen en mycket större makt. Den skillnaden finns inte.

Jag har en fundering om den ofantligt bra lagstiftningen om samfälligheterna. Jag håller med dig om att den är jättebra. Varför har man då infört 20-procentsregeln? Den kommer att göra stora andelsägare inte kommer att ha ekonomiskt inflytande i samma grad som mindre andelsägare. Det tror jag att kommer att skapa stora problem.

Anf. 92 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Det visar sig att vi har kommit ganska långt från vad som uttrycktes i texten i motionen om att människor självklart ska kunna äga en bostad på en fungerande bostadsmarknad. Nu ska vi bevisa att man inte ska få tillfälle att äga en bostad i ett flerfamiljshus.

Johan Löfstrand underskattar enskilda människor å det grövsta. Jag tror inte att det skulle vara så komplicerat att människor som bor där inte skulle veta vad de bor i. Med det resonemanget borde vi omedelbart dra in upplåtelseformer som till exempel kooperativ hyresrätt. Om du går ut och frågar människor på gatan är det säkert inte så särskilt många som kan tala om vad det är.

Människor vet vad de bor i. Jag bor till exempel i en hyresrätt hos allmännyttan. Det vet jag alldeles säkert, eftersom jag betalar hyra varje månad, så det måste väl vara så. Jag tvekar inte en sekund om det. Jag tror inte att det behövs någon jättebegåvning för att förstå hur man har förvärvat sin bostad. Det resonemanget tycker jag är mycket märkligt i sammanhanget, men jag är lite försiktig ibland.

Sedan går jag till frågan om samfällighet och ökad procentsats. Det är för att man i vissa sammanhang ska ha en balans i föreningen så att alla ska ha ett inflytande och att några inte ska ha ett jätteinflytande. Det skulle bli ett slags majoritetsinflytande så att några få kan styra en hel

samfällighetsförening. Det skulle inte fungera speciellt bra. Det är därför man har den här typen av spärregler.

Anf. 93 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Den 1 maj får vi en ny boendeform i Sverige. Äntligen, säger många. Jag som inte ha varit med i den bostadspolitiska debatten så länge tycker att det är roligt att vi följer med den internationella utvecklingen och att det som finns i många andra länder också kommer att finnas i vårt land.

Ändå är det inte det som är det yttersta syftet med att införa ägarlägenheter. Det är att öka mångfalden och valfriheten i boendet och att stärka enskilda människors makt och inflytande över sitt boende. Avsikten är också att vi ska kunna öka bostadsproduktionen och att man ska få ett ökat utbud av lägenheter.

Det är fem viktiga positiva effekter av ägarlägenheter. Det är jätteinträsant när Johan Löfstrand tydligt säger: Det är dåligt, orättvist och otillräckligt. Det tre delarna säger väldigt lite om reformen. Det som säger väldigt mycket om reformen är de fem delarna mångfald, valfrihet, enskildas makt över sitt boende, ökad bostadsproduktion och ett ökat utbud.

Enligt Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern kommer regelverket för ägarlägenheter att leda till ökad otrygghet och spekulation. Man har synpunkter på uthyrning och hävdar att den som hyr en ägarlägenhet ges en svagare rättslig ställning till exempel när det gäller besittningsskyddet, som vi har hört här. Man påtalar att hyresgäster i ägarlägenheter utestängs från möjligheten att byta sin lägenhet mot annan bostad.

Det är en kritik som inte alls är befogad. Det finns ingenting som säger att den förändringen att man inför en ny boendeform kommer att få de effekterna. Låt oss i stället samla oss kring kunskaperna. Där var Egon Frid från Vänstern trevlig nog att säga något positivt: Ja, visst, man får betydligt fler småskaliga uthyrare av bostäder. Det är bra för bostadspolitiken.

Herr talman! I den proposition som regeringen har lämnat till riksdagen framgår det väldigt tydligt att hyreslagens regler om förstahandsuthyrning av småhus är vad som ska gälla för lägenhetsägare när de hyr ut sin lägenhet. De reglerna har inte just vår regering hållit på att ändra. Det är ett arvegods vi har. Vi tycker att de reglerna är hyfsat bra, så de får nu gälla. Vi kommer att arbeta på reformen successivt.

Vi har ett exempel där ägarlägenheter med framgång skulle kunna användas. Det är i särskilt utsatta områden i storstädernas förorter. Där skulle ägarlägenheter kunna minska segregationen. Det scenariot att det finns ett hus med ägarlägenheter bredvid kedjehus, hyresrätter och bostadsrätter låter som en jättebra idé för att minska segregationen.

Många människor med invandrarbakgrund kommer från länder med en stark tradition att äga sin bostad. De vill köpa sitt boende så snart de börjar göra karriär i Sverige. Det innebär att de vill lämna hyresrätter som de i dag bor i. Det kan förstärka känslan av utanförskap utan att för den skull vara det. De skulle kunna vara kvar i gemenskapen med ägarlägenheter i närheten av där de hade sin hyresrätt tidigare. Man skulle

kunna ha ett bostadsrättssystem i närheten av det. Vi behöver inte binda oss vid boendeformerna. Vi bör kunna ha en variation.

Det är svårt att uppskatta hur stor andel av de nya hus som byggs som kommer att bli ägarlägenheter. Det har kommit signaler i dag om att man ska bygga. Jag fick alldeles nyligen av en trevlig kollega veta att i Hammarby Sjöstad byggs det redan ägarlägenheter. Det är jättespännande och ett nytänkande.

Jag har hört från oppositionspartierna att de vill ha något nytt. De är trötta på det som har varit och inser att det har varit lite misslyckat här och var. Man vill ha en ny idé, men man kommer inte med någon idé.

Men vi kommer med en idé. Vi kommer med ett förslag, och det förslaget lägger vi på bordet i dag både när det gäller skattepliktiga konsekvenser, så småningom, och när det gäller, för vår del, den form som det ska bli.

Det är skönt att vi äntligen får ägarlägenheter i nybestånd. Vi vill naturligtvis så småningom också kunna erbjuda det i redan befintliga flerbostadshus. Det är i så fall ett viktigt instrument för att vi också ska klara den lågkonjunktur som vi står inför. Jag tror att vi med ägarlägenheter får en ökad flexibilitet som Sverige i dag saknar.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 94 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! Debatten börjar lida mot sitt slut. Jag ville ändå gå upp eftersom jag har en frågeställning till som jag inte har lyft fram i dag och som jag gärna skulle vilja få svar på.

Vi har hört Yvonne Andersson och hennes borgerliga kolleger prata om ägarlägenheter, och framför allt om hur förträffligt bra lagstiftningen är skapad. Det innehåller tydligen alla upptänkligheter som kan tänkas dyka upp.

Ett av de områden som vi inte har pratat speciellt mycket om är den del som rör till exempel detta att om man som hyresgäst i eller ägare av en ägarlägenhet skulle störas. Det kan vara antingen av en annan person som bor inhyrd i en ägarlägenhet eller av någon som äger en ägarlägenhet. Det kan också gälla en verksamhet som bedrivs i samma samfällighet som ägarlägenhetsfastigheten befinner sig i. Hur är regelverket konstruerat för hur man ska göra om man känner sig störd eller om man själv stör?

Jag har tidigare förstått här att de är de grannlagsrättsliga regleringarna som ska gälla och att de är väl tillämpliga på det här området. Men jag tror inte det. Jag tror att när vi kommer till det läget att man faktiskt äger sitt boende kommer det att vara ganska svårt att kunna göra någonting mot till exempel en ägarlägenhetsinnehavare som stör eller en hyresgäst som bor hos en ägare till en ägarlägenhet. Han eller hon kanske inte är intresserad av att kasta ut hyresgästen.

Då är min fråga: Hur ska man lösa det här? I förslaget till lagstiftning finns ett förslag om vite. Jag tror av ett antal olika skäl att den lösningen inte kommer att vara gångbar. Jag skulle gärna vilja höra vilken lösning Yvonne Andersson har på de här problemen.

Anf. 95 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Det finns boendeformer där man äger sin bostad – man själv eller banken, i princip. Det är en villa, ett kedjehus, ett radhus eller en ägarlägenhet. Det finns också bostäder som man inte äger, till exempel en bostadsrätt eller en hyresrätt, som Johan Löfstrand bor i.

Vilka regler är det som gäller i dag och som gäller enligt den bostadspolitik som Socialdemokraterna har stått upp för i många år? Vilka regler är det som gäller för Johan Löfstrand i hans hyresrätt eller för mig som just nu är ägare av en villa? Vad är det för skillnad på reglerna i dag? Det är min fråga. Och vad tror Johan Löfstrand att det kan bli för skillnad framöver mellan dem som äger sitt boende och dem som hyr sitt boende?

Anf. 96 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! Jag tror att Yvonne Andersson svarade på min fråga ungefär lika bra som propositionen besvarar de problem som det här framgent kommer att leda till.

Det man kan säga är att det i bostadsrättslagstiftningen finns ganska tydliga regler om vad man kan göra om en andelsägare till exempel stör. I en villa är regelverken inte speciellt tydliga, men där är det ofta så att man bor en bit ifrån varandra och på så sätt inte stör varandra speciellt mycket.

Här handlar det, som vi har diskuterat, om flerbostadshus vilket innebär att man bor nära varandra. Det kanske också bedrivs kommersiell verksamhet i fastigheten som kan påverka ljudnivå och annat. Jag kan inte utläsa i regelverket hur man har löst problemen med olika grannar som stör varandra i den här upplåtelseformen.

Det enda som finns är att man ska plocka ut någon typ av vite. Jag ser detta som oerhört problematiskt eftersom det kan vara så att en andelsägare till och med kan tänka sig att betala vitet för att fortsätta att störa. Det kanske är en kommersiell verksamhet som man bedriver, och det kan vara okej att betala vitet. Den andra varianten är att andelsägaren inte har några pengar och inte kan betala vitet. Då kommer man att dras in i ganska långa processer om hur det hela ska lösas.

Detta innebär att jag inte tror att det finns någon lösning på detta i dagsläget. Det betyder att på det här området precis som på ganska många andra områden kommer man att vara tvungen att göra en ganska ordentlig översyn av lagstiftningen. Det finns många hål som måste täpas till.

Hade det inte varit bättre att regeringen hade lagt fram ett fullt och helt förslag än att som nu lägga fram ett halvfärdigt förslag om ägarlägenheter?

Anf. 97 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tror att Johan Löfstrand förvillar sig lite grand. Det finns hus som ligger vägg i vägg med nästa villaägares hus, eller hur? Det finns regler för detta, och de reglerna kommer att gälla även för ägarlägenheter.

Vi målar inte upp allsköns problem som är mycket värre än dem som finns i dag. Jag hoppas verkligen att vi får ett samhälle där det funk

mycket bättre. Jag tror att de som köper en ägarlägenhet är rätt hyfsade människor som vill sköta sig och ha en god grannsämja. Jag har en tilltro till att människor överlag vill leva ett hyggligt liv. Sedan måste vi naturligtvis ha en lagstiftning när problem uppstår.

Vi är jätteglada för att vi nu får en lagstiftning med en flexibilitet. Människor kan flytta och välja andra boendeformer i de fall det skulle uppstå problem, precis som nu. Det här är ett sätt att förbättra bostadsmarknaden. Sedan tror jag att vi successivt måste jobba på de lagar, regler och former som vi har. Det här är *en* bit på väg.

En sak är säker; ni kommer inte som opposition någonsin att kunna påstå att vi inget gör. Vi gör något, och en del kommer att bli vansinnigt bra. Annat blir inte riktigt lika bra, men då jobbar vi med det under tiden och följer upp så att det blir bättre. Det är värre för er i oppositionen, för det ni gjorde förra mandatperioden var knappt något. Vi är glada att vi har gjort något.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 februari.)

Prot. 2008/09:72
18 februari

Ägarlägenheter

8 § Taxering och beskattning av ägarlägenheter

*Taxering och
beskattning av
ägarlägenheter*

Föredrogs

skatteutskottets betänkande 2008/09:SkU21

Taxering och beskattning av ägarlägenheter (prop. 2008/09:83).

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 98 BIRGITTA ERIKSSON (s):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till vår reservation. Det gäller proposition 2008/09:83, som handlar om taxering och beskattning av ägarlägenheter, som vi nu har debatterat.

Genom att föreslå införandet av ägarlägenheter har regeringen valt att prioritera tillkomsten av en helt ny form av äganderätt framför att arbeta för att skapa ett robust regelverk som garanterar de boendes rättigheter inom ramen för nuvarande boendeformer. Vi beklagar detta.

Som har sagts här tidigare i debatten är det för oss socialdemokrater viktigt att bostadspolitiken är socialt hållbar, förutsägbar, framtidsinriktad och till för alla. Med sådana insatser skapas fler attraktiva och hållbara bostadsområden med blandade bostadsformer.

Vi gör bedömningen att införandet av ägarlägenheter inte kommer att innebära det tillskott av bostäder som svensk bostadsmarknad så väl behöver. Vi ser i dagsläget att byggnation av nya boenden i stort sett har stagnerat. Detta är Socialdemokraternas motivering till varför vi yrkar avslag på regeringens förslag att införa ägarlägenheter.

Nu över till propositionen. Skattereglerna för ägarlägenheter ska enligt regeringens förslag vara desamma som för småhus utom i fråga om taxeringsbeskattningen vid beräkning av taxeringsvärdet. Vid taxeringsvärderingen ska i stället hyresnivån, som i sin tur bygger på ett bruksvärde, vara utgångspunkt. Flera remissinstanser och till och med rege-

ringen själv har ifrågasatt om detta kommer att innebära att taxeringsvärdet kommer att återspegla 75 procent av ägarlägenheternas marknadsvärde. Detta är man tveksam till.

Det går naturligtvis inte att säkert säga hur ägarlägenhetsmarknaden kommer att utvecklas, vilket har diskuterats här tidigare. Enligt vår uppfattning talar dock mycket för att ägarlägenheterna i många områden kommer att bli för lågt värderade och att de blir en typ av fastigheter som i många områden kommer att gynnas skattemässigt jämfört med andra boenden. Detta gäller både vid inkomstbeskattning och taxeringsvärdering. Vi tycker att det är olyckligt om en ny boendeform introduceras för konsumenterna på bostadsmarknaden med hjälp av gynnsamma särregler. Det kan aldrig vara bra på sikt.

Konsekvenserna för bostadsmarknaden i övrigt är inte utredda vare sig i propositionen som gäller skattereglerna eller i propositionen om att införa ägarlägenheter. Det är en brist. Andra boendeformer kommer med all sannolikhet att ställa krav på kompensation när man indirekt missgynnas på detta sätt. Det är av största vikt att eftersträva neutralitet i beskattningen och likformiga skatteregler mellan olika boendeformer för att undvika att vissa gynnas och andra missgynnas.

Ägarlägenheter beskrivs i propositionen som småhus på höjden och ska i skattesystemet betraktas som småhus utom just i fråga om värderingen. Det är inte likformigt och det är i högsta grad ologiskt.

Skulle riksdagen ändå besluta att införa ägarlägenheter bör en översyn av skattereglerna för samtliga boendeformer ske i enlighet med vad vi föreslår i vår motion, Sk14, inom ramen för en bredare skatteöversyn för att uppnå likformighet.

Anf. 99 HELENA LEANDER (mp):

Fru talman! Den som har följt hela debatten om ägarlägenheter har säkert totalt klart för sig vad som är för- och nackdelarna med förslaget om ägarlägenheter som sådant. Jag ska försöka att inte upprepa det utan bara mycket kort för eventuella nytillkomna lyssnare konstatera att Miljöpartiet ser positivt på en mångfald av boendeformer. Vi är därmed i princip positiva till ägarlägenheter. Principen måste dock omsättas i en bra utformning och där tycker vi inte att regeringen har lyckats. Därför yrkar vi avslag på propositionen om ägarlägenheter och i konsekvensens namn också på den som gäller beskattning och taxering. Så var det avklarat.

Vi gröna vill som sagt ha en mångfald av boendeformer. Vi tror på att människor utifrån den egna livssituationen och egna önskemål ska kunna välja det boende som passar bäst. Vi har alltså inte några ideologiska preferenser för någon särskild boendeform. Därför vill vi också att Sverige har ett skattesystem som varken gynnar eller missgynnar någon särskild boendeform.

Tittar man på regeringens förslag börjar man dock ana att det finns någon form av ideologisk preferens för att människor ska äga sitt eget boende eftersom alla de förslag man lägger fram går i den riktningen. Reformen av fastighetsskatten har skraddarsytt för människor som bor i småhus. ROT-avdragen kommer inte alls människor som bor i hyreshus till del. Det är inte utan att man blir lite misstänksam. Även när vi tittar på förslaget om beskattning och taxering av ägarlägenheter ser vi en risk

att denna boendeform kommer att skattegynnas framför andra boendeformer. Det tycker vi är olyckligt.

I stort kommer skattereglerna att vara desamma som för småhus. När det gäller värderingen kommer man dock att gå efter hyreshusmodellen, trots att dessa boendeformer har helt olika ekonomiska förutsättningar. Då finns det en risk, som ett flertal remissinstanser har påpekat, att värderingen inte på ett rättvist sätt kommer att spegla marknadsvärdet för ägarlägenheter. Detta tycks även regeringen vara medveten om när man skriver att man misstänker att ägarlägenheter på vissa håll i landet kommer att vara undervärderade. Man tycker dock att man får leva med det tills vidare och tills man har sett att en marknad för ägarlägenheter har etablerats.

När en marknad väl har etablerats, om ägarlägenheter införs, och man kan dra slutsatser av det är det desto viktigare att man ser över skattefrågan, inte bara specifikt för ägarlägenheter utan generellt vad gäller boendebeskattningen. Det har skett många förändringar på det området. Det är viktigt att vi ser över det och får en likformighet i boendebeskattningen så att inte staten genom olika skatteinstrument talar om var människor ska bo utan låter dem välja det som passar den egna boendesituationen bäst. Därför yrkar jag bifall till reservationerna.

Anf. 100 FREDRIK SCHULTE (m):

Fru talman! Vi har precis debatterat civilutskottets betänkande om att införa ägarlägenheter. När det väl är gjort är det också rimligt att vi inför någon form av skatteregler för desamma. Det är alltså vad vi debatterar just nu.

Sammanfattningsvis föreslår vi från regeringssidan skatteregler för ägarlägenheter som följer samma princip som för radhus och villor, alltså en kommunal avgift som är 1 procent av taxeringsvärdet men högst 6 300 kronor per år. Taxeringsvärdet kommer däremot att följa samma beräkningsmodell som för bostadsrätter och hyresrätter eftersom man förutspår och kan konstatera från andra länder att marknadsvärdet på ägarlägenheter kommer att följa bostadsrätternas marknadsvärde. Det är också enkelt, förutsägbart och ett tillförlitligt system.

Ägarlägenheter finns i de flesta länder i världen och snart även i Sverige. Därmed blir det också möjligt att inte bara äga en andel av en bostadsrättsförening och få nyttjanderätt till en lägenhet, utan det blir också möjligt att äga sin lägenhet och göra det på samma oinskränkta sätt som villaägare äger sin villa eller radhusägare äger sitt radhus. Det är mycket positivt. Det är radhus på höjden, helt enkelt.

Det är viktigt av framför allt tre skäl. För det första skapar det en större valfrihet och mångfald på bostadsmarknaden. Det blir fler alternativ. Från alliansens sida värderar vi inte hur människor väljer att bo. Vi säger inte att det är bättre att bo i hyresrätt eller bostadsrätt eller kooperativ hyresrätt eller ägarlägenhet. Vi gör inte ideologi av människors bostadsval. Vi tycker att politiken ska bereda möjlighet till så många alternativ som möjligt. Vad vi nu föreslår är helt enkelt en ny form av ägande av lägenheter i flerfamiljshus – något som vi tycker är positivt.

För det andra är det viktigt att önskan hos alla de människor som upplever ett känslomässigt starkt värde i att äga sin bostad tas i beaktande.

Prot. 2008/09:72
18 februari

*Taxering och
beskattning av
ägarlägenheter*

Helena Leander sade tidigare att hon och Miljöpartiet tycker att det är viktigt med valfrihet och mångfald, men det gäller tydligen bara så länge man väljer de alternativ som hon och hennes parti vill tillgängliggöra. Alla de människor som, precis som jag, känner att det är viktigt att ha möjlighet att äga just sin bostad, deras valfrihet är tydligen inte intressant.

Det tredje och kanske viktigaste skälet till att införa ägarlägenheter skulle jag säga är att vi kommer att få många fler hyresrätter. Vi har i dag en väldigt allvarlig situation på bostadsmarknaden med många ungdomar – 80-talister och 90-talister, flera hundratusentals – som inom en snar framtid eller faktiskt redan nu vill flytta hemifrån och få bostad.

Under Göran Perssons tid vid makten byggdes under de första åtta åren i genomsnitt 1 500 hyreslägenheter per år i hela landet. Det har blivit en liten förbättring – de senaste två åren byggdes det mellan 6 000 och 7 000 hyreslägenheter i landet – men det är fortfarande alldeles för lite. Det är inte tillräckligt lönsamt att bygga hyresrätter, och det är komplicerade regler som följer därmed.

Om man tittar på forskning kan man konstatera att när man släpper fram ägarlägenheter släpper man också fram många fler hyresrätter. I Australien till exempel är merparten av hyresrätterna ägarlägenheter. Norge har väldigt många hyresrätter som är ägarlägenheter. Stellan Lundström, som är en känd professor i fastighetsekonomi på KTH, konstaterar i en rapport som han gav ut för något år sedan via SNS, en rapport som heter *Bostäder på marknadens villkor*, att när man tillåter ägarlägenheter finns det en större benägenhet att attrahera riskkapital till bostadsmarknaden och till att bygga nya bostäder. Det är många som köper och sedan hyr ut. Det är ett sätt att investera sina pengar. Det är väldigt tråkigt och beklämmande att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet motsätter sig tillkomsten av fler hyresrätter.

Man påstår också att beskattningen är orättvis, vilket är mycket märkligt, för vi får nu samma beskattning för ägarlägenheter som vi får för radhus och villor. Den är fyra till fem gånger högre än den beskattning som gäller för bostadsrätter och hyresrätter. Då anmärker man på att värderingen är annorlunda. Men det finns ju en logik bakom att vi tillämpar samma värderingsmodell som för bostadsrätter och hyresrätter, nämligen att allting tyder på att marknadspriset för ägarlägenheter som jag sade tidigare med all sannolikhet kommer att följa bostadsrättsmarknaden. Och om det skulle visa sig i framtiden att det inte blir så får vi så klart utvärdera den här modellen och hitta en annan. Men allting – all erfarenhet från andra länder och all forskning – visar på att det ändå är det rimliga utfallet.

Man klagar också i sin reservation på att det krävs andra bostadspolitiska reformer för att komma till rätta med de problem som finns på den svenska bostadsmarknaden. Då kan man till att börja med reflektera över att Socialdemokraterna är det parti som har styrt Sverige under längst tid liksom under de senaste tolv år som föregick valet, och under den tiden har det byggts rekordlite hyresrätter. Man kanske alltså borde vara lite mer självkritisk och fundera över om det inte vore en bra idé att tillämpa den princip som har skapat så många hyresrätter i så många andra länder, det vill säga det förslag som nu ligger framför oss.

Fru talman! En bekant till mig fick nyligen sitt andra barn. När han, hans sambo och deras förstfödda, den fyraåriga dottern Jenny, satt vid middagsbordet och diskuterade namnet på lillebror som snart skulle födas brast Jenny, den fyraåriga dottern, ut i ett: Jag vill faktiskt inte ha en lillebror!

Då förklarar mamma, som är höggravid i åttonde månaden, och pappa att det här liksom inte går att göra ogjort. Det blir en lillebror, och det är bara att rätta sig efter läget. Efter en diskussion med Jenny inser hon faktum – det här är vad som kommer att hända – och bidrar konstruktivt till namndiskussionen. Till slut döps sonen till Filip, med Jennys goda minne.

Fru talman! Jag inledde med att säga att när vi nu fattar beslut om att införa ägarlägenheter kanske det är rimligt att vi också har skatteregler för de här ägarlägenheterna. I Socialdemokraternas reservation yrkar man rätt och slätt avslag på det förslag som vi lägger fram, vilket innebär att det inte blir några skatteregler för ägarlägenheter över huvud taget.

Jag tycker på något sätt att om Jenny, fyra år, konstruktivt kan förhålla sig till verkligheten som den faktiskt ser ut kunde man förvänta sig ungefär samma sak av det socialdemokratiska partiet.

Förhåll er till verkligheten! Det blir ägarlägenheter. Visa att ni på något sätt har en seriös inställning till de skatteregler som vi nu ska fatta beslut om! Vad är de? Vad tycker ni i den här frågan? Jag tycker faktiskt att ni är skyldiga svenska folket ett svar.

Med det sagt vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Karin Nilsson (c).

Anf. 101 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik:

Fru talman! För tydlighetens skull vill jag också säga att jag yrkar bifall till båda våra reservationer. Jag tror att jag var lite otydlig.

Fredrik Schulte! Du säger att det är enkelt och förutsägbart och att all forskning säger att det inte är några problem att man har olika system för taxering och beskattning. Jag kan säga att jag i båda fallen har en helt annan uppfattning.

Än en gång har vi en proposition här på bordet från regeringen där vi ska göra en ändring av skattereglerna, nu som sagt inom bostadssektorn. De är krångliga, snåriga, svårbegripbara och orättvisa, och dessutom saknar de likformighet, så där har jag en helt annan uppfattning än Fredrik Schulte.

I propositionen säger man att ägarlägenheter är som småhus på höjden och beskattas som småhus – utom när det gäller taxeringen, då de ska värderas som hyreshus. Detta är ologiskt, orättvist och krångligt, tycker vi.

Jag tycker att det vore klokt att man, innan man inför ägarlägenheter med dessa krångliga och ologiska skatteregler, hade haft lite mer tid att utreda och undersöka möjligheterna att få skatteregler som håller över tid. Vi riskerar nu att få ytterligare skatteregler som ska förändras. Vi har sett exempel tidigare från regeringen när det har kommit propositioner, bland annat om trängselskatterna, att regelverket har ändrats fyra gånger på ett par år. Detta är att skapa en väldigt ineffektivitet i skattesystemet.

Det är dessutom så att det skapar en dålig legitimitet för skattesystemet och för förtroendet för den lagstiftare som har skapat lagarna.

Anf. 102 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Birgitta Eriksson för att vi nu fick ett klargörande av att ni faktiskt föreslår att det inte ska finnas några skatteregler för ägarlägenheter. Jag tycker att det är på gränsen till pinsamt.

Jag har väldigt svårt att förstå Socialdemokraternas kritik. Man anklagar oss för att vilja införa som ni säger krångliga, orättvisa och olikformiga skatteregler. Men de är inte ett dugg krångliga, inte ett dugg orättvisa och inte ett dugg olikformiga. Vi inför exakt samma regler för ägarlägenheter som för villor och radhus. Exakt de hyresregler och förhållanden mellan hyresgäst och uthyrare som gäller mellan dem som hyr ut en villa eller ett radhus gäller mellan den som är ägare av en ägarlägenhet och den som tillfälligt hyr en ägarlägenhet.

Att vi tar samma taxeringssystem som för när vi ska taxera bostadsrätter och hyresrätter har ju, precis som jag sade två gånger i mitt inledningsanförande, att göra med att allting tyder på att marknadspriset på ägarlägenheter kommer att följa priset på bostadsrätter. Det är så tydligt, glasklart och enkelt som man bara kan tänka sig.

Det hade varit intressant, när ni nu kritiserar oss så mycket, att få höra hur vi skulle ha gjort i stället. Det vore kul att få se ett konstruktivt förslag från Socialdemokraterna om hur man ska göra i stället. Hur ska man göra det enklare, mer likformigt och rättvist?

Om vi tar skatten som exempel tycker ni att den är orättvis. Ni tycker alltså inte att det är tillräckligt att ägarlägenheter beskattas fyra fem gånger högre än bostadsrätter? Hur mycket högre ska de beskattas? Är det tio till tjugo gånger högre? Vi har inte fått några svar på hur taxeringssystemet ska se ut.

Det vore även intressant att få lite substantiella argument för vad ni egentligen, på principiell grund, har emot ägarlägenheter.

Anf. 103 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik:

Fru talman! Då ska jag klargöra att vi inte har något principiellt emot ägarlägenheter. Vi säger att man kan äga sin lägenhet och man kan äga sitt småhus. Det handlar inte om det. Propositionen handlar om en beskattning av ägarlägenheter som ännu inte är införd. Då anser vi att vi måste värna skattesystemet. Det måste vara begripligt, rättvist och likformigt.

Låt mig ge ett exempel. När det gäller fastighetsbeskattningen ska de värderas som hyreshus. Det kommer sannolikt inte att återspegla de 75 procent av marknadsvärdet som det borde. Det säger både remissinstanserna och regeringen själv i sin proposition. Det innebär att ägarlägenheter kommer att gynnas skattemässigt framför småhusen. Det är det ena.

Sedan har vi den andra tveksamheten. När man ska inkomstbeskatta ägarlägenheten ska den inkomstbeskattas som småhus. Vad händer då? Jo, då gynnas ägarlägenheter skattemässigt också framför bostadsrätter. Detta menar vi är ologiskt, orättvist och obegripligt.

Fredrik Schulte efterlyste exempel på vad vi skulle göra i stället. Ja, det kom fram i den debatt vi hade tidigare. Det kanske hade varit rimligt att se över den lagstiftning som finns i dag, bostadsrättslagstiftningen. Ni

hade kanske uppnått precis samma effekt om ni hade gått in och tittat på, gjort justeringar och förädlat den i stället för att krångla till regelverket ytterligare. Eller varför inte titta på hela bostadssektorn? Nu kommer naturligtvis krav på att det ska vara rättvist att ställas av ägare till andra bostadsformer.

Vi tycker att neutralitet i bostadssektorn är jätteviktigt. Uppenbart tycker Fredrik Schulte inte det.

Prot. 2008/09:72
18 februari

*Taxering och
beskattning av
ägarlägenheter*

Anf. 104 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Fru talman! Det är intressant att Birgitta Eriksson säger att hon inte har någon principiell invändning mot att vi inför ägarlägenheter men ändå yrkar helt avslag på förslaget till skatteregler. Om ni inte hade haft någon principiell invändning skulle ni ju ha kommit med ett eget förslag på hur skattereglerna borde se ut. Det har ni dock inte gjort. Det är möjligt att det är av lathet, men det har ni de facto inte gjort.

Jag för min del tycker att de principer vi tillämpar är fullt logiska och begripliga. Ägarlägenheter ska beskattas på samma sätt som villor och radhus, men vid taxeringen följer man samma princip som vid värdering av hyresrätter och bostadsrätter. Förklaringen till det är – nu säger jag det för femte gången – att allt tyder på att marknadsvärdet på ägarlägenheter kommer att följa marknadsvärdet på bostadsrätter.

Det är beklagligt att Socialdemokraterna inte tar på allvar den bostadsbrist och nästan bostadskris som vi står inför. Hundratusentals 80- och 90-talister vill flytta hemifrån. Det är konsekvensen av en misslyckad socialdemokratisk politik, som inneburit att det inte varit tillräckligt attraktivt att bygga framför allt hyresrätter.

Nu kommer vi med ett förslag, ett förslag som på många andra håll i världen visat sig vara en framgångsfaktor för att skapa fler hyresrätter. Det går Socialdemokraterna emot; de säger nej. Förslaget innebär dessutom att vi skapar mer valfrihet och mångfald på bostadsmarknaden. Det är en reform som innebär att alla människor som tycker att det är viktigt att få äga sin bostad också får göra det. Socialdemokraterna går emot förslaget, vilket är mycket beklagligt.

Vi kan konstatera att Socialdemokraterna inte är intresserade av att byta inriktning. De vill fortsätta att föra samma politik som tidigare, en politik som inneburit bostadskris bland unga människor.

Anf. 105 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Jag har full respekt för Fredrik Schultes engagemang i bostadsfrågor, men den debatten har redan varit. Den pågick i nästan två timmar, och jag tror säkert att Fredrik Schulte hade kunnat göra en god insats genom att förlänga den.

Nu talar vi om skattefrågan, men eftersom Fredrik Schulte anklagar oss för att vara emot ägarlägenheter får jag väl upprepa det som jag sade i mitt anförande, nämligen att vi i princip är väldigt positiva. Vi vill ha en mångfald av upplåtelseformer. Även en positiv princip måste emellertid kläs i positiv form, och det är där vi tycker att regeringens förslag lämnar en del övrigt att önska.

Vår målsättning, om vi ska ha ägarlägenheter, är att det ska vara ett alternativ för människor som vill bo på det sättet. Men vi måste också fundera på vad som händer. Finns det risk för att ägarlägenheterna i

första hand används för spekulation? Vad händer med det rättsliga skyddet för människor som hyr en ägarlägenhet av ägaren? Sådana saker måste vi också tänka på, och där tycker vi inte att regeringen gett ett tillfredsställande svar. Därför har vi yrkat avslag. Vi ser dock gärna att regeringen återkommer med ett i vårt tyckte bättre förslag som vi då med glädje kan bifalla.

Vad gäller skattereglerna säger Fredrik Schulte att allting i hela världen tyder på att värderingen kommer att följa den för bostadsrätter. Men till och med hans egen regering skriver i sin proposition att man är medveten om att det med den här valda värderingsmodellen finns risk för att ägarlägenheterna kommer att värderas för lågt på vissa håll i landet. Det tycker jag är en invändning som bör tas på allvar.

Jag är medveten om att det är svårt att hitta den optimala värderingsmodellen för ett system som ännu inte finns, men jag tycker ändå att man bör vara medveten om det och vara beredd på att, så fort det är möjligt, följa upp med en utvärdering av likformigheten i boendebeskattningen. Det är därför vi har yrkat på det.

Anf. 106 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Fru talman! Jag debatterar gärna skattereglerna, men då vill jag fråga Helena Leander: Hur konstruktivt är det att konsekvent yrka avslag på att över huvud taget ha några skatteregler? Inse faktum, vi kommer att få ägarlägenheter. Du har alldeles nyss stått i talarstolen och yrkat bifall till din reservation som innebär att det inte ska finnas några skatteregler. Är det konstruktivt? Är det att konstruktivt delta i den skattepolitiska debatten?

Angående taxeringsmodellerna vill jag säga att jag absolut tar den frågan på allvar. I dag, eller om det var i går, presenterade Villaägarna en rapport som visar att våra befintliga fastighetstaxeringsmodeller inte stämmer överens med marknadsvärdet på småhus. Enligt min uppfattning finns det alltså all anledning att se över hela systemet för fastighetstaxering.

Jag tycker inte att det är seriöst att förhålla sig till den här frågan på sådant sätt. Bara för att man inte exakt tror på värderingsmodellen, även om det mesta tyder på att priset på ägarlägenheter kommer att följa priset på bostadsrätter, tycker jag inte att det är ett seriöst förhållningssätt i debatten att konsekvent yrka avslag på alla skatteregler. Det minsta man i så fall kunnat begära var att ni kommit med egna förslag som vi kunnat ta i beaktande och kanske till och med jämkat oss med.

Tycker Helena Leander verkligen att Miljöpartiet och Socialdemokraterna agerat konstruktivt i den här frågan?

Anf. 107 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Jag ska vara ärlig och säga att jag tyckte att det var ett lite fundersamt sätt att hantera frågan genom att yrka avslag. Men jag är inte proffs på hur man rent tekniskt går till väga. Jag lät mig övertygas om att det bästa är att ha ett rent avslagsyrkande och därefter ett yrkande om att regeringen får återkomma med ett förslag om en mer likformig boendebeskattning.

Vi har i vår motion tagit upp vissa tankar om hur man skulle kunna göra. Vi har bland annat diskuterat värderingsregeln. Precis som Fredrik

Schulte tycker jag att det är rimligt att ha en bredare översyn. Med de förändringar ni gjort i boendebeskattningen, Fredrik Schulte, kan man diskutera om ens nuvarande beskattning, innan man infört ägarlägenheter, är likformig.

Trots allt tillhör ni regeringspartierna och har kanske lite mer utredningsresurser än vad vi har. Om ni kunde komma med en ordentlig översyn av boendebeskattningen, inklusive ägarlägenheter, skulle jag verkligen se fram emot det.

Prot. 2008/09:72
18 februari

*Taxering och
beskattning av
ägarlägenheter*

Anf. 108 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Fru talman! Nu måste jag säga att jag blir lite chockerad. Helena Leander säger att det var ett lite fundersamt sätt att agera att hennes eget parti och Socialdemokraterna konsekvent skulle yrka avslag. Sedan står hon i talarstolen och är just den person som yrkar samma avslag.

Helena Leander säger att hon inte är något proffs på hur man rent tekniskt ska hantera frågan. Det här är Sveriges riksdag. Här stiftar vi lagar. Vi har ansvar för att driva politik och driva vår agenda på ett seriöst sätt. Jag tycker inte att ditt partis och Socialdemokraternas agerande i den här frågan är seriöst, och jag tycker absolut inte att det är seriöst att du står här och säger att ditt partis och Socialdemokraternas egna yrkanden kanske inte var det smartaste. Det signalerar brist på professionalitet och inte minst en oförmåga att regera landet.

Med tanke på att regeringen i propositionen har påtalat att det finns anledning att bevaka frågan tycker jag att vi med all tydlighet har visat att det förslag som vi har lagt fram om hur man ska värdera ägarlägenheter inte är hugget i sten. Vi kommer att följa och bevaka frågan noga och se till att det faller väl ut, precis på samma sätt som vi alltid ska bevaka alla samhällsproblem och se till att hitta de bästa lösningarna.

Fru talman! Jag skulle vilja avsluta replikskiftet och debatten för min del med att säga att ägarlägenheter är en av de absolut viktigaste reformerna för att komma till rätta med problemet på bostadsmarknaden, inte minst för att lösa det problem som finns bland så många ungdomar att få möjlighet att komma ut på bostadsmarknaden och skaffa sig en hyresrätt. Det här är ett konstruktivt förslag för att komma till rätta med det problem som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har blundat för. Ni har i kammaren visat att ni vill fortsätta att blunda för det problemet.

Anf. 109 KARIN NILSSON (c):

Fru talman! Nu har vi hört två långa debatter som egentligen handlar om samma fråga. Både civilutskottet och skatteutskottet har diskuterat frågan länge och väl. Hela tiden hör man från s, v och mp att det finns en massa hot i lagförslaget vad gäller ägarlägenheter. Man radar upp den ena långa problembilden efter den andra på vad som eventuellt skulle kunna uppstå. Men är det inte så, handen på hjärtat, att det givetvis finns problem att finna i alla boendeformer om det är så att man verkligen vill hålla på och leta. Det beror oftast på vad man gör det till.

Ett reellt problem i dag är bostadsbristen, som någon har skapat – eller rättare sagt: man har inte skapat de lägenheter som behövs. Det har inneburit att det blir upptrissade priser vad gäller svarta hyror i andra-

handsuthyrning och över huvud taget upptrissade kostnader för dem som vill skaffa sig en bostad om det finns en bostad över huvud taget att skaffa.

Jag ser hellre att vi pratar om möjligheter för individen. Alliansregeringen har försökt i alla former i väldigt många sammanhang att öka valfriheten för individen. Det här är ett sådant sammanhang.

Vi sitter i den landsända jag kommer från med problem att få bostäder byggda därför att både kommunala och privata bostadsbolag har haft svårt att komma loss och bygga och kanske inte heller haft det kapital som har krävts. Här finns nu möjlighet för egna privata investerare att investera i eget boende eller i andras boende och samtidigt bygga upp en ekonomi i takt med att man amorterar av sina lån. Det är något som man tyvärr inte kan göra i hyresrätter, där man betalar månatligen men inte har någonting kvar sedan. Man lämnar fastigheten den dag man flyttar ut med samma ekonomi som när man flyttade in. Här har man en möjlighet att investera och lägga undan som gör att man också kan växla upp den dag man lämnar sin lägenhet genom att man kan sälja lägenheten. Det tycker jag är fantastiskt i sammanhanget.

Man har självbestämmande när man vill sälja sin lägenhet. Man har självbestämmande den dag man vill utrusta sin lägenhet. Det kan gälla vilket materialval man vill ha i lägenheten och var väggarna ska stå i lägenheten. Man har påverkansmöjlighet när det gäller förbrukningskostnader för el, vatten, värme och annat, vilket är kopplat till ägandet väldigt tydligt.

Man kan också bestämma över prislappen, både när man hyr ut och när man säljer, beroende på att man har haft eget ansvar för att sköta sin lägenhet. Har man skött sin lägenhet kan man också få ett tack för det genom att man har en högre prislapp vid försäljningen.

Det finns skillnader mellan ägandelägenhetsformen och bostadsrättsföreningarna. En skillnad är att man slipper det risktagande som man hamnar i om man ingår i kollektivt ägande i en bostadsrättsförening, där man kan bli hyresskyldig också för de lägenheter som står tomma i huset.

Varför känner man att det finns ett hot i detta genom att boendeformen kanske blir populär? Är det inte så att vi ska bejaka det som folk vill ha? Hade jag börjat om i min boendekarriär som ung hade jag nog väldigt gärna letat efter en lägenhet som jag fick känna mig ansvarig för och äga fullt ut redan från första början.

Jag anser att alla boendeformer berikar samhällsbyggandet.

Det vi har att behandla i vårt utskott är beskattningen och taxeringen. Jag finner det logiskt att man använder den befintliga lagstiftningen i sammanhanget, att man använder sig av den beskattning som gäller för småhus, då man i mångt och mycket kan jämföra den här boendeformen och ägarformen för småhus. I huset i övrigt kan på höjden eller bredden inrymmas andra lägenheter, där fastighetstaxeringen liknar hyreshusens. Jag finner inget konstigt i detta utan känner att folk är införstådda i vad lagstiftningen handlar om och att vi inte behöver försöka ordna en alldeles specifik ny sådan för just denna boendeform.

Framför allt: Ska vi nu fatta beslut om att införa ägarlägenheter från den 1 maj bör det väl följa med en beskattningsregel i beslutet. Därför vill jag, fru talman, yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande SkU21.

Anf. 110 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik:

Fru talman! Karin Nilsson sade i sitt anförande att det är viktigt att ägarlägenheter införs därför att vi har bostadsbrist. Jag tror inte att det här kommer att klara av bostadsbristen, och det har väl inte heller så många under den här debatten trott. Men det är väl bra om någon tror det.

När jag lyssnade på Karin Nilssons anförande fick jag inte klart för mig vad Karin Nilsson tycker om beskattningen. Är det rimligt att man har olika beskattning? Är det rimligt att ägarlägenheterna vid värdering gynnas framför småhusen, att de värderas lägre än hur det i praktiken är? Är det rimligt och rättvist att inkomsttaxeringen för ägarlägenheterna ska gälla hela lånet och räntorna, medan en bostadsrättsförening inte får dra av för de lån den har?

Jag skulle vilja att Karin Nilsson gjorde ett klagörande här om hur Centerpartiet och Karin Nilsson ser på beskattningen. Neutralitet för boendeformer tror vi i Socialdemokraterna är oerhört viktigt med tanke på att företrädare för de andra boendeformerna annars kommer att ställa krav på kompensation, om det blir särregler och man gynnas och missgynnas i förhållande till varandra. Som sagt vill jag gärna höra Centerns uppfattning om beskattningsreglerna när det gäller ägarlägenheter.

Anf. 111 KARIN NILSSON (c) replik:

Fru talman! Jag kan inte anse att ägarlägenheterna skulle gynnas om det nu är så att ägarlägenheterna följer småhusbeskattningsreglerna. Av det skälet förstår jag egentligen inte invändningen. Småhusbeskattningen är i dag betydligt högre än beskattningen för en lägenhet. För mig är det väldigt logiskt att detta följer den småhusbeskattning som redan är befintlig i dag. När man sätter ett taxeringsvärde på huset ser man ändå att huset har en konstruktion som väldigt mycket liknar ett hyreshus i övrigt, där man har antingen hyresrätter eller bostadsrätter.

Anf. 112 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik:

Fru talman! Det är många remissinstanser, och jag utgår från att Karin Nilsson har läst propositionen. Inte minst är regeringen själv tveksam till att man använder hyreshusmodellen när man gör en värdering av ägarlägenheter och skriver: Den omständigheten att taxeringsvärdet med tillämpning av hyreshusmodellen inte i alla fall kommer att utgöra 75 procent av marknadsvärdet av ägarlägenheten är en omständighet som tills vidare får accepteras.

Det finns en stor risk att det blir på det sättet, och då gynnas de som äger en ägarlägenhet i förhållande till dem som har småhus. Det tycker vi inte är rättvist. Vi tycker att det är viktigt att man har rättvisa skatteregler på bostadsmarknaden och att man så långt som möjligt uppnår neutralitet.

Vi har skrivit i vår reservation att vi vill att man gör en översyn av samtliga skatteregler för att vi ska få en likformighet på bostadsmarknaden. Annars kommer det naturligtvis att kunna bli snedvridningar som beror på att man gör olika värderingar utifrån ekonomiska förutsättningar men också att de som missgynnas kommer att ställa krav på att det ska vara lika regler för alla boendeformer.

För oss är det som sagt angeläget att man inte snabbar på och rafsar ihop de här reglerna så att det blir ett mischmasch som bara blir krångligt

och gör att risken är uppenbar, som har skett vid andra skatteförändringar som regeringen gjort, att de måste göras om. Och så blir det otydligt och krångligt för människor som har gjort sina val på felaktiga premisser. Detta är inte bra.

Därför vill vi att man ska göra en översyn. Jag har inte sagt att vi inte ska ha några sådana skatteregler utan att det ska göras en översyn för att få dem neutrala i förhållande till varandra.

Anf. 113 KARIN NILSSON (c) replik:

Fru talman! I betänkandet finns ett svar även på detta. Vi har inte prövat detta än. Det här införs den 1 maj, och vi kommer framöver att ha en möjlighet att pröva det i full skala. Det vi kan hänvisa till i dag är erfarenheter från andra länder, men där har man inte samma skattesystem fullt ut. Vad är det som hindrar att man kör i gång och ser om dessa skattemodeller som är föreslagna och som vi beslutar om är tillämpliga, vilket vi tror? Det finns inget i dagsläget som säger att det fullt ut blir helt korrekt med det beslut som vi nu fattar. Men det finns absolut ingenting som talar för alla de farhågor som oppositionen målar upp. Vi har all tid i världen att utreda och klara ut i efterhand om det blev rätt eller inte. Men att börja måla upp en massa spöken på väggen innan frågan har prövats tycker jag är helt obefogat och onödigt. Här finns ett förslag, och jag anser att det bör kunna prövas så som det föreligger.

Anf. 114 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Det handlar mycket om ägarlägenheter i dag, och nu handlar det om taxering och beskattning. Jag kan börja med att instämma i mina allianskollegers Fredrik Schultes och Karin Nilssons anföranden. De ligger i linje med vad jag också kommer att säga.

I den föregående debatten debatterade vi införande av ägarlägenheter som en ny upplåtelseform i Sverige. Möjligheten att bilda ägarlägenheter i nyproduktion kommer att öka mångfalden och därmed valfriheten i boendet för den enskilde bostadskonsumenten. Det är en central del av reformen.

Med stor sannolikhet kommer det också att leda till ett bra tillskott till den totala bostadsproduktionen. Men vi ska kanske inte upprepa så mycket av vad som sades i den tidigare diskussionen.

Det som vi nu ska debattera är hur taxeringen genomförs och hur beskattningen av ägarlägenheter kommer att gå till. Vi kommer i morgon att fatta ett beslut om att det ska finnas möjlighet att bilda ägarlägenheter från och med den 1 maj 2009. Då är det naturligtvis absolut nödvändigt att vi har ett beskattningssystem på plats. Nödvändigt och nödvändigt – annars har vi ett system att det inte finns någon beskattning alls av de här ägarlägenheterna. Det vore ändå lite märkligt om vi ska ha en likformig behandling av boendeformerna.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Som jag konstaterade i den tidigare debatten har jag en stark känsla av att det finns en väldigt kraftig ideologisk låsning just när det gäller ägarlägenheter. Det har gått troll i frågan på något sätt. Det märkliga är att det i den här debatten från Miljöpartiet genom Helena Leander vittnas om att man egentligen är för ägarlägenheter. Men det framgår väldigt lite

när det sedan kommer till slutsatserna hur man ställer sig till de förslag som regeringen har lagt fram.

Utgångsläget i taxeringen är att det handlar om ett flerbostadshus. Att det sedan är uppdelat i enskilda ägarlägenhetsfastigheter med direkt ägande som rymmer en bostadslägenheter och att de lägenheterna kan hyras ut och överlåtas utan begränsningar är egentligen en annan sak. Det handlar mer om hur man använder lägenheterna. I grunden är det ett flerbostadshus.

Tonen i propositionen är ganska ödmjuk, tycker jag. Man konstaterar att det av naturliga skäl är svårbedömt hur exakt en marknad för ägarlägenheter kommer att se ut. Allt tyder på att den kommer att likna den för bostadsrätter, precis som Fredrik Schulte sade här tidigare i sitt anförande.

Birgitta Eriksson från Socialdemokraterna har flera gånger framfört vad regeringen själv och vissa remissinstanser har sagt om detta. Man för ett resonemang, men slutsatsen är att hyreshusmodellen för taxeringen är den absolut lämpliga och logiska modellen att använda. Det finns något exempel på att man vill skapa ett helt nytt system.

Det diskuteras väldigt mycket vad som är rättvisa. Det gäller att ändå skaffa sig vissa principer. Jag har ingen känsla av att man från Socialdemokraterna varit speciellt bekymrad över felaktiga taxeringsvärden på småhus under historiens gång. Det som betyder kanske mest för den enskilde bostadsägaren är faktiskt den reform av fastighetsbeskattning som alliansregeringen har genomfört. Man har trots allt nu har ett system med ett rimligt och förutsägbart uttag av skatt i och med att vi har en maxavgift. Det är kanske den som är den stora reformen i sammanhanget.

Det kommer alltid att finnas lägen där man kan ifrågasätta om enskilda småhus, ägarlägenheter och bostadsrätter är rätt taxerade. Precis som Fredrik Schulte tog upp visar den villaägarrapport som kom i går att det här är ett generellt problem. Det är ingenting som säger att man just för ägarlägenheter skulle kunna hitta en form som ger exakt rätt värde i alla lägen.

Regeringen uppger i propositionen när det gäller införande, beskattning och taxering av ägarlägenheter att det är väldigt viktigt att man, när man reformerar ett system eller inför något nytt, följer utvecklingen och gör en tidig utvärdering. Det är någonting som både civilutskottet och skatteutskottet har ställt sig bakom, åtminstone från majoritetens sida. Det är viktigt att man gör en utvärdering och i så fall rättar till det som eventuellt kan vara fel.

Fru talman! I reservation 1 yrkas det på rakt avslag på propositionen. I själva reservationstexten har jag lite svårt att utläsa motivet till detta annat än att man i största allmänhet är emot ägarlägenheter, och därför säger man nej till detta också. I motionen ges lite mer information, men även där är det lite svårt att få något annat intryck än att man just är emot den nya upplåtelseformen över huvud taget.

Prot. 2008/09:72
18 februari

*Taxering och
beskattning av
ägarlägenheter*

Sammanfattningsvis är regeringens förslag att taxera ägarlägenhetsfastigheter utifrån en flerbostadsmodell, alltså en hyresmodell, och att sedan beskatta dem enligt samma regler som för småhus. Det är en fullständigt rimlig och logisk slutsats av regeringen. Jag har inte hört något bärande argument mot detta.

Fru talman! Jag vill avsluta med att säga att från Folkpartiets sida är vi, i motsats till de kritiskt tänkande om ägarlägenheter, väldigt tillfredsställda med att vi nu inför ägarlägenheter som en upplåtelseform i Sverige. Vi stöder fullt ut förslagen i propositionen om hur ägarlägenhetsfastigheter ska taxeras och beskattas. Och som jag sade förut är det alltid viktigt att följa och tidigt utvärdera den här typen av frågor.

Jag yrkar bifall till betänkandets förslag till beslut och avslag på reservationen.

Anf. 115 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik:

Fru talman! Varför denna brådska? Mig veterligen står inte människor i kö och väntar på att få flytta in i ägarlägenheter eller fastighetsägare och byggare som vill bygga. Är det inte bättre att göra rätt från början?

Såväl Villaägarnas Riksförbund som HSB och Riksbyggen har påtalat skevheterna, att lagstiftningen om ägarlägenheter gynnar och missgynnar. Vore det då inte rimligt att man tog lite längre tid på sig och såg över hela den skattelagstiftning som finns när det gäller bostadsmarknaden? Tänk om man kan hitta något redan i den befintliga bostadslagstiftningen som gör att man kan uppnå en neutralitet i boendeformer! Jag tror att vi är överens om att det borde vara av godo att inte ha särregler.

Vi tycker att det är väldigt olyckligt att man nu introducerar en ny upplåtelseform och att man gör det med hjälp av gynnsamma särregler. Detta är inte bra. Det kommer att ställas krav på kompensation från de andra.

Jag tror att det går att hitta fram till ett regelverk som skulle kunna öka mångfalden av boendeformer på bostadsmarknaden, även ägarlägenheter. Som jag har förstått debatten här kan man tro att Socialdemokraterna är emot allt som har med ägarlägenheter att göra. Det handlar inte alls om det. Det handlar inte om ifall du äger ett hus på marken eller på höjden, utan det handlar om att det ska vara villkor och regler som samstämmer med övriga på bostadsmarknaden. Det är det som är utgångspunkten.

Anf. 116 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Först är detta med brådska en sanning med modifikation. Det här ärendet har beretts i tio år nu i sista omgången. Möjligtvis var det en liten svacka i mitten när Miljöpartiet ändrade synpunkt och inte ville vara med på tåget. Men sedan alliansregeringen tog upp tråden har detta beretts väldigt mycket. Det känns bara som att man i så fall skulle försena det för förseningens skull.

När det sedan gäller det här med kö för att få flytta in kommer vi in på den diskussion som vi hade förut, att man från socialdemokratiskt håll alltid har varit väldigt benägen att bedöma vad människor har för behov. Jag citerade i förra debatten Mona Sahlin från 2005, att människor inte har något behov av detta. Det som jag tror ganska mycket skiljer vänster-sidan och oss på allianssidan är att vi faktiskt överlämnar till de enskilda personerna att välja den boendeform de vill ha.

Det kanske inte är en väldigt stor efterfrågan första dagen på en upplåtelseform som inte tidigare har funnits. För det krävs att en kunskap skapas kring den, och vi tror att det kan bli en bra sak på bostadsmarknaden.

Vi får nu en boendeform som vi kallar ägarlägenheter, ett direkt ägande av bostäder i flerfamiljshus, som bygger på en tredimensionell fastighetsindelning. Vi för på ett logiskt och rimligt sätt in ägarlägenhetsfastigheter i beskattningssystemet. De taxeras som flerbostadshus, vilket de är. De taxeras nämligen inte utifrån upplåtelseform utan efter om det är ett flerbostadshus eller småhus. De beskattas sedan som om de vore småhus. Det är ett helt logiskt tänkande.

Anf. 117 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik:

Fru talman! Jag måste fråga Lars Tysklind om han inte ser någon risk när man inför en helt ny ägandeform för att det blir ett mischmasch i skattereglerna. Remissinstanserna från båda håll säger att det blir ett gynnande respektive missgynnande. Finns det inte en risk för att det ganska snart igen ska ändras regler? Regelverket ska då introduceras på nytt, och då har människor gjort val utifrån de regelverk som finns. Det är en risk.

Det påtalas även av regeringen att det finns problem med det här. Ser inte Lars Tysklind att det finns risker? Att han skulle oroa sig vore väl att ta i, men jag skulle vilja höra om han ändå inte ser att det finns risker i det här.

Anf. 118 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Man kanske skulle kunna säga att det inte finns någon anledning till oro, men det kanske är att förhåva sig i sammanhanget. Det är klart att det kan finnas risker. Hela den här eftermiddagen har bestått i att oppositionen å ena sidan har bedyrat att man ska kunna äga sin bostad, hur bra det är och att man är för det och å andra sidan radat upp oöverstigliga hinder. Det är klart att då finns det ingen annan logisk slutsats än att yrka avslag på båda propositionerna rakt av, för man ser inga möjligheter utan bara en massa risker.

Birgitta Eriksson kallar det mischmasch att man låter den nya upplåtelseformen inlemmas i det befintliga systemet. Ja, det kan hända att det befintliga systemet är ett mischmasch, men då får man väl fundera på det ett tag. Men det skapas inget mer mischmasch i alla fall.

Fru talman! Jag tog i mitt anförande upp detta med remissinstanserna. Ja, man för ett resonemang om svårigheterna att komma rätt i värderingen. Men den absoluta majoriteten av remissinstanserna drar slutsatsen att det enda rimliga och logiska sättet att taxera ägarlägenheterna i ett första skede är att använda hyresmodellen och taxera dem som ett flerbostadshus. Regeringen medger att det finns en sådan svårighet.

Som Birgitta Eriksson har nämnt några gånger säger regeringen att om det inte blir exakt 75 procent får man acceptera den avvikelser. Ja, det är den osäkerhet som finns. Men samtidigt säger regeringen väldigt tydligt att man ska göra en tidig utvärdering av detta. Jag tycker att det är en väldigt ödmjuk syn att man inte tror sig kunna ha alla lösningar på bordet i varje läge. Och jag tror inte att någon som startar något nytt kan säga sig veta allting som eventuellt kan hända.

Anf. 119 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Fru talman! Jag ber från Kristdemokraternas sida att få instämma i och yrka bifall till skatteutskottets förslag till beslut.

Att införa en ny upplåtelseform med ägarlägenheter innebär ett betydande och historiskt steg i den svenska bostadspolitik.

Alla människor och familjer behöver en bostad som kan tillgodose deras behov. Att ha en bostad är en social rättighet. En balans mellan tillgång och efterfrågan på bostäder är en förutsättning för en god samhällsutveckling. Bostadsbrist skapar, liksom bostadsöverskott och ett ensidigt bestånd av bostäder, stora ekonomiska och sociala problem.

Kristdemokraternas och alliansens boendepolitik utgår från familjernas och de enskilda personernas behov, ansvar, möjligheter och skyldigheter.

Fru talman! Den grundläggande rätten till ägande måste tillgodoses, tryggas och främjas samtidigt som samhället behöver garantera en solidrisk bostadspolitik där även den som inte är köpstark har rätt till ett gott och tryggt boende.

Tillsammans med näringspolitiken ska bostadspolitik inriktas på att utan detaljstyrning skapa förutsättningar för ett ökat byggande och ett billigare boende. Det måste göras mindre problematiskt och mer lönsamt att bygga och äga alla typer av bostadsfastigheter. Bara då kan bostadsmarknaden vara en del av den samhällsutveckling mot större frihet och trygghet som alliansen och Kristdemokraterna vill se.

Med ägarlägenheter skapas även i vårt land en ny och spännande boendeform, vilket på ett radikalt sätt kommer att förändra bostadsmarknaden genom att den härigenom tillförs ytterligare en boendeform. Ägarlägenheterna kommer att leda till ett ökat utbud och mångfald på bostadsmarknaden till gagn för hyresgäster, fastighetsägare och lägenhetsägare.

Reformen med ägarlägenheter är viktig även ur ett arbetsmarknadsperspektiv. Ett stort problem för en väl fungerande arbetsmarknad är att hitta bostad där det finns jobb. Att köpa en bostadsrätt i en storstad är svårt eller omöjligt för väldigt många, både unga och gamla, samtidigt som köerna till de kommunala och privata hyresbolagen är flera år långa.

Det är alliansens och Kristdemokraternas övertygelse att dessa nya möjligheter med ägarlägenheter, det vill säga att låta privatpersoner investera hela eller delar av sitt kapital i lägenheter som de äger och sedan hyr ut, kommer att leda till ökat utbud av hyreslägenheter på marknaden.

Fru talman! Därmed skapas också förutsättningar för att brist på bostäder inte längre ska vara ett så stort hinder för den ekonomiska utvecklingen i landet som det historiskt sett har varit. Ägarlägenheter innebär, som sagt, något nytt för Sverige men är det inte för vår omvärld. Det är en upplåtelseform som finns i Australien och stora delar av Europa. Den

finns i Norge, Danmark, Tyskland, Belgien, Frankrike, Italien med flera europeiska länder. I och med denna reform kommer vi nu i fas med vår omvärld. Nu är det äntligen vår tur.

Fru talman! Det räcker med att se på vårt kära grannland Norge för att se de effekter som införandet av ägarlägenheter har på hyresmarknaden. I Norge är nämligen inte mindre än drygt 80 procent av alla hyreslägenheter just ägarlägenheter. Tusentals svenskar, inte minst från ett vackert län som heter Dalarna, bor eller veckopendlar till arbeten i vårt grannland i väster. Där hyr de en ägarlägenhet eller rum i en ägarlägenhet för att ha någonstans att bo. Denna upplåtelseform har därmed bidragit till att skapa en dynamik i den norska ekonomin, en dynamik som vi många gånger saknar i vårt land.

Fru talman! Oppositionen hävdar att ägarlägenheterna kommer att gynnas skattemässigt jämfört med andra upplåtelseformer. Min stilla undran är: Hur vet ni det? Ägarlägenheter är, som jag tidigare har sagt, något helt nytt i Sverige. Det finns därför inte någon marknad för dessa ännu. Med det perspektivet i åtanke bör man ställa sig frågan hur oppositionen kan vara så säker på att marknaden för ägarlägenheter kommer att bli så skild från den som gäller för bostadsrätter. Vad är det som kommer att motivera en annorlunda värderingsgrund än den för bostadsrätter?

Liksom regeringen vill vi i alliansen och Kristdemokraterna här i riksdagen betona att vi noga kommer att följa hur marknaden för ägarlägenheter utvecklas och ta initiativ till en tidig utvärdering för eventuella framtida ändringar på skatteområdet.

Fru talman! Som alliansföreträdare och kristdemokrat, och därmed en stark anhängare till mångfald, valfrihet och möjligheter för familjer och individer till ett nytt ägande, är det med stor tillfredsställelse jag ser fram emot införandet av ägarlägenheter i Sverige.

Anf. 120 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! I riksdagen ska fattas *visa* beslut. I det här fallet riskerar vi att det fattas *vissa* beslut, vilket är en väsentlig skillnad. Enligt talmannens förslag har det beslutats att den här frågan ska avgöras efter endast en bordläggning.

Civilutskottets betänkande nr 16 och skatteutskottets betänkande nr 21 hänger ihop. Nu talar jag bara om formalia. Om riksdagen skulle avslå förslagen i civilutskottets betänkande nr 16 kommer aldrig skatteutskottets betänkande att komma upp över huvud taget. Då finns det ingenting att besluta om. För den händelse att riksdagen skulle bifalla förslagen i civilutskottets betänkande nr 16 finns det en lag om införande av ägarlägenheter. Frågan är: Ska dessa ägarlägenheter beskattas eller inte?

Den behandlas i skatteutskottets betänkande nr 21. Där finns det ett majoritetsförslag från de fyra allianspartierna om att ägarlägenheter ska beskattas på det sätt som har redogjorts för här tidigare. Jag går inte in på det. Sedan finns det en reservation från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Innebörden av denna reservation är att det inte ska införas någon skatt på ägarlägenheter över huvud taget. Det är innebörden i den reservationen. Det ska inte införas någon skatt över huvud taget.

Prot. 2008/09:72
18 februari

*Taxering och
beskattning av
ägarlägenheter*

Jag menar att detta inte är vad Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill i den här frågan. Ibland när man ska välja mellan verkligheten och kartan är det fördelaktigt att välja verkligheten. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har valt kartan, och då hamnar man helt fel.

Herr talman! Om olyckan skulle vara framme och det inte blir någon majoritet för förslagen i skatteutskottets betänkande nr 21 har riksdagen bifallit reservation nr 1. Då blir det ingen skatt på ägarlägenheter. Man kan fråga sig: Är detta vad ni vill? Det är viktigt hur man fattar beslut i riksdagen. Det är tänkbart att jag och tre andra förvirrade ledamöter från allianssidan skulle kunna trycka fel på den här punkten, och då har vi den situationen att er reservation blir riksdagens beslut. Det är ett ovist beslut. Därför måste ni, innan tiden är slut, fundera på om ni ska villkora eller dra tillbaka denna reservation, vilket vore det rimliga.

Reservation nr 2 är inget alternativ, herr talman. Om riksdagen har godkänt att ägarlägenheter ska införas den 1 maj finns det ingen tid kvar även om Lennart Hedquist och andra skulle ta ett utskottsinitiativ väldigt snabbt eller om regeringen skulle återkomma, dock inte med det förslag som finns nu eftersom riksdagen har fällt det.

Då är frågan: Vill Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet ha en skatt eller vill de inte ha en skatt på ägarlägenheter? Jag kan inte förstå annat än att ni kommer att rösta på ett förslag som ni inte gillar i det fall förslagen i civilutskottets betänkande nr 16 bifalles.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 februari.)

9 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
2008/09:119 Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden

10 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 18 februari

2008/09:343 Arbetslösheten i Gävleborg

av *Raimo Pärssinen* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:344 Varslen i Stockholm och EU-medel

av *Mikael Damberg* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:345 Regionala samordnare

av *Patrik Björck* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 24 februari.

Prot. 2008/09:72
18 februari

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 18 februari

2008/09:631 ROT-avdrag för upprustning av skolor och andra byggnader

av *Ameer Sachet* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:632 ROT-avdraget och olika upplåtelseformer

av *Ameer Sachet* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:633 Kvinnorepresentationen i börsbolagens styrelser

av *Birgitta Ohlsson* (fp)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:634 Översyn av preskriptionstiden för betalningskrav för elleveranser

av *Christina Axelsson* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:635 Proposition i regionfrågan

av *Berit Andnor* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:636 Skydd av riksintresse

av *Jan Lindholm* (mp)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2008/09:637 Nederländerna, Nederländska Antillerna och skatteflykt

av *Raimo Pärssinen* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:638 ROT, ägarlägenheter och kooperativ hyresrätt

av *Ameer Sachet* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:639 Vanvårdsutredningens uppdrag

av *Thomas Nihlén* (mp)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:640 Ekvatorialguinea

av *Ameer Sachet* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 24 februari.

12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 18 februari

2008/09:563 Rutiner för hivtest

av *Elina Linna* (v)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:564 Vidarkliniken

av *Catharina Bråkenhielm* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:583 Slutförvaringen av använt kärnbränsle

av *Ameer Sachet* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2008/09:584 Slutförvaring av driftavfallet

av *Ameer Sachet* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2008/09:585 Sigyn

av *Ameer Sachet* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2008/09:586 Utbyggd mellanlagring av kärnbränsleavfall

av *Ameer Sachet* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2008/09:587 Frigivande av Dawit Isaak

av *Cecilia Wigström* i Göteborg (fp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:588 Obligatorisk handledning inom polisen

av *Lena Olsson* (v)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:589 EU:s fiske utanför det ockuperade Västsahara

av *Ameer Sachet* (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2008/09:591 Burmaflyktingar i Thailand

av *Ameer Sachet* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:592 Åtgärder för att stärka den kommunala ekonomin

av *Karin Åström* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:596 Polisers beteende i uniform

av *Aleksander Gabelic* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:597 Riksrevisionens granskning av Kasernen AB

av *Emma Henriksson* (kd)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:598 Utbildning för judiska barn och ungdomar utanför storstäderna

av *Birgitta Ohlsson* (fp)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:599 Leishmaniasmittade hundar

av *Helén Pettersson* i Umeå (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2008/09:600 Arbete åt nyexaminerade ungdomar

av *Maria Stenberg* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:602 Deklarationen om HBT-personers rättigheter

av *Hans Linde* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:603 Situationen för de mänskliga rättigheterna i Armenien

av *Hans Linde* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:604 Den humanitära situationen i norra Sri Lanka

av *Hans Linde* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:605 Humanitärt bistånd till Gaza

av *Hans Linde* (v)

till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2008/09:606 Kommunala biblioteksplaner

av *Hans Olsson* (s)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2008/09:607 Förstärkt lagstiftning eller utökade resurser för att stävja ekobrott

av *Hans Olsson* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:608 Biblioteksverksamhetens framtid

av *Hans Olsson* (s)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2008/09:609 Översyn av mediekoncentrationen

av *Helene Petersson* i Stockaryd (s)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2008/09:610 Åtgärder mot sms-lån

av *Fredrik Lundh* (s)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:611 Besked om kommande förändringar i hyreslagen

av *Carina Moberg* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:612 Arbetsmarknadsläget i Västerbotten och Skellefteå

av *Britta Rådström* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:614 Näringspolitiska initiativ för ungdomar

av *Britta Rådström* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:615 Sveriges röstning om EU:s jordbrukssubventioner

av *Ameer Sachet* (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

Prot. 2008/09:72
18 februari

2008/09:616 Ett tionde skolår

av *Ameer Sachet* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:617 Deltidsbrandmäns möjlighet till a-kassa vid deltidsarbetslöshet

av *Lennart Sacrédeus* (kd)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:618 Arbetslösheten i Gävleborg

av *Raimo Pärssinen* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:619 Flytträtt för försäkringssparande

av *Ulla Andersson* (v)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:620 Räddningstjänstens verksamhet

av *Christer Adelsbo* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:621 Utbildning om hållbar utveckling i skolan

av *Peter Hultqvist* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:623 Behovet av förändrade regler för arbetslöshetsförsäkringen

av *Maria Stenberg* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 24 februari.

13 § Kammaren åtskildes kl. 16.19.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 2 § anf. 16 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 63 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 93 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 120 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
Välkomsthälsning	1
Anf. 1 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	1
2 § Utrikespolitisk debatt	1
Anf. 2 Utrikesminister CARL BILDT (m)	1
Anf. 3 URBAN AHLIN (s)	8
Anf. 4 HANS LINDE (v)	12
Anf. 5 BODIL CEBALLOS (mp)	14
Anf. 6 Utrikesminister CARL BILDT (m)	18
Anf. 7 URBAN AHLIN (s)	20
Anf. 8 HANS LINDE (v)	22
Anf. 9 BODIL CEBALLOS (mp)	24
Anf. 10 KERSTIN LUNDGREN (c).....	26
Anf. 11 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	27
Anf. 12 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	29
Anf. 13 Utrikesminister CARL BILDT (m)	30
Anf. 14 URBAN AHLIN (s)	31
Anf. 15 HANS LINDE (v)	32
Anf. 16 BODIL CEBALLOS (mp)	32
Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (c).....	33
Anf. 18 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	33
Anf. 19 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	34
Anf. 20 CARINA HÄGG (s).....	34
Anf. 21 KENT OLSSON (m).....	35
Anf. 22 CARINA HÄGG (s) replik.....	37
Anf. 23 KENT OLSSON (m) replik.....	37
Anf. 24 CARINA HÄGG (s) replik.....	38
Anf. 25 KENT OLSSON (m) replik.....	38
Anf. 26 KENT HÄRSTEDT (s) replik.....	38
Anf. 27 KENT OLSSON (m) replik.....	39
Anf. 28 KENT HÄRSTEDT (s) replik.....	39
Anf. 29 KENT OLSSON (m) replik.....	39
Anf. 30 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp)	40
Anf. 31 CARINA HÄGG (s) replik.....	41
Anf. 32 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik	42
Anf. 33 CARINA HÄGG (s) replik.....	42
Anf. 34 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik	42
Anf. 35 HANS LINDE (v) replik	43
Anf. 36 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik	43
Anf. 37 HANS LINDE (v) replik	43
Anf. 38 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik	44
Anf. 39 KENT HÄRSTEDT (s)	44
Anf. 40 CHRISTIAN HOLM (m) replik.....	46
Anf. 41 KENT HÄRSTEDT (s) replik.....	46
Anf. 42 CHRISTIAN HOLM (m) replik.....	46
Anf. 43 KENT HÄRSTEDT (s) replik.....	47

Anf. 44	KENNETH G FORSLUND (s)	47
Anf. 45	CHRISTIAN HOLM (m) replik	48
Anf. 46	KENNETH G FORSLUND (s) replik	49
Anf. 47	CHRISTIAN HOLM (m) replik	49
Anf. 48	KENNETH G FORSLUND (s) replik	49
Anf. 49	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	50
Anf. 50	KENNETH G FORSLUND (s) replik	50
Anf. 51	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	50
Anf. 52	KENNETH G FORSLUND (s) replik	50
Anf. 53	KERSTIN ENGLE (s)	51
Anf. 54	CARIN RUNESON (s)	52
Anf. 55	AMEER SACHET (s)	54
Anf. 56	SINIKKA BOHLIN (s)	55
Anf. 57	BJÖRN VON SYDOW (s)	57
Anf. 58	LENNART SACRÉDEUS (kd)	58
Anf. 59	PETER RÅDBERG (mp)	59
Anf. 60	LENNART SACRÉDEUS (kd) replik	61
Anf. 61	PETER RÅDBERG (mp) replik	61
Anf. 62	LENNART SACRÉDEUS (kd) replik	62
Anf. 63	PETER RÅDBERG (mp) replik	62
Anf. 64	ANNE LUDVIGSSON (s)	62
Anf. 65	LENNART SACRÉDEUS (kd) replik	63
Anf. 66	ANNE LUDVIGSSON (s) replik	64
Anf. 67	LENNART SACRÉDEUS (kd) replik	64
Anf. 68	ANNE LUDVIGSSON (s) replik	64
Anf. 69	AMINEH KAKABAVEH (v)	65
Anf. 70	OLLE THORELL (s)	66
3 §	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	67
4 §	Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	69
5 §	Hänvisning av ärenden till utskott	69
6 §	Förnyad bordläggning	69
7 §	Ägarlägenheter	70
	Civilutskottets betänkande 2008/09:CU16	70
Anf. 71	JOHAN LÖFSTRAND (s)	70
Anf. 72	EGON FRID (v)	72
Anf. 73	JAN LINDHOLM (mp)	74
Anf. 74	EWA THALÉN FINNÉ (m)	78
Anf. 75	JOHAN LÖFSTRAND (s) replik	79
Anf. 76	EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	80
Anf. 77	JOHAN LÖFSTRAND (s) replik	80
Anf. 78	EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	81
Anf. 79	EGON FRID (v) replik	81
Anf. 80	EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	82
Anf. 81	EGON FRID (v) replik	82
Anf. 82	EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	83
Anf. 83	LENNART PETTERSSON (c)	83
Anf. 84	JOHAN LÖFSTRAND (s) replik	85

Anf. 85	LENNART PETTERSSON (c) replik.....	86	Prot. 2008/09:72
Anf. 86	JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	86	18 februari
Anf. 87	LENNART PETTERSSON (c) replik.....	87	
Anf. 88	LARS TYSKLIND (fp).....	87	
Anf. 89	JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	90	
Anf. 90	LARS TYSKLIND (fp) replik.....	91	
Anf. 91	JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	92	
Anf. 92	LARS TYSKLIND (fp) replik.....	92	
Anf. 93	YVONNE ANDERSSON (kd).....	93	
Anf. 94	JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	94	
Anf. 95	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	95	
Anf. 96	JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	95	
Anf. 97	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	95	
	(Beslut skulle fattas den 19 februari.).....	96	
8 §	Taxering och beskattning av ägarlägenheter	96	
	Skatteutskottets betänkande 2008/09:SkU21	96	
Anf. 98	BIRGITTA ERIKSSON (s).....	96	
Anf. 99	HELENA LEANDER (mp).....	97	
Anf. 100	FREDRIK SCHULTE (m)	98	
Anf. 101	BIRGITTA ERIKSSON (s) replik	100	
Anf. 102	FREDRIK SCHULTE (m) replik	101	
Anf. 103	BIRGITTA ERIKSSON (s) replik	101	
Anf. 104	FREDRIK SCHULTE (m) replik	102	
Anf. 105	HELENA LEANDER (mp) replik	102	
Anf. 106	FREDRIK SCHULTE (m) replik	103	
Anf. 107	HELENA LEANDER (mp) replik	103	
Anf. 108	FREDRIK SCHULTE (m) replik	104	
Anf. 109	KARIN NILSSON (c).....	104	
Anf. 110	BIRGITTA ERIKSSON (s) replik	106	
Anf. 111	KARIN NILSSON (c) replik.....	106	
Anf. 112	BIRGITTA ERIKSSON (s) replik	106	
Anf. 113	KARIN NILSSON (c) replik.....	107	
Anf. 114	LARS TYSKLIND (fp).....	107	
Anf. 115	BIRGITTA ERIKSSON (s) replik	109	
Anf. 116	LARS TYSKLIND (fp) replik.....	109	
Anf. 117	BIRGITTA ERIKSSON (s) replik	110	
Anf. 118	LARS TYSKLIND (fp) replik.....	110	
Anf. 119	LENNART SACRÉDEUS (kd)	111	
Anf. 120	GUNNAR ANDRÉN (fp)	112	
	(Beslut skulle fattas den 19 februari.).....	113	
9 §	Bordläggning.....	113	
10 §	Anmälan om interpellationer.....	113	
11 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	114	
12 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	115	
13 §	Kammaren åtskildes kl. 16.19.....	117	

